

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Bakalářská práce

2012

Daniela Cahová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Daniela Cahová

**Svět mluví - časopis posluchačů rozhlasu,
milovníků gramofonové desky
a přátel dobrého filmu**

Bakalářská práce

Praha 2012

Autor práce: **Daniela Cahová**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.**

Rok obhajoby: 2012

Bibliografický záznam

CAHOVÁ, Daniela. *Svět mluví - časopis posluchačů rozhlasu, milovníků gramofonové desky a přátel dobrého filmu*. Praha, 2012. 77 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na vývoj a obsah časopisu posluchačů rozhlasu, milovníků gramofonové desky a přátel dobrého filmu, jež vydával od roku 1932 do roku 1934 vydavatel a redaktor Vilém Práger pod názvem Přehled rozhlasu a poté až do roku 1939 pod známějším názvem Svět mluví. Tento nezávislý časopis reprezentoval názory samotných posluchačů rozhlasu, hájil jejich zájmy a přinášel jim užitečné informace a názory autorů vně i uvnitř rozhlasu. Byl důležitou alternativou časopisů s podobným zaměřením, tedy časopisů Radiojournal a Týden rozhlasu, které vycházely přímo z popudu provozovatele rozhlasového vysílání, společnosti Radiojournal. Pro hlubší pochopení je vývoj a obsah časopisu zasazen do kontextu společenského a politického dění 30. let v naší republice, stručně přibližuje i mediální scénu té doby. Převážná část obsahu časopisu patřila rozhlasové tvorbě a podmínkám a účelu rozhlasového vysílání. Součástí bakalářské práce jsou související informace o vzniku, financování, personální struktuře a obsahu rozhlasového vysílání v Československu ve 20. a 30. letech. Dále se práce zaměřuje i na osobu vydavatele Viléma Prágera a další významné osobnosti a autory přispívající do časopisu Svět mluví.

Abstract

This bachelor thesis focuses on the development and content of a magazine for radio listeners, fans of gramophone records and fans of good movies. This magazine was called "Přehled rozhlasu" (between the years 1932 and 1934), later (until 1939) it was called "Svět mluví". Vilém Práger was the publisher and editor of this independent magazine which represented the opinions of radio listeners and brought them important information and opinions from inside and also outside of the radio. It was a key alternative for similar magazines which were produced by the Radiojournal company

itself (these two magazines were called “Radiojournal” and “Týden rozhlasu”). For better understanding, the development of Práger’s magazine is set into the context of social and political events during 1930’s in our country, with a brief description of media from this time. Most of the magazine’s content was devoted to radio production, to conditions and the aim of radio broadcasting. Information about the constitution, funding and personal structure of the radio station in Czechoslovakia in the 20th and 30th is also included in this bachelor thesis, as well as the description of the editor Vilém Práger and other important people who contributed to his magazine.

Klíčová slova

média, rozhlas, časopis, meziválečné Československo, hospodářská krize, propaganda

Keywords

media, radio, magazine, Czechoslovakia between the wars, economic crisis, propaganda

Rozsah práce: 80 805 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 12. 3. 2012

Daniela Cahová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Doc. PhDr. Barbaře Köpplové, CSc. za cenné připomínky a rady, pracovníkům knihovny a archivu Českého rozhlasu za ochotnou pomoc a svému manželovi za podporu a pochopení.

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky: Cahová Daniela	Razítko podatelny: <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 5px;"> <p style="text-align: center;">Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd</p> <p>Došlo dne: - 7 -06- 2011 -1-</p> <p>Cj: <i>10846</i> Příloh: <i>2</i> Startovní číslo</p> <p>Přiděleno:</p> </div>
Imatrikulační ročník diplomantky: 2009	
E-mail diplomantky: Daniela.Cahova@gmail.com	
Studijní obor/typ studia: Mediální studia/kombinované	
Předpokládaný název práce v češtině: Svět mluví - časopis posluchačů rozhlasu, milovníků gramofonové desky a přátel dobrého filmu	
Předpokládaný název práce v angličtině: The World speaks - magazine radio listeners, fans of gramophone records and friends of good movie	
Předpokládaný termín dokončení: LS 2011/2012	
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce: Časopis posluchačů rozhlasu, milovníků gramofonové desky a přátel dobrého filmu vydával od roku 1932 do roku 1934 vydavatel a redaktor Vilém Práger pod názvem Přehled rozhlasu a poté až do roku 1939 pod známějším názvem Svět mluví. Tato bakalářská práce si klade za cíl popsat vývoj a obsah tohoto časopisu a zasadit jej do kontextu společenského a politického dění 30. let v naší republice. Dále se bude věnovat osobě Viléma Prágera a dalším významným osobnostem a autorům přispívajícím do časopisu. Velká část obsahu časopisu patřila rozhlasové tvorbě. Součástí bakalářské práce budou tedy i související informace o vysílání Československého rozhlasu v období, kdy časopis Svět mluví vycházel a srovnání časopisu s jinými obdobnými periodiky, určenými posluchačům rozhlasu.	
Předpokládaná struktura práce: 1) Charakteristika tématu práce (předmět a cíl práce) 2) Historické souvislosti (Československá republika v období mezi dvěma světovými válkami – společenské a politické dění, ovlivňující mediální scénu tohoto období) 3) Média ve 30. letech 20. století (film, hudba a rozhlasové vysílání ve 30. letech 20. století, žurnalistická profese, tisk 30. let a přehled časopisů s podobným zaměřením jako Svět mluví) 4) Analýza časopisu Svět mluví (zaměření časopisu, jeho vývoj, obsah a vymezení vůči obdobným časopisům, významné osobnosti a autoři, grafická podoba časopisu) 5) Závěr (zhodnocení výsledků výzkumu, význam a přínos časopisu Svět mluví) 6) Seznam použité literatury a zdrojů 7) Přílohy (tabulky, obrazová příloha)	
Vymezení zpracovávaného materiálu: Časopis Svět mluví v letech 1932 - 1939 (v letech 1932 - 1934 vycházel pod názvem Přehled rozhlasu)	
Postup (technika) při zpracování materiálu: Vyhledávání informací v odborné literatuře, analýza archivních materiálů	
Základní literatura: Historické souvislosti: - KÁRNÍK, Zdeněk. <i>České země v éře První republiky (1918 - 1938)</i> . (Praha: Libri, 2002). Kniha nabízí obraz politických a hospodářských dějin Československa a využiji ji pro získání celkového přehledu. Může být také zdrojem informací a citací pro popsání situace ve 30. letech v naší republice (díl II - Československo a České země v krizi a v ohrožení 1930-1935) a díl III. - O přežití a o život 1936 - 1938)	

- **BERÁNKOVÁ, Milena, KRIVÁNKOVÁ, Alena, RUTTKAY, Fraňo. Dějiny žurnalistiky, III. díl** (Praha: Novinář, 1988). Tento díl vysokoškolské učebnice se zabývá především českým a slovenským tiskem v letech 1918 - 1944 prezentovaným v širokých souvislostech. Doplňen je seznamem novin a časopisů vycházejících v těchto letech.

- **KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. Dějiny českých médií 20. století** (Praha: Portál, 2010) - Vývoj tisku, rozhlasu a novinářské profese. Kniha obsahuje kapitolu První republika - V éře stranického tisku (str. 27 - 72), ze které budu citovat zejména v části Historické souvislosti a v částech, týkajících se vývoje a struktury novin a časopisů.

Rozhlasové vysílání:

- **ČÁBELOVÁ, Lenka. Radiojournal. Rozhlasové vysílání v Čechách a na Moravě v letech 1923 – 1939** (Praha: Karolinum, 2003). Podrobná analýza rozhlasového vysílání v předválečném období. Popisuje společenskopolitickou funkci rozhlasu jako nového média a všimá si i ohlasu meziválečného rozhlasového vysílání mezi samotnými posluchači.

- **PATZAKOVÁ, Anna J. Prvních deset let Československého rozhlasu** (Praha: Radiojournal, 1935) - Kniha velice podrobně popisuje období první dekády vysílání Československého rozhlasu. Vydána byla v roce 1935 - obsahuje tedy zasvěcené a v té době aktuální informace.

- **JEŠUTOVÁ, Eva a kol. Od mikrofonu k posluchačům** (Praha: Český rozhlas, 2003). Publikace vyšla k 80.výročí zahájení vysílání rozhlasu a je uceleným přehledem rozhlasové historie. Využiji kapitolu Profesionalizace vysílání 1930–1938 a také údaje o osobnostech rozhlasového vysílání.

Žurnalistická profese, film, hudba a tisk:

- **DOLEJŠ, Vojtěch. Noviny a novináři** (Praha: Nakladatelství politické literatury, 1963). Kniha je významným zdrojem informací o historii ČTK, rozhlasu a tisku. Obsahuje také poznatky o životě novinářů ve 30. letech, jejich hantýrce, sdruženích, životním stylu apod.

- **SZCZEPANIK, Petr. Konzervy se slovy** (Brno: Host, 2008). Kniha popisuje počátky zvukového filmu a českou mediální kulturu 30. let. Věnuje se kromě filmu i rozhlasu, fonografii a gramofonovému průmyslu, tedy tématy, kterými se zabýval i časopis Svět mluví.

Významná data a osobnosti:

- **TOMEŠ, Josef a kol. Český biografický slovník XX. století** (Praha: Paseka, 1999) - slovník přináší životopisná hesla více než 12.000 osobností v abecedním pořadí. Chronologický rámeček ohraničuje 20. století, v práci použiji především informace o autorech a spolupracovnících časopisu Svět mluví.

- **JACZ, Ludovít a kol. Malá encyklopédia žurnalistiky.** (Bratislava: Obzor, 1982) - encyklopedie obsahuje informace o řadě osobností české, ale i slovenské žurnalistiky. Dále využiji i hesla z teorie a dějin rozhlasu a filmu.

Archivy:

Národní archiv

Archiv Českého rozhlasu

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Datum / Podpis studentky

21. 5. 2011

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na UK FSV vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

**Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga**

Barbara Köpplová
.....
Datum / Podpis

Obsah

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM	5
PROHLÁŠENÍ	7
PODĚKOVÁNÍ	8
OBSAH	1
ÚVOD	2
1. HISTORICKÉ SOUVISLOSTI	3
1.1 SVĚTOVÁ HOSPODÁŘSKÁ KRIZE A JEJÍ DŮSLEDKY	3
1.2 POLITICKÁ SITUACE V ČSR NA POČÁTKU 30. LET	4
1.3 VOLBY V ROCE 1935.....	7
1.4 MNICHOV - KONEC ÉRY PRVNÍ REPUBLIKY	7
2. MÉDIA V ČESKOSLOVENSKU NA PŘELOMU 20. A 30. LET	9
2.1 ROZHLAS	10
2.2 TIŠTĚNÁ MÉDIA	15
2.2.1 <i>Tištěná média věnující se rozhlasu</i>	16
3. ČASOPIS SVĚT MLUVÍ (PŘEHLED ROZHLASU)	21
3.1 VILÉM PRÁGER – VYDAVATEL ČASOPISU SVĚT MLUVÍ.....	22
3.2 OBSAHOVÁ STRÁNKA ČASOPISU	24
3.2.1 <i>Úvodníky</i>	25
3.2.2 <i>Po čtrnácti dnech</i>	30
3.2.3 <i>Posluchači vzkazují Radiojournalu</i>	31
3.2.4 <i>K programu Radiojournalu</i>	31
3.2.5 <i>Rozhlasový román na pokračování</i>	32
3.2.6 <i>Různé zprávy a Evropa volá</i>	32
3.2.7 <i>Hvězdy světového rozhlasu</i>	32
3.2.8 <i>Sloupce veřejné propagandy</i>	33
3.2.9 <i>Hudba na stránkách časopisu Svět mluví</i>	34
3.2.10 <i>Film na stránkách časopisu Svět mluví</i>	36
3.2.11 <i>Knihy na stránkách časopisu Svět mluví</i>	39
3.3 GRAFICKÁ STRÁNKA ČASOPISU	39
ZÁVĚR	41
SUMMARY	42
POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE	43
SEZNAM PŘÍLOH	48
PŘÍLOHY	51

Úvod

„Právě a jedině rozhlas a pak také film ukázaly nám, že svět též mluví v tónech a v obrazech. Toto pak vnímáme nejen smyslově, nýbrž také hlouběji, vniterněji, a to je, myslím, ta pravá a skutečná řeč světa.“¹

Jako téma své práce jsem si vybrala časopis, který mě nadchnul svojí vírou v moc mluveného slova a hudby. Rozhlas je na jeho stránkách vykreslován jako médium s ohromným potenciálem jak po stránce kulturní, tak po stránce osvětové. Je o něm psáno vždy s úctou a to i v případech, kdy je ostře kritizován. Časopis tohoto typu v nabídce našich vydavatelství v současné době nenajdeme a bohužel ani rozhlas nemá tutéž aureolu, jako v době první republiky. Ráda bych proto připomněla, že tomu tak kdysi bylo, že rozhlas měl (a stále má) moc lidí spojovat, přinášet nejen zábavu, ale i poučení a introspekci. A to vše nikoliv jednostranně, ale za účasti odborné veřejnosti i posluchačů. Časopis Viléma Prágera byl důležitým spojovacím článkem mezi rozhlasovými tvůrci, odborníky a posluchači, byl nezávislou arénou, díky níž mohla probíhat smysluplná výměna názorů. Svou existenci přispěl k tomu, že nejenom rozhlasoví tvůrci, ale i novináři, kritici a samotní posluchači rádia často používali familiární oslovení „náš rozhlas“.

Před začátkem výzkumu jsem se důkladně seznámila se všemi čísly analyzovaného časopisu. V průběhu výzkumu jsem dále shromažďovala materiály vztahující se k obsahu časopisu, autorům, k historii rozhlasu i obecně k období, ve kterém časopis vznikl. Pozornost jsem věnovala i osobnosti vydavatele Viléma Prágera, který měl na vzniku časopisu a jeho vysoké úrovni největší podíl. Zdrojem informací mi byla odborná literatura a archivní materiály (Archiv ČRo, Národní archiv, Archiv Kanceláře prezidenta republiky, Archiv Ministerstva zahraničních věcí, Židovské muzeum v Praze a Vojenský historický archiv), s několika dotazy jsem se obrátila přímo na odborníky z oblasti historie a kultury. Vzhledem k době, uplynulé od vydávání časopisu, bohužel nebylo možné výzkum doplnit o výpovědi pamětníků. Při samotném rozboru a hodnocení časopisu jsem pak byla odkázaná zejména na svůj vlastní úsudek, neboť časopis doposud nebyl nikým jiným podrobně popsán.

---

¹Hgr. Svět mluví. *Svět mluví*. 1935, 4(1), 4

1. Historické souvislosti

První kapitola přináší informace o tom, jaké události 30. let mohly mít vliv na vývoj médií, jejich obsahy a konzumenty. Média úzce souvisejí s kulturou a ideologií společnosti. Jejich produkty odrážejí kulturní hodnoty a společenský kontext doby. Jedno bez druhého je prakticky neoddělitelné.² Například články o potřebě veřejné propagandy, které najdeme prakticky v každém čísle časopisu Svět mluví, zůstávají pro dnešního čtenáře bez znalosti historických souvislostí nepochopeny. „*Při studiu médií je třeba mít existenci kulturního prostředí a kultury vůbec neustále na paměti, neboť vstupuje do hry, kdykoliv jde o význam jakéhokoliv mediálního produktu.*“³

1.1 Světová hospodářská krize a její důsledky

Chceme-li popsat situaci v Československu v první polovině 30. let, je tím nejpodstatnějším, co ovlivňovalo ekonomiku, politiku i životy lidí světová hospodářská krize. 25. října 1929 byla Newyorská burza nucena oznámit svůj krach, tento den do dějin vstoupil jako tzv. Černý pátek. Některé další americké burzy záhy následovaly a spolu s nimi i řada firem, které neměly dost vlastního kapitálu. Nezaměstnanost rostla, lidé se ocitali na mizině. Událost se sice odehrála daleko za našimi hranicemi, ovšem jako ekonomiku, založenou na exportu, krize strhla s sebou i Československo. Zprvu byl postižen hlavně spotřební průmysl, následovala další odvětví, vrcholu dosáhla krize v Československu kolem roku 1933.⁴ Vývoz poklesl na třetinu, průmyslová výroba na 60% úroveň roku 1929. Zatímco na sklonku 20. let prožívala naše země hospodářskou konjunkturu a nadějně se rozvíjela v mnoha oblastech, první polovina 30. let přinesla zklamání a řadu ničivých sociálních dopadů. Situaci dokumentuje tabulka (příloha č. 1), ukazující vývoj nezaměstnanosti v ČSR v letech 1921 až 1937.⁵

Československá vláda se snažila vzniklou situaci řešit. Podařilo se jí získat ve Francii půjčku 600 milionů franků, v roce 1932 přijala smlouvu o regulaci obilních přebytků, aby chránila rolníky, kterým se díky poklesu cen nevyplácela jejich práce.

² BURTON, Graeme; JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. s. 69

³ Tamtéž, s. 70

⁴ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918-1938). Díl druhý: Československo a České země v krizi a v ohrožení (1930-1935)*. s. 36

⁵ BĚLINA, Pavel et al. *Dějiny země Koruny české II*. s. 181

V následujícím roce byl přijat kartelový zákon. Měl zabránit sdružování velkých podniků, které by mohly získat monopol ve výrobě určitého zboží, libovolně si určovat ceny a přivést tak ke krachu řadu malých podniků. Částečně došlo i k devalvaci měny.

Světová hospodářská krize otřásla však nejen hospodářstvím, ale také důvěrou v kapitalistický systém. Lidé spatřovali naději v levicové ideologii a příklad v Sovětském svazu. Ten ohromoval levicové intelektuály i část dělnictva svými pětiletkami a rychlou industrializací. O tom, jak vypadal skutečný život v SSSR, však málokdo věděl. Svěbytným způsobem se s krizí vyrovnalo Německo, které se orientovalo na totalitní diktaturu nacionálně socialistické strany Adolfa Hitlera. Němečtí fašisté odstranili nezaměstnanost tím, že podřídili ekonomiku tuhé státní kontrole a zahájili rozsáhlé zbrojení.⁶ Ruku v ruce s hospodářským rozvojem pak vzrůstal ve 30. letech i politický vliv Adolfa Hitlera.

1.2 Politická situace v ČSR na počátku 30. let

Konec 20. let byl obdobím vlády tzv. Panské koalice. Jednalo se o středo-pravicové uskupení agrárních, křesťanských a poprvé v historii Československa také německých stran. V čele koalice stál předseda agrární strany Antonín Švehla. Kromě vládní koalice měly vliv na politické dění také velké banky, svaz průmyslníků a Hrad - mocenská skupina kolem prezidenta Masaryka. V roce 1929 Švehlu vystřídal František Udržal, během jehož působení se v rámci voleb pravicová vláda změnila ve vládu široké koalice, tedy vládu, ve které mají své zastoupení všechny relevantní politické strany. Po Františku Udržalovi se předsedou vlády stal v roce 1932 Jan Malypetr. Právě tato vláda pod vedením nejdříve Františka Udržala a posléze razantnějšího Jana Malypetra, byla nucena čelit prvním důsledkům světové hospodářské krize. Přes všechny snahy však u nás krize trvala dlouho a lidé ztráceli ve vládu důvěru. Náročná situace nahrávala extrémistickým stranám, které získávaly na popularitě, a to zejména agitací a organizováním protestních akcí - příkladem je Mostecká stávka roku 1932, masivně podporovaná Komunistickou stranou Československa.

---

⁶ HOLMAN, Robert. Výročí propuknutí Velké hospodářské deprese. In HOLMAN, Robert et al. *Velká deprese: Sborník textů č. 35*. s. 11

V čele KSČ stál od roku 1929 Klement Gottwald a vedl stranu směrem ke stále agresivnější bolševizaci, což je patrné z jeho prvního parlamentního projevu: „*A my se chodíme do Moskvy učit, víte co? My se od ruských bolševiků do Moskvy chodíme učit, jak vám zakroutit krk. A víte, že ruští bolševici jsou v tom mistry.*“⁷ V této době stranu opustila řada členů, včetně mnoha umělců a intelektuálů, například Jaroslav Seifert, Ivan Olbracht, Josef Hora nebo Marie Majerová. V následujících letech krize pak strana vysokou podporu opět získala, a to převážně u dělnictva. Politika KSČ byla namířena ostře proti současné vládě. V roce 1934 před prezidentskými volbami vystoupili komunisté proti prezidentu T. G. Masarykovi s heslem „*Ne Masaryk, ale Lenin*“.⁸ Prezidentskou volbu tím znevažili tak, že někteří funkcionáři KSČ, včetně Gottwalda, unikli trestnímu stíhání jen díky útěku do SSSR.

Dalším směrem, který v době krize získával na popularitě, byl nacionalismus. Nejsilněji se projevil mezi německy mluvícími obyvateli Československého pohraničí. Jednak dopady krize byly pro tyto oblasti velice tíživé a také vývoj situace v Německu byl pro fašisty všech národností povzbuzením. Čeští fašisté byli reprezentováni například Německou nacionálně socialistickou stranou dělnickou (DNSAP), Německou nacionální stranou (DNP), či Národní obcí fašistickou Radoly Gajdy (NOF). Nacionalistická radikalizace ovládla i Národní ligu Jiřího Stříbrného.

Významnou radikální nacionalistickou skupinou byla i Hlinkova slovenská ľudová strana (HSLŠ). V roce 1929 v souvislosti s procesem s Vojtěchem Tukou⁹ HSLŠ vystoupila z vlády. Strana stále otevřeněji požadovala slovenskou autonomii. Mohutným přihlášením se k tomuto programu byly v roce 1933 oslavy výročí vybudování prvního křesťanského kostela na Slovensku. Těchto oslav se účastnili i významní členové Československé vlády, nicméně prim zde hrál Andrej Hlinka. Rozvášněný dav jej k tribuně přinesl na ramenou s pokřikem „*Chceme slyšet Hlinku!*“ Hlinka zde pak, bez ohledu na přítomného ministerského předsedu Jana Malypetra, svým projevem zahájil oslavy a demonstroval tím svůj postoj k vládě.¹⁰

⁷ CUHRA, Jaroslav et al. *České země v evropských dějinách. Díl čtvrtý - od roku 1918*. s. 82

⁸ BĚLINA, Pavel et al. *Dějiny země Koruny české II*. s. 182

⁹ Vojtěch Tuka, 1881 – 1946, politik, představitel HSLŠ. Propagoval spolupráci Slováků s Maďarskem a vystupoval proti Československu. Roku 1929 odsouzený za špionáž ve prospěch Maďarska.

¹⁰ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918-1938). Díl druhý: Československo a České země v krizi a v ohrožení (1930-1935)*. s. 177

Malypetrova vláda se snažila být energická především v záležitostech hospodářské krize. Po některých menších zákonech byl v červnu roku 1933 konečně schválen zákon zásadní povahy. Šlo o zmocňovací zákon, který poskytoval vládě možnost vydávat nařízení s pravomocí zákona, aniž by byl k jejich schválení vyzván parlament. Následovala řada nařízení v oblasti hospodářství a sociální péče.¹¹ Schválena však byla i důležitá opatření, umožňující zasáhnout proti protistátním tiskovinám, např. tzv. Malý tiskový zákon, Zákon o ochraně cti a Zákon na ochranu republiky. V některých případech bylo nyní možné nejen cenzurovat, ale i zastavovat periodický tisk. Bylo to například při přímém i nepřímém rozvracení nebo hanobení československé samostatnosti, ústavní jednotnosti státu, či při ohrožování veřejné morálky.¹² V otázce cenzury byl pak v dalších letech důležitý Zákon o mimořádných opatřeních z roku 1936 (č. 131/1936 Sb.), upravující situaci v případě branné pohotovosti státu.¹³ Podle § 125, odst. 3 tohoto zákona platila v případě branné pohotovosti státu dosavadní ustanovení s následujícími doplňky: „uloží-li státní úřad bezpečnostní povinnost předkládat povinné výtisky před jejich vydáváním (preventivní cenzura), platí tato povinnost po všechny tiskoviny, vyjímajíc ty, které podle tiskových zákonů nemusí být opatřeny povinnými tiskovými údaji“. Státní úřad pak mohl zakázat vydávání nebo rozšiřování tiskoviny, „jejímž obsahem by mohly být ohroženy zájmy obrany státu nebo důležité zájmy republiky Československé, nebo jejich spojenců, nebo veřejný klid a pořádek“.¹⁴

V roce 1933 byl rovněž přijat Zákon o zastavování činnosti a o rozpouštění politických stran, vyvolaný především potřebou usměrnit působení nacionálně socialistických stran. Činnost DNSAP a DNP byla zastavena v roce 1933 a jejich poslanci zbaveni mandátu. Vznikla však strana nová, úředně nenapadnutelná - Sudetoněmecká vlastenecká fronta v čele s Konrádem Henleinem, v roce 1935 přejmenovaná na Sudetoněmeckou stranu (SdP).

¹¹ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918-1938). Díl druhý: Československo a České země v krizi a v ohrožení (1930-1935)*. s. 86

¹² tamtéž, s. 138

¹³ Pozn.: branná pohotovost státu začínala vyhlášením mobilizace, prohlášením válečného stavu nebo vypovězením války.

¹⁴ PASÁK, Tomáš. *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích z let 1939 - 1945*. s. 42

1.3 Volby v roce 1935

Volby v květnu roku 1935 vyhrála Sudetoněmecká strana – v českých zemích získala přibližně pětinu hlasů a volily ji celé dvě třetiny německých voličů. V důsledku systému přidělování poslaneckých mandátů však získala méně poslaneckých křesel než republikáni, kteří byli co do počtu voličů druzí. Podrobnější výsledky voleb ukazuje graf ČSÚ (příloha číslo 2).¹⁵ Na postu premiéra nahradil Jana Malypetra slovenský agrárník Milan Hodža. Prezidentem republiky byl i nadále Tomáš Garrigue Masaryk. Jeho zdravotní stav se ale rychle zhoršoval a tak na podzim roku 1935 Masaryk ve svých 85 letech abdikoval. Byl prezidentem nesmírně oblíbeným, říkalo se mu „filozof na trůně“, lidmi byl považován za „tatička Masaryka“. Podle Zdeňka Kárníka „v případě Masarykově prezidentova autorita tkvěla sice v politice, ale přesahovala sféru politiky do oblasti humanitních věd včetně sociologie a filozofie a zároveň šlo o muže nadaného osobitým a nenapodobitelným šarmem a přitažlivostí i mezinárodní pověstí, kterou mu mohli závidět nejvyšší představitelé mnoha větších států ba velmocí.“¹⁶ Masaryk za svého nástupce doporučil Edvarda Beneše, muže, který mu byl blízký jak lidsky, tak v otázce politiky. Beneš získal v prezidentské volbě silnou podporu. Hlas mu odevzdali čeští i němečtí agrárníci, křesťanské strany i levice včetně komunistů.¹⁷

1.4 Mnichov - konec éry první republiky

Československá vláda, byla v následující době nucena zaujmout stanovisko vůči požadavkům německé menšiny u nás i vůči ostatním státům Evropy, vypořádávajícím se s tlakem stále mocnější Hitlerovy říše. Situace byla složitá jak politicky, tak hospodářsky. Německo totiž považovalo diplomatickou, hospodářskou i politickou izolaci Československa toho času za prioritu své středoevropské politiky.¹⁸ Pro zlepšení sociální i hospodářské situace v pohraničí byla vládou v roce 1937 přijata

¹⁵ Výsledky voleb do PS NS v roce 1935 na území České republiky. In Český statistický úřad. *Volby do zákonodárných orgánů Československa a České republiky 1920 - 2006* [online]. Praha : ČSÚ, 2. 10. 2008, [cit. 2011-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/4220-08>>

¹⁶ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918-1938). Díl druhý: Československo a České země v krizi a v ohrožení (1930-1935)*. s. 560 - 561

¹⁷ CUHRA, Jaroslav et al. *České země v evropských dějinách. Díl čtvrtý - od roku 1918*. s. 91

¹⁸ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918-1938). Díl druhý: Československo a České země v krizi a v ohrožení (1930-1935)*. s. 465

dohoda o národnostním vyrovnání. Pro SdP však nebyla dostačující. Plány Konrada Henleina, a jeho prostřednictvím Adolfa Hitlera, byly mnohem ambicióznější. Hitler dal jasně najevo, že problém sudetských Němců může být vyřešen pouze připojením pohraničních oblastí k říši. Ve veřejném projevu v roce 1938 dokonce prohlásil, že „osvobodí 10 miliónů Němců, žijících v pohraničí.“¹⁹ Jak shrnuje historik Zdeněk Kárník: „Československo se v důsledku svého pozdního vzniku, postavení uprostřed evropského kontinentu, komplikovanosti národnostního složení a zvláštní povaze jeho německé menšiny dostalo do průsečíku všech záporných působení a rozporů tehdejšího světa.“²⁰

Geopolitická situace Československa se ještě více zhoršila po anšlusu Rakouska. Tehdy se délka společné hranice Československa s Hitlerem ovládaným územím prodloužila o mnoho kilometrů. Na klidu vládě nepřidaly ani požadavky, které Konrad Henlein vyhlásil na sjezdu SdP v dubnu 1938 - tzv. karlovarský program. Z obavy před ozbrojeným útokem pak v květnu 1938 vyhlásila vláda částečnou mobilizaci. Tento akt vyvolal u našich dosavadních spojenců Velké Británie i Francie, které zastávaly politiku appeasementu, obavy z vtažení do války. Pokusem o vyřešení situace pokojnou cestou měla být zprostředkovatelská mise lorda Waltera Runcimana v Československu. SdP však stále odmítala všechny návrhy ze strany vlády. Lord Runciman musel konstatovat, že soužití českého a německého etnika v Československu není možné.

Britská a francouzská vláda ve snaze o zachování míru přistoupila na Hitlerovy požadavky. 19. září 1938 prezentovali jejich zástupci svůj plán Československé vládě. Vláda souhlasila až poté, co oba velvyslanci upozornili Edvarda Beneše, že v případě nepřijetí, nemůže spoléhat za západní pomoc. Tento krok vyvolal odpor v české veřejnosti. Druhý den vláda v čele s Milanem Hodžou odstoupila, novým předsedou vlády se stal generál Jan Syrový, jenž „s jedním okem zakrytým páskou a se svou legionářskou minulostí vzbudil v obyvatelstvu naději, že český národ v husitském duchu, veden vojevůdcem Žižkova vzezření, znovu hrdinně ztrestá nájezdníky z říše.“²¹

¹⁹ BĚLINA, Pavel et al. *Dějiny země Koruny české II.* s. 186

²⁰ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918-1938). Díl druhý: Československo a České země v krizi a v ohrožení (1930-1935).* s. 487

²¹ CUHRA, Jaroslav et al. *České země v evropských dějinách. Díl čtvrtý - od roku 1918.* s. 94

Situace se vyhrocovala každým dnem. Adolf Hitler požadoval stále více. Československo vyhlásilo všeobecnou mobilizaci, na nejhorší se připravovaly i Velká Británie a Francie, válka byla na spadnutí. K jejímu propuknutí však (zatím) nedošlo, Československo bylo obětováno. 29. září 1938 se v Mnichově konala z popudu britské a americké diplomacie schůzka velmocí, jejímiž účastníky byli Adolf Hitler, Benito Mussolini, Nevill Chamberlain a Edouard Daladier, přizván nebyl žádný zástupce ČSR. Výsledkem schůzky bylo rozhodnutí, že Československo postoupí své pohraničí Německu. Vláda ČSR byla nucena toto rozhodnutí akceptovat. V případě nepřijetí nebylo možné počítat s pomocí západních velmocí, nejistá byla i pomoc SSSR a Československo samo se fašismu účinně bránit nemohlo. Edvard Beneš následně abdikoval a odletěl do Británie. Skončila éra první republiky.

2. Média v Československu na přelomu 20. a 30. let

Po překlenutí tíživých následků 1. světové války se v Československu dostavily hmatatelné hospodářské úspěchy, zlepšovaly se životní podmínky nejen středních vrstev, ale i dělnictva.²² Mediální vliv na společnost měl v této době tisk, zejména deníky, přinášející aktuální zpravodajství. Na počátku 30. let u nás vycházelo přes 100 deníků a téměř 4000 ostatních periodik.²³ Ty největší byly vydávány velkými koncerny, podporovanými politickými stranami.

K tisku se postupně přidružoval rozhlas a film. S rozvojem průmyslu docházelo i k rozvoji komunikačních technologií a rozšíření technických možností médií, zejména pak právě rozhlasu a filmu. Přestože rozhlas byl zpočátku pro svou nákladnost médiem vyšších a části středních vrstev, postupně se stával masovým médiem a tisku stále více konkuroval.²⁴ Film plnil funkci prostředku umění a zábavy, jako informační a zpravodajské médium však u nás nebyl příliš využíván. Pestré žánrové nabídky dominovaly různé typy veseloher, dojemná melodramata, adaptace klasické a populární

²² KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918-1938). Díl druhý: Československo a České země v krizi a v ohrožení (1930-1935)*. s. 15

²³ KONČELÍK, Jakub; VEČEŘA, Pavel; ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. s. 72

²⁴ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918-1938). Díl první: Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*. s. 326

literatury a přepisy divadelních her.²⁵ Přelom 20. a 30. let už ovšem naznačoval, že příznivá konjunktura hospodářského úspěchu ochabuje. Hospodářská krize pak měla vliv i na snížení poptávky lidí po kultuře a zábavě.

Časopis vydavatele Viléma Prágera Svět mluví, jež je v této práci analyzován, se zabýval převážně rozhlasem. Následující odstavce proto budou zaměřeny právě na tuto oblast. Podrobněji se dále budeme věnovat i oblasti tištěných médií, zejména titulům s podobným obsahem, jako časopis Svět mluví.

2.1 Rozhlas

Československo bylo prvním státem ve střední Evropě, který zahájil pravidelné rozhlasové vysílání, a to 18. května 1923. Vysílalo se jednu hodinu z vojenského stanu v Praze-Kbelích, součástí vysílání tehdy bylo krátké ohlášení a koncert. U zrodu stáli technik a podnikatel v oboru filmu Ing. Eduard Svoboda²⁶, redaktor Miloš Čtrnáctý²⁷, oba ze Spolku českých žurnalistů, a zkušený právník a průmyslník - pracovník firmy Radioslavia JUDr. Ladislav Šourek²⁸. Tito pánové založili 7. června 1923 ryze soukromou společnost Radiojournal, společnost s r. o. (název vznikl podle hlavních podílníků – Radioslavia a žurnalistů), jež vysílání zajišťovala a financovala. Na konci roku 1923 vznikl z iniciativy Radiojournalu jako stálá instituce zvláštní poradní sbor, který měl zprostředkovávat kulturní spolupráci se státními, kulturními a hospodářskými institucemi.²⁹

²⁵BILÍK, Petr; PTÁČEK Luboš. *Panorama českého filmu*. s. 39

²⁶ Ing. Eduard Svoboda, 1878 – údajně 1958. Původně podnikatel v oboru filmu (majitel jedné z prvních půjčoven v ČSR), 1921 – 22 v USA, po návratu se rozhodl zde zahájit veřejné rozhlasové vysílání. Ve společnosti Radiojournal zaujímal nejen postavení člena jednatelského sboru (1923 – 1940), ale i technického ředitele (do 1945). Má velké zásluhy o prosazení rozhlasového vysílání v Československu. Zdroj: BĚHAL, Rostislav. *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. s. 294

²⁷ Miloš Čtrnáctý, 1882 – 1970. Programový šéf rozhlasového vysílání společnosti Radiojournal (1923 – 27), volený člen jednatelského sboru (1923 – 40), má velké zásluhy o rychlé rozšíření posluchačské obce, dokázal získat pro vysílání přední umělce, zasloužil se o vysokou kulturní úroveň programu. 1902-04 redaktor časopisu Čas, 1904 – 24 kulturní referent deníku Národní politika. Zdroj: BĚHAL, Rostislav. *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. s. 56

²⁸ Ladislav Šourek, (1880 – 1959). Jako ředitel a člen správní rady spol. Radioslavia zastupoval tuto společnost při jednání o licenci k rozhlasovému vysílání a při založení spol. s r. o. Radiojournal, člen prvního jednatelského sboru, od roku 1925 předseda společnosti Radiojournal, již řídí až do roku 1939, podílel se na zakládání Mezinárodní radiofonické unie v Ženevě. Ladislav Šourek nebyl členem žádné politické strany, podle svědectví K. Remeše a O. Matouška byl zastáncem tzv. hradní politiky. Zdroj: BĚHAL, Rostislav. *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. s. 249

²⁹ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. s. 31

V průběhu dalších let se rozhlas stával na organizaci a financování stále náročnějším. 4. července 1925 vstoupil do hry stát a prostřednictvím Ministerstva pošt se stal majoritním vlastníkem společnosti Radiojournal, nyní s názvem Radiojournal, československé zpravodajství radiotelefonické, spol. s r.o. Stát si vyhradil zastoupení v jednatelském sboru a dozorčí radě rozhlasu, vymínil si jmenovat čtyři ze sedmi jednatelů, dva ze čtyř členů dozorčí rady a jejího předsedu.³⁰ Prostřednictvím svých zástupců pak stát uplatňoval vliv na dění v rozhlase. Šéf programu Miloš Čtrnáctý k tomuto poznamenává: „*zástupci soukromého kapitálu byli nuceni přizpůsobovat se státní většině, jestliže se nechtěli dát přehlasovat. Státní zástupci urovnávali svoje neshody v zákulisí, činíce si vzájemné ústupky, zejména ve věcech osobních, a v jednatelském sboru hlasovali jednotně, jak tomu kázal dobrý mrav.*“³¹

V počátcích rozhlasového vysílání byl poslech rádia poměrně problematický. Rozhlasové přijímače byly drahé a posluchač si musel nejprve opatřit příslušná povolení a být řádně prověřen. Podle Jaroslava Pacovského, autora knihy *Na vlnách rozhlasu*, to bylo dokonce „*stejně náročné, jako získat zbrojní pas.*“³² Držitelé koncese se zavazovali kromě placení poplatků i k dodržování přísných pravidel. Situaci dokládá znění části jedné z prvních koncesí, vydaných v roce 1923: „*Ministerstvo pošt a telegrafů uděluje Vám (...) zatimní koncesi na zřízení čtyřlampové přijímací stanice radiofonního typu (...). Této stanice smíte užívatí pro přijímání zpráv, přednášek, návštěví a koncertů, vysílaných radiofonicky podnikem Radiojournal, spol. s r. o. v Praze II., Národní tř. 26. Kdybyste zachytil něco jiného, nesmíte toho zaznamenati ani s nikým sděliti. Ani přijímací stanice, ani zachycených zpráv nesmíte užití výdělečně. To platí i o členech Vaší rodiny a osobách Vaší domácnosti vůbec o každém, komu umožníte přímo nebo nepřímo poslech svojí stanicí.*“³³ Situace se však rychle měnila. Již v následujícím roce byla výše poplatků soukromým uživatelům snížena a stejně tak v letech následujících. Díky tomu se rozhlas stal přístupnějším a získával stále větší oblibu. V roce 1927 již měl rozhlas v České republice více jak 220 000 koncesionářů a jejich počet neustále stoupal (viz tabulka - příloha č. 3 a 4). Léta krize se pak projevila

³⁰ TOMÁŠEK, Ludvík. *RADIJOURNAL. Ročenka posluchače rozhlasu 1934.* s. 111

³¹ ČTRNÁCTÝ, Miloš. *U kolébky rozhlasu.* s. 65

³² PACOVSKÝ, Jaroslav. *Na vlnách rozhlasu.* s. 15

³³ BURDA, Alois. *Československý rozhlas ve veřejné službě.* In PATZAKOVÁ, A. J., *Prvních deset let Československého rozhlasu.* s. 708

zpomalením vývoje poslechovosti. Řada posluchačů z ekonomických důvodů poslech rozhlasu odhlásila. Na druhou stranu u jiných posluchačů vedla hospodářská nouze k posílení vztahu k rozhlasu. Byl totiž relativně levným zdrojem informací a prostředkem rozptýlení.³⁴ Nicméně období stagnace bylo vystřídáno opět nárůstem a na podzim roku 1937 přivítal Radiojournal miliontého majitele koncese, což znamenalo, že ze sta obyvatel měl koncesi zhruba každý devátý.³⁵

Druhá polovina 20. let byla pro rozhlas obdobím konjunktury, etapou dynamického rozvoje a stabilizace, a to jak v oblasti programové, tak ve sféře ekonomické, technické i personální.³⁶ Dominantní část programu tvořily přímé přenosy: „*Hlavní snahou Radiojournalu bylo zachytit pokud možná vše, co posluchače zajímá z denního života. Přenos stává se nejaktuálnějším technickým problémem a atelieru užívá se jen z nouze, když už se nic mimo atelier neděje.*“³⁷ Nejvýznamnějším propagátorem sportovních přenosů a reportáží byl reportér Josef Laufer³⁸.

Významné místo zaujímaly přednášky a tzv. hlídky (lidovýchovné články), které tvořily základ odborných rozhlasů, tedy specializovaných vysílání pro různé skupiny obyvatelstva. Prvním z nich byl rozhlas zemědělský, vysílající od 3. ledna 1926, následoval rozhlas dělnický, rozhlas pro průmysl, obchod a živnosti a rozhlas školský (i když pravidelné vysílání pro děti bylo zahájeno již 1. září 1925).³⁹

Počátky rozhlasové hry jsou spojeny se jménem Dr. Miloše Kareše⁴⁰, vedoucího slovesného vysílání a se jménem prvního profesionálního rozhlasového

³⁴ ČÁBELOVÁ, Lenka. UNIVERZITA KARLOVA. *Radiojournal: Rozhlasové vysílání v Čechách a na Moravě v letech 1923 - 1939*. s. 32

³⁵ PIŠTORA, Ladislav. Vznik prvního masmédia - rozhlasu ve dvacátých a třicátých letech minulého století v Československé republice: Vývoj počtu radiokoncesionářů v době první republiky. *Statistika*. 1-2006, s. 82

³⁶ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. s. 57

³⁷ PATZAKOVÁ - JANDOVÁ, Anna. *Prvních deset let Československého rozhlasu*. s. 104

³⁸ Josef Laufer, 1891 – 1966. 1926 – 65 externí spolupracovník rozhlasu a sportovní komentátor, zakladatel českého reportážního stylu, 1910-12 redaktor deníku Hlas národa, 1920-39 redaktor pražského německého týdeníku Prager Presse, 1939 – 45 z rasových důvodů zákaz novinářství, 1945 – 60 redaktor ČTK. Zdroj: BĚHAL, Rostislav. *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. s. 153

³⁹ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. s. 50

⁴⁰ Miloš Kareš, 1891 – 1944. V letech 1927 – 42 šéf slovesného odboru ČS. rozhlasu a jeho první dramaturg, po roce 1939 programový intendant, odpovědný za celý program, autor několika divadelních a rozhlasových her a operních libret. 1919 – 20 redaktor deníku Tribuna, 1922 – 30 úředník tiskového odboru předsednictva ministerské rady. Zdroj: BĚHAL, Rostislav. *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. s. 121

režiséra Jaroslava Hurta.⁴¹ Dalšími skvělými tvůrci a průkopníky rozhlasové hry byli spisovatel František Kožík, coby autor rozhlasových her, a režisér Josef Bezdíček⁴².

Veškeré zpravodajství bylo od roku 1924 přebíráno z České tiskové kanceláře (ČTK) a omezovalo se nejprve na zprávy o počasí, sportu a burzovní zprávy. V té době ještě rozhlas neobjevil své specifické zpravodajské přednosti - hlavně možnost přinášet posluchačům aktuální informace dokonce ještě v době průběhu události a z místa jejího dění.⁴³ Postupně se zlepšovaly možnosti rozhlasových technologií a oblast zpravodajství se rozšiřovala, nicméně monopol ČTK zůstával. Vlastní redakce zpravodajství se rozhlas dočkal až v roce 1945.⁴⁴

Podíváme-li se na hudební složku vysílání, pak převažovala hudba symfonická. Další významnou součástí byla hudba komorní, interpretovaná zejména Ondříčkovým kvartetem a Novák-Frankovým kvartetem. Obě zmíněná tělesa získal ke spolupráci s Radiojournalem Jaroslav Krupka, první šéf hudebního vysílání.⁴⁵ Kromě dvou zmíněných žánrů bylo z rozhlasu možné slyšet i hudbu operní, či zábavnou.

Do třicátých let vstoupil Radiojournal jako konsolidovaný podnik po finanční, provozní i technické stránce. Pyšnit se mohl výsledky vysílání i kvalitou zaměstnanců.⁴⁶ Během 30. let se ale stále více do vysílání i zákulisí rozhlasu vkrádal rozměr politický. „*Skutečnost, že rozhlas může jak výběrem a komentováním zpráv, tak celkovou ideovou koncepcí ovlivňovat názory milionů, upoutala zájem politiků.*“⁴⁷ Politické strany se snažily svůj vliv uplatnit prostřednictvím výše zmíněných odborných rozhlasů. Doklad role státu lze nalézt například v Archivu kanceláře prezidenta republiky v podobě zápisu ze schůzky předsedy Radiojournalu Dr. Šourka s Dr. Emilem

⁴¹ Jaroslav Hurt, 1877 – 1959, herec a režisér. Usiluje o překonání skeptických názorů, že bez optického vjemu nelze v rozhlase realizovat činoherní děj. Zdroj: BĚHAL, Rostislav. *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. s. 102

⁴² Josef Bezdíček, 1900 – 1962, herec, režisér a pedagog. 1928 – 30 zakládá dramatické vysílání v Bratislavě, 1932 – 40 režisér rozhlasové stanice Brno, 1940 – 59 režisér a šéfrežisér protektorátního a pak Československého rozhlasu v Praze. 1942 – 45 napojen na rozhlasové ilegální hnutí. Zdroj: BĚHAL, Rostislav. *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. s. 36

⁴³ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. s. 41

⁴⁴ Tamtéž, s. 119

⁴⁵ Tamtéž, s. 76

⁴⁶ Tamtéž, s. 95

⁴⁷ PACOVSKÝ, Jaroslav. *Na vlnách rozhlasu*. s. 52

Sobotou⁴⁸, ve věci vysílání německého rozhlasu (příloha č. 5). Dr. Sobota v zápise podrobně informuje o aktuální situaci, zejména o personálním obsazení klíčových pozic v rámci německého vysílání. Pan předseda vlády by si dle jeho slov přál mít v přednáškovém sboru také Johannese Urzidila⁴⁹. Dr. Šourek je ale proti tomu „*poněvadž Urzidil nemá sympatie ani aktivistů, ani nacionální německé veřejnosti, nevyhovoval v určité době ani s našeho hlediska státního a byl by pokládán za nežádoucí osobu i s hlediska zahraničních Němců.*“⁵⁰ Dr. Sobota dodává, že „*ředitel Šourek se domnívá, že se mu podaří tuto věc panu předsedovi vlády rozmluviti, a to tím spíše, poněvadž chystá pro Urzidila jinou funkci.*“⁵¹ V závěru zápisu je vyjádřeno přání dr. Šourka o osobní schůzku ve věci německého vysílání s panem prezidentem.⁵²

Roku 1938 byl rozhlas zařazen mezi podniky registrované v zájmu obrany státu. Stalo se tak na základě Zákona o obraně státu, přijatého Národním shromážděním pod číslem 131/1936 Sb. „*Registrovanými podniky se rozumějí podniky důležité pro obranu státu (§ 18), které se s účinky podle tohoto zákona registrují, to jest zapíší podle ustanovení § 27 do zvláštního seznamu, vedeného u ministerstva národní obrany; tento seznam je neveřejný.*“⁵³ Registraci provádělo ministerstvo národní obrany na základě souhlasu držitele. Dne 6. dubna 1938 byl Radiojournal dle usnesení Nejvyšší rady obrany státu určen za podnik důležitý pro obranu státu. Radiojournal projevil souhlas s registrací a 27. května byl zapsán do seznamu registrovaných podniků (příloha č. 6). Z registrace vyplývala řada povinností, např.: „*dbát, aby zaměstnanci podniku vyhovovali potřebám obrany státu.*“⁵⁴ Činnost registrovaných podniků sledovala vojenská správa, schůzí jednatelského sboru se od té doby účastnil zástupce ministerstva národní obrany jako poradce.⁵⁵

⁴⁸ Dr. Emil Sobota, 1892 - 1945, významný prvorepublikový právník, v letech 1923 – 1939 byl ministerským radou v Kanceláři prezidenta republiky, zavražděn nacisty 24. dubna 1945.

⁴⁹ Johannes Urzidil, 1896 – 1970, básník a spisovatel. V letech 1920 až 1934 zaměstnán u tiskové služby německého vyslanectví v Praze. 1924 - 1938 byl členem, později stoličným mistrem zednářské lóže „Harmonie“. V roce 1939 emigroval do Anglie a později se usadil ve Spojených státech amerických. Zdroj: SPOLEČNOST JOHANNESSE URZIDILA. *Johannes Urzidil* [online]. České Budějovice, 2006 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: www.johannes-urzidil.cz

⁵⁰ Archiv Kanceláře prezidenta republiky. 1057 - D13444 Němci v ČSR - F) různé (něm. rozhlas), karton 143, spis D11345/37, s. 4

⁵¹ tamtéž

⁵² tamtéž, s. 6

⁵³ §26 odst. 1. zákona č. 131/1936 Sb., o obraně státu

⁵⁴ §29 odst. 1. zákona č. 131/1936 Sb., o obraně státu

⁵⁵ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu.* s. 607

V tomtéž roce se také samotní rozhlasoví redaktoři pod vedením Miloslava Dismana⁵⁶ začali věnovat politickým komentářům v pořadech Okénka. Pořady měly sloužit výchově k národnímu sebevědomí, československé vzájemnosti, demokracii, k vzájemnosti se spřátelenými státy, k životnímu optimismu a k brannosti.⁵⁷

Časopis Svět mluví vycházel právě v době této postupné proměny vnímání rozhlasu z nestranného média zaměřeného na kulturu v nástroj propagandy. Na známky této proměny a na význam propagandy v průběhu 30. let se zaměří jedna z dalších částí této práce, neboť právě propaganda byla pro časopis Svět mluví významným tématem.

2.2 Tiskovaná média

Tato část práce popisuje situaci, ve které se nacházela tiskovaná média ve 30. letech 20. století. Stručně se zabývá vydáváním novin a časopisů obecně, podrobněji popisuje souvislost mezi politikou a produkcí médií, přináší i přehled časopisů pro posluchače rozhlasu. V tomto období byl tisk stále ještě hlavním zdrojem informací většiny obyvatel. Tisková média využívala agenturní zpravodajství – jak zahraniční Reuters, Havas, nebo AP, tak Československou tiskovou kancelář, dále zaměstnávala zpravodaje. Ti bývali nákladní, nicméně dovolit si je mohly například Lidové noviny, či Právo lidu.⁵⁸ Velké deníky vycházely 2x denně - jako raníky s informačním a politickým charakterem a jako večerníky. Tato vydání se lišila obsahem, ale také nákladem a cenou: ranní číslo stálo 50 - 80 haléřů, zatímco večerní 20 - 30 haléřů. Večerníky mívaly přibližně o třetinu vyšší náklad.⁵⁹

V Praze vycházelo na začátku 30. let asi 1800 titulů novin a časopisů.⁶⁰ Existence takového množství titulů má podle Zdeňka Kárníka dva důvody: jednak náklady na provozování novin nebyly zatím tak vysoké, jako v době krize, a také odběr

⁵⁶ Miloslav Disman, 1904–1981, pedagog, režisér, reportér a zakladatel dětského rozhlasového hereckého souboru. Stal se referentem školského rozhlasu a od roku 1938 jeho režisérem, zároveň redaktorem Okének. Zdroj: BĚHAL, Rostislav. *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. s. 59

⁵⁷ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. s. 123

⁵⁸ KONČELÍK, Jakub; VEČERA, Pavel; ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. s. 31

⁵⁹ Tamtéž, s. 40

⁶⁰ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938). Díl první. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*. s. 327

novin byl jakousi formou stranického příspěvku.⁶¹ Pro celé meziválečné období je totiž typické výrazné sepetí titulů s politickými stranami. Stranický tisk se u nás rozvíjel od 90. let 19. století. Byl nástrojem, jehož prostřednictvím sdělovala politická uskupení své názory a záměry obyvatelstvu. Součástí stranických aktivit nebyly jen noviny, ale také časopisy, od kulturních, přes zájmové, či studentské, až po humoristické. Stranický vliv byl znát i v některých odborných, či uměleckých časopisech.⁶² Ve 30. letech vznikalo mnoho novinových příloh a samostatných časopisů, věnujících se specifickým zájmům – technice, kultuře, či sportu. Právě do této kategorie spadá i počín Viléma Prágera – časopis Svět mluví.

2.2.1 Tištěná média věnující se rozhlasu

Rozhlas se o kontakt s tiskem odpovědně staral vydáváním tiskových zpráv, nazývaných tehdy „korespondence“: „*Chtěje udržovati a prohlubovati dobrý styk československého rozhlasu s tiskem a veřejností vydává Radiojournal již po několik let ‚Rozhlasovou korespondenci‘, již rozesílá redakčním listům, korporacím, institucím i jednotlivcům, kteří nás o to požádají, zejména kritikům hudebním, literárním, divadelním i vědeckým.*“⁶³ Přehled publikací a korespondencí je uveden v tabulce (příloha č. 7). V tabulce vidíme, že kromě jednotlivých tiskových zpráv a periodických informací, připravovaných různými redakcemi rozhlasu, a prepisů přednášek, vydával rozhlas i časopisy – programové týdeníky Radiojournal a Týden rozhlasu.

Časopis Radiojournal (zpočátku Radio – journal) začal vycházet v září 1923 v nakladatelství Orbis jako měsíčník spíše technického zaměření. Lidé se s ním mohli poprvé seznámit na pražském veletrhu, kde byla také oficiálně představena společnost Radiojournal. Přestože časopis tehdy stál jen 1,- Kč, nebyl o něj příliš zájem a byl tedy rozdáván i zdarma.⁶⁴ Od 3. ledna 1925 již časopis vycházel jako týdeník, a to vždy v sobotu za cenu 1.50,- Kč, na papíru o rozměrech 450 x 300mm. V prvním čísle tohoto

⁶¹ Tamtéž

⁶² VEČEŘA, Pavel. Zrod Lidových listů. In „*Bílá místa*“ v dějinách Československé strany lidové. Sborník prací z mezinárodní vědecké konference k 90. výročí založení strany (1919 – 2009). s. 86 – 104, s. 86

⁶³ POTUČEK, Jaroslav. ČESKOSLOVENSKÝ ROZHLAS. *Ročenka Čs. rozhlasu 1937*. s. 109

⁶⁴ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. s. 24

nového formátu je popsáno zaměření časopisu: „*Radio-journal zůstane nadále jediným oficiálním orgánem vysílací společnosti, bude sloužiti v první řadě českosl. rozhlasu a pak telefonii vůbec, bude přinášeti podrobné programy stanic domácích a rovněž všech slyšitelných u nás stanic evropských, s nimiž je ve stálém styku, a z nichž některé, např. anglické, zadaly mu na základě vzájemné dohody výhradní právo k uveřejňování podrobných programů pro naši republiku.*“⁶⁵ Kromě programových informací mohli čtenáři na jeho stránkách najít i drobné zajímavosti ze světa radiofonie (technické i programové) a vždy jeden delší článek, týkající se činnosti společnosti Radiojournal. Zakladatelem a prvním šéfredaktorem časopisu byl již výše zmíněný redaktor a novinář Miloš Čtrnáctý. Kromě své práce v programové sekci rozhlasu a v redakci časopisu Radiojournal byl Čtrnáctý také kulturním referentem deníku Národní politika a členem výboru Spolku českých novinářů. Svůj vztah ke směřování rozhlasu vyjádřil slovy: „*Rozhlas je instituce demokratická, a proto nesmí sloužit jen určitým vrstvám, nýbrž musí mít program co nejširší. Zásadou při něm je: každému něco.*“⁶⁶ Příspěvkem časopisu v této době byl i další ze zakladatelů rozhlasového vysílání Ing. Eduard Svoboda. Kromě fotografií byly jako doplnění článků otiskovány portréty hostů a redaktorů od malíře Alfréda Justitze. V roce 1926 spatřila světlo světa i německá verze časopisu. V roce 1933 už měl týdeník Radiojournal cenu 2,- Kč, rozměry 275 x 215 mm a podstatně širší obsah. Nabízel nejen více článků, týkajících se rozhlasového vysílání a osob s ním souvisejících, ale i článků osvětových a vzdělávacích. Mezi jejich autory patřili hudební publicista a pedagog Adolf Cmíral, dramaturg Miloš Kareš, spisovatel Josef Věromír Pleva, autor rozhlasových her Václav Gutwirth⁶⁷, hudební vědec a propagátor klasické i soudobé hudby Mirko Očadlík a další. Pod názvem Radiojournal vycházel programový časopis až do konce roku 1938, poté jej nahradil časopis *Náš rozhlas*.

První číslo časopisu *Týden rozhlasu* vyšlo v nakladatelství Orbis 6. října 1934. Časopis měl rozměry 300 x 225 mm a kolem 28 stran, z čehož velkou část tvořil kompletní program našeho rozhlasu a nejzajímavější zahraniční pořady. Přibližně

⁶⁵ RADIOJOURNAL. Úvodem. *Radio-journal*. 28. 2. 1925, 3(1), 1.

⁶⁶ ČTRNÁCTÝ, Miloš. Naše programy. *Radio-journal*. 7. 3. 1925, 3(2), 1.

⁶⁷ Václav Gutwirth, 1896-1968, historik, autor rozhlasových her, publicista, mj. stálý spolupracovník Lidových novin a Přítomnosti. Zdroj: TRATINA, Václav. *Velký slovník osobností vědy a kultury příbramského regionu: (1945 až současnost)*. s. 80

šestinu časopisu tvořila reklama. Týden rozhlasu vedla dr. Zdenka Münzeová, významná překladatelka německé prózy a průkopnice opery v rozhlase. Kromě programu rozhlasu mohli čtenáři v každém čísle nalézt technickou rubriku s příspěvkem Ing. Josefa Hlaváčka, rubriku Co uslyšíme v tomto týdnu a drobné zajímavosti ze světa radiofonie. Úvodní článek se zabýval rozhlasovou tematikou, ale často i jinými oblastmi – zejména reflexí aktuálních světových i domácích událostí. Celkově náplň časopisu působila mnohem lehčím a lidovějším dojmem, než časopisy Radio - journal a Svět mluví. Nenajdeme zde téměř vůbec informace ze světa politiky, či náročnější kultury. Naopak pro pobavení si čtenáři mohli vyluštit křížovky, přečíst vtipy, povídky, vycházely zde na pokračování celé romány: v roce 1934 to byl román Hermynie zur Mühlen Honba za vlnou. Na rozdíl od Radiojournalu a časopisu Svět mluví se Týden rozhlasu věnoval v každém čísle alespoň jednou stranou i ženám, jimž přinášel návody na ruční práce, či nápady na vedení domácnosti a také dětem. Časopis stál po celou dobu vydávání pouze 70 haléřů, což koresponduje s jeho náplní, určenou pro široké vrstvy obyvatel: „*Dlouho se již volalo u nás po levném programovém časopise, který by sloužil těm posluchačům, kteří se zajímají především o pořady vysílané stanicemi domácími. Tomuto přání snaží se vyhovět náš lidový rozhlasový list.*“⁶⁸ Mezi autory píšícími do časopisu byli kromě členů redakce i herec a spisovatel Václav Menger, herečka Jarmila Svatá, či spisovatelka Marie Majerová, která přispěla cestopisným článkem Obrázky z Irska. V roce 1938 časopis již stál 80 haléřů a přibyla rubrika věnující se sportu a občasné příspěvky jazzového publicisty Emanuela Uggé, s nímž se čtenáři mohli setkávat i na stránkách časopisu Svět mluví. Týden rozhlasu díky svému nepolitickému obsahu nezanikl ani s příchodem války a čtenáři jej mohli číst až do roku 1944.

Informace o rozhlasových pořadech a dění kolem rozhlasového vysílání přinášela pravidelně celá řada deníků a některé týdeníky. V každém čísle časopisu Svět mluví vycházel v rubrice Tisk o rozhlasu přehled článků, uveřejněných v novinách v uplynulém měsíci (v případě Přehledu rozhlasu), či uplynulých 14 dnech (v případě časopisu Svět mluví). Nejpočetněji jsou v tomto přehledu zastoupeny Lidové noviny, Národní osvobození, Venkov a Právo lidu.

---

⁶⁸ RKZ. Rozhlas a posluchači. *Týden rozhlasu*. 13. 10. 1934, 1(1), 1.

Lidové noviny bývají považovány za metu novinářské kvality a za příklad nezávislých novin. Založené byly již koncem 19. století novinářem a politikem Adolfem Stránským. Mezi přispěvatele a redaktory ve 30. letech patřili významné literární osobnosti jako Karel Čapek, Eduard Bass, Karel Poláček, ale i prezidenti Tomáš Garrigue Masaryk a Edvard Beneš. Příspěvky o rozhlasu, přebírané od Lidových novin časopisem Svět mluví, apelovaly na úlohu rozhlasu v demokratické společnosti, na jeho kulturní úroveň a nestrannost: „...rozhlas - chce-li býti aktuální – musí vzít na vědomost zápas politických sil a světových názorů a zejména musí aktivně vystoupit tam, kde různé politické strany, i když se rozcházejí ve svých představách, staví na jedné společné platformě: na půdě demokracie.“⁶⁹

Lidové noviny psaly v listopadu 1935 i o samotném časopisu Svět mluví: „Je to časopis dobrý a jeho nejlepší rubrikou je Posluchači vzkazují Radiojournalu. Mají tam také rubriku o nových gramofonových deskách. Spolitováním však zjišťujeme, že podle obsahu této rubriky se na světě vyrábějí pouze desky s jazzem, nic jiného.“⁷⁰ I tento částečně kritický článek časopis Svět mluví převzal. Za „nejlepší odborný list svého druhu“⁷¹ pak považuje časopis Svět mluví v článku z února 1938 Nedělní list tiskového koncernu Tempo.

Zmínění prezidenti Tomáš Garrigue Masaryk a Edvard Beneš byli hlavními představiteli tzv. skupiny Hrad, jež vedle politických stran zaujímala významné politické a mocenské postavení v Československé republice. Své představy o řešení společenských problémů prosazovala hlavně prostřednictvím svých sympatizantů, často na základě osobních vztahů. Rozhlas ve své programové tvorbě vysokou autoritu a morální vliv této skupiny respektoval.⁷²

Za významný nepolitický deník, inklinující taktéž k názorům skupiny Hrad lze považovat Národní osvobození, jež se snažilo hájit zájmy legionářů a státních zaměstnanců, zvláště učitelů. Šéfredaktorem tohoto deníku byl významný novinář a legionář Lev Sychrava, deník vynikal seriózností a kultivovaností a v tomto duchu

⁶⁹ SVĚT MLUVÍ. Tisk o rozhlasu. *Svět mluví*. 10. 1. 1936, 5(1), 5.

⁷⁰ SVĚT MLUVÍ. Tisk o rozhlasu. *Svět mluví*. 22. 11. 1935, 4(19), 5.

⁷¹ SVĚT MLUVÍ. Tisk o rozhlasu. *Svět mluví*. 15. 2. 1938, 7(3-4), 16.

⁷² PATZAKOVÁ - JANDOVÁ, Anna. *Prvních deset let Československého rozhlasu*. s. 56

se také vyjadřoval o rozhlas: „*Ve střeďečnřm divadle pro mládeř byla uvedena krásná hra: Princezna polárnřích ostrovů. Byla to úžasně jemná věc na oslavu krásy, květřn, poesie a hudby.*“⁷³. V kritice rozhlasového programu zde působili především režisér Václav Sommer (pod značkou vs) a recenzent rozhlasové tvorby Jiří Hrbas (pod pseudonymem Miloslav Havel). Časopis Svět mluví pro rubriku Tisk o rozhlasu tyto články Národního osvobození také přebřral.

Deník Venkov reprezentoval zájmy agrárnřků. Byl prakticky zaměřen, kladl důraz na ekonomickou, především zemědělskou problematiku, jeho kulturnř a politická část byla upozaděna.⁷⁴ Agrární strana získala již při vzniku Radiojournalu poměrně silné postavení v nově vznikajřícím médiu. V roce 1926 iniciovala vznik zemědělského rozhlasu, který prakticky ovládla. Značnř vliv si v rozhlasu udržovala po celé meziválečné období.⁷⁵ K děnř v rozhlasu se podle článků převzatých do časopisu Svět mluví deník Venkov vyjadřoval spřše neutrálně, netajil se svými úspěchy při snaze o působení v rozhlasu: „*Náš státnřk a vůdce dr. Antonřn Švehla měl k věcem rozhlasovým kladnř poměr, který projevlili pozoruhodnřmi činy: Tak např. umožnil darem 20.000 Kč soustavnou rozhlasovou soutěž v Evropě. Jako nejmenovaný dárece věnoval prostřednictvřm svého lékaře (dr. Baštřře) 10.000 Kč k udržení činnosti Čs. Radiosvazu. Mnohokráte po vzájemné dohodě s poslancem Beranem zasáhl mocně k udržení řádného chodu věcí rozhlasových.*“⁷⁶

Ze sociálně demokratického tisku byl nejvýznačnřjším serióznř a respektovanř deník Právo lidu. V nedělnřm vydání tohoto denřku vycházela dokonce strana s názvem Náš rozhlas. Právo lidu řídil politik Josef Stivřn, kulturnř přřspěvky psal Jaroslav Seifert, hospodářství se věnoval Theodor Pistorius. I sociálnř demokraté se snařili o vliv na posluchače rozhlasu. Podařilo se jim to prostřednictvřm dělnřkého rozhlasu, na jehoř řízení se úspěšně podřleli: „*Bilance dělnřkého rozhlasu je radostná. Iniciativa pracovníků odboček ukazuje, že je tu zájem o věc. Rozhlas je stále významnřjším činitelem osvětovým a dává dělnřctvu velké možnosti kulturnř informace.*“⁷⁷

⁷³ SVĚT MLUVÍ. Tisk o rozhlasu. *Svět mluví*. 30. 10. 1936, 5(17), 5.

⁷⁴ KONČELÍK, Jakub; VEČEŘA, Pavel; ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. s. 46

⁷⁵ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. s. 56

⁷⁶ SVĚT MLUVÍ. Tisk o rozhlasu. Švehla a rozhlas. *Svět mluví*. 20. 5. 1935, 4(10), 5.

⁷⁷ SVĚT MLUVÍ. Tisk o rozhlasu. Po konferenci dělnřkého rozhlasu. *Svět mluví*. 23. 10. 1935, 4(17), 5.

3. Časopis Svět mluví (Přehled rozhlasu)

Předchozí kapitola si všímala novin, jež Svět mluví považoval za podstatné a směrodatné a často proto uveřejňoval jejich články ve své rubrice Tisk o rozhlasu. Popisovala také dva rozhlasové časopisy vydávané společností Radiojournal. Na trhu však chyběl časopis, jenž by přímo reprezentoval názory samotných posluchačů rozhlasu, hájil jejich zájmy a přinášel jim informace, nezatížené ani inklinací vydavatele k určité politické straně, ani vlastnickým sepnutím se samotným rozhlasem. Tento prostor se pokusil zaplnit nezávislý vydavatel Vilém Práger. Svůj záměr vyjádřil následujícími slovy „*Náš časopis nechce a nemůže nahradit dosavadní radiotechnické měsíčníky a tím méně programový věstník. Chce výlučně vyplnit mezeru, která sejevila v našem rozhlasovém životě a kterou jistě značná část našich rozhlasových pracovníků trpce pociťovala. Přehled rozhlasu chce sloužit radiofonii a jejímu posluchačstvu.*“⁷⁸

První číslo časopisu vydal Vilém Práger v lednu roku 1932 za cenu 1.50 Kč⁷⁹ pod názvem Přehled rozhlasu. Pod tímto názvem časopis vycházel jako měsíčník až do roku 1935, kdy došlo ke změně na čtrnáctideník, změně formátu a k přejmenování na Svět mluví (příloha č. 8). V roce 1938 již časopis vycházel nepravidelně (naposledy 15. 9. 1938). Úplně poslední číslo časopisu Svět mluví si posluchači mohli přečíst 14. ledna 1939. Oficiálně Vilém Práger vydávání časopisu ukončil 17. března 1939 (příloha č. 9).

Časopis byl financován platbami předplatitelů a příjmy z reklamy. Dalším zdrojem příjmu byla pravděpodobně firma Philips, jejíž pobočka sídlila v Praze. Vilém Práger totiž část obsahu Světa mluví využíval i jako podnikový časopis Mikrofon pro zaměstnance firmy Philips. Inzertní část pak nahradil soukromými zprávami pro zaměstnance, ostatní obsah byl totožný (příloha č. 10).

Následující část bakalářské práce se zaměří na osobnost vydavatele časopisu Viléma Prágera, dále se bude zabývat obsahovou stránkou časopisu a poté se zaměří na stránku grafickou.

⁷⁸ PRÁGER, Vilém. Naše poslání. *Svět mluví*. Leden 1932, 1(1-2), 1

⁷⁹ pozn.: cena časopisu zůstala po celou dobu vydávání časopisu stejná, v případě dvojčísla činila 2,- Kč

3.1 Vilém Práger – vydavatel časopisu *Svět mluví*

Vilém Práger (foto – příloha č. 11) se narodil 9. června 1906 ve Vápenném Podole 24 (okres Chrudim). Otec Bohumil byl obchodníkem, maminka se jmenovala Růžena (rozená Schulhofová) a byla v domácnosti. Vilém byl nejmladší ze sedmi dětí (sourozenci Jindřich, Olga, Milada, Vladimír, Erwin a Růžena). V roce 1935 se Vilém Práger oženil s Hildou (rozenou Ledererovou), také židovského původu, děti neměli.

Prágerovu situaci v období stále větší moci nacistického Německa ovlivňoval fakt, že byl židovského původu, nadto činný ve Svazu Čechů – Židů. Ze svého bydliště v Praze byl 8. září 1942 deportován do Terezína a poté 29. září 1944 do Osvětimi, odkud se nevrátil.⁸⁰ V roce 1948 byl prohlášen za mrtvého. Do koncentračního tábora se dostala i část jeho rodiny, někteří taktéž nepřežili (matka, bratři Jindřich a Erwin). Prágerově ženě Hildě se podařilo válku a koncentrační tábor přežít (příloha č. 12).

V době, kdy založil svůj časopis, bylo Vilému Prágerovi jen 26 let. Byl však už zdatným redaktorem, členem Syndikátu československých novinářů. Od roku 1925 působil jako redaktor v týdeníku *Rozvoj*, vydávaném hnutím českých židů (příloha č. 13). Na přelomu 20. a 30. let přispíval do časopisu *Radiojournal*, kde získával zkušenosti s prostředím rozhlasu. Jedním z jeho článků pro *Radiojournal* byl rozhovor s Karlem Čapkem na téma rozhlas. Karel Čapek zde své úvahy začal řečnickou otázkou „*Když po sedmiletém vývoji provádí tato tajemná skříňka takové zázraky, co bude za dalších 7 let?*“ a následně ve třech okruzích popisuje, v čem vidí význam rozhlasu.⁸¹

Od roku 1931 byl Práger členem Klubu rozhlasových referentů. Účel tohoto klubu byl především sociálně ochranný, ale zároveň působil propagačně.⁸² Podněcoval vydavatele novin, aby otevírali kulturní rozhlasové rubriky a prováděli kritiku rozhlasu prostřednictvím odborných referentů. Na popud tohoto klubu vznikl i zvláštní výbor, jemuž předsedal profesor české techniky Adolf Ernest a jehož jednatelem byl právě Vilém Práger. Tento výbor uspořádal 20. září 1931 první Celostátní den rozhlasu.⁸³

⁸⁰ KÁRNÝ, Miroslav. *Terezínská pamětní kniha: židovské oběti nacistických deportací z Čech a Moravy 1941-1945*.

⁸¹ PRÁGER, Vilém. Spisovatel Karel Čapek o radiu. *Radiojournal*. Srpen 1929, 7(41)

⁸² PATZAKOVÁ - JANDOVÁ, Anna. *Prvních deset let Československého rozhlasu*. s. 478

V lednu roku 1932 vyšlo první číslo časopisu Přehled rozhlasu, v němž Vilém Práger realizuje svůj záměr propagovat rozhlasové vysílání a podrobovat je konstruktivní kritice. Vzhledem k hospodářské krizi, kdy klesaly náklady řady novin i platy novinářů, to jistě nebyla práce jednoduchá. Podle Vojtěcha Dolejšího, autora vzpomínkové knihy *Noviny a novináři* byl recept na čtenářsky úspěšný tisk následující: „*Noviny, jež chtějí získat čtenáře, musí jim podávat stravu lehkou a zázivnou. Nezapomínejme, že lidí s vyššími myšlenkovými nároky a lepším vkusem je poměrně málo a že hlavní obec možných čtenářů představuje to, co jmenujeme prostým, jednoduchým lidem.*“⁸⁴ Ve světle tohoto citátu je zřejmé, že Vilém Práger se vydal na cestu značně nelehkou. Články v jeho časopise byly prosty senzací a podbízivosti, naopak šly do hloubky a témata zobrazovaly v širokých souvislostech. Vilému Prágerovi se podařilo časopis vydávat pravidelně až do září 1938. Po „Mnichově“ už časopis vyšel jen jednou a to v lednu 1939. V této době zaniklo 1900 časopisů z původních 4000 vycházejících před Mnichovem. Následně pak zanikaly další.⁸⁵ Vilém Práger svůj časopis vydával se záměrem nestranné publicistiky: „*Kus subjektivity se objevuje konec konců v každé kritice a bude se jistě objevovat i u nás. Vynasnažíme se však, abychom nikomu nekřivdili.*“⁸⁶ Toto však už v období nacistické okupace nebylo možné. Tisk musel vyjadřovat vůli okupanta a protektorátní vlády, musel pracovat v jejich politické linii.⁸⁷

Důležitým tématem řady Prágerových článků byla propaganda. Iniciativu v tomto směru nevyvíjel jen na stránkách časopisu, ale s přáteli z Kruhu veřejné propagandy⁸⁸ se zasazoval o rozšíření myšlenky státní propagandy v politických kruzích. Společně s Jiřím Solarem⁸⁹ je Práger autorem knihy s názvem *Potřebuje demokracie soustavné propagandy?* z roku 1934.

---

⁸³ PATZAKOVÁ - JANDOVÁ, Anna. *Prvních deset let Československého rozhlasu*. s. 478

⁸⁴ DOLEJŠÍ, Vojtěch. *Noviny a novináři*. s. 191

⁸⁵ tamtéž, s. 340

⁸⁶ SVĚT MLUVÍ. *Svět mluví*. Leden 1932, 1(1-2), 1

⁸⁷ PASÁK, Tomáš. *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích z let 1939 - 1945*. s. 47

⁸⁸ Volné sdružení pracovníků státní a veřejné propagandy s cílem nezištně zasahovat poradním hlasem do otázek veřejné propagandy. Členy byli např.: Josef Löwenbach, Ing. Jiří Solar, Doc. Dr. Václav Verunáč. Zdroj: Memorandum Kruhu veřejné propagandy. Archiv KPR. 744 - D6788, karton 67

⁸⁹ Jiří Solar, vlastním jménem Josef Slabý, 1908 – 1981, pracovník v oblasti reklamy a propagace, básník a prozaik. Od roku 1928 pracoval u firmy Baťa, kde měl vlastní ateliér a poradnu až do roku 1948. Zdroj: ŠEVČÍKOVÁ, Hana. *Osobnosti Moravy* [online]. 2009 [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <http://osobnosti-moravy.eu/osobnosti/>

3.2 Obsahová stránka časopisu

Z hlediska obsahového se časopis po celé období svého vydávání příliš neměnil, zůstával věrný prvotní koncepci, kterou mu dal Vilém Práger v roce 1932. Zatímco rubriky v prvních dvou ročnících nebyly ještě pevné, během třetího ročníku se postupně ustaloval jejich profil, aby od počátku roku 1935 pod jménem Svět mluví, a v novém formátu, měl již časopis ustálenou strukturu, pořadí a četnost rubrik. Důvod změny formátu není znám, může však souviset se změnou režimu v tiskárně Pokrok, která tisk časopisu zajišťovala a od roku 1934 z důvodu hospodářské krize omezila svou činnost.⁹⁰ Hlavními redaktory byli kromě Viléma Prágera v případě Přehledu rozhlasu Bernard Kosiner⁹¹ (1932 – 1934) a J. B. Čapek⁹² (1934) a v období časopisu Svět mluví Ivo Ducháček⁹³ (1935-1936) a Jiří Valja⁹⁴ (1937-1939).

V prvních třech ročnících časopisu, se na první straně objevovalo hned několik článků různých autorů, od roku 1935, po přechodu na menší formát, první strana patřila často pouze samotnému Vilému Prágerovi a přinášela úvodník, vztahující se k aktuálnímu rozhlasovému tématu. Někdy byl tento úvodní článek nahrazován zajímavou fotografií, doplněnou komentářem Viléma Prágera. Pro své úvahy a reflexi jednotlivých menších událostí, jež se staly v době od uzávěrky předchozího čísla si Vilém Práger vyhradoval i část strany dvě. Zde se dále nacházely fejetony, či příležitostné příspěvky, na následujících stranách pak bylo místo pro pravidelné rubriky. V Přehledu rozhlasu to byly rubriky: Posluchači vzkazují Radiojournalu, K programu Radiojournalu, právní okénko, technické okénko a různé drobné informace

⁹⁰ TRNKOVÁ, Bohumila. Říkali si "chasa černého umu". *Rodopisná revue on-line*. s. 3

⁹¹ Bernard Kosiner, 1903 – 1939, rozhlasový kritik a teoretik. Kromě redaktorské práce v časopisech Přehled rozhlasu a Svět mluví je spoluautorem brněnského cyklu reportáží Člověk a jeho práce, od roku 1935 vedl rozhl. seminář sdružení Parlament mladých. Zdroj: *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. s. 135

⁹² Jan Blahoslav Čapek, 1903 – 1982, publicista, prozaik, básník. Hlavní úsilí na počátku 30. let zaměřil na literární historii a kritiku. Své práce publikoval v mnoha časopisech, z nichž některé redigoval. Psal do Hosta, Naší doby, Křesťanské revue, týdeníku Čin a dalších. Zdroj: Jan Blahoslav Čapek. KOUPÝ, Kamil. *Spisovatelé.cz* [online]. [cit. 2012-02-11]. Dostupné z: www.spisovatele.cz/jan-blahoslav-capek.

⁹³ Ivo Ducháček, 1913 – 1988, novinář a publicista, povoláním právník. 1936-39 pařížský zpravodaj Lidových novin, 1939-45 působil v čs. zahraničním odboji v Paříži a Londýně, 1945-48 vedoucí činitel Čs. strany lidové, po 1948 v emigraci v USA. Zdroj: TOMEŠ, Josef. *Český biografický slovník XX. století. 1. díl A-J: (1945 až současnost)*. s. 265

⁹⁴ Jiří Valja (vl. jménem Josef Bubeník), 1914 – 1967. Překladatel a prozaik. 1941–42 byl kulturním redaktorem Českého slova, poté redaktorem Českomoravského kompasu, 1944–45 pracovně nasazen. Po válce pracoval na ministerstvu informací, 1948–51 byl redaktorem Lidových novin, do 1956 tajemníkem SČSS a poté spisovatelem z povolání. Zdroj: BLAŽÍČEK, Přemysl. ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU AV ČR. *Slovník české literatury po roce 1945 on-line* [online]. 1998, 30. 9. 2006 [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: <http://www.slovníkeskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=890&hl=Valja+>

z oboru radiofonie, doplňované informacemi ze světa filmu, knih a gramodesek. V případě časopisu Svět mluví pak přibýly nové rubriky: Tisk o rozhlasu a Hvězdy světového rozhlasu. Své pravidelné místo si v průběhu roku 1934 našel román z rozhlasového prostředí a důležitá část časopisu Svět mluví – rubrika Sloupce veřejné propagandy. Těmto jednotlivým částem časopisu se nyní budeme věnovat podrobněji.

3.2.1 Úvodníky

Do úvodních článků časopisu se kromě aktuálních rozhlasových témat promítala i témata z jiných oblastí kultury, například divadla a filmu, či témata populárně technická. Najdeme zde například příspěvky publicisty Jaroslava Prokopa⁹⁵, režiséra Václava Sommera⁹⁶, divadelní historičky a kritičky Olgy Srbové⁹⁷ i novinářů Franty Kocourka⁹⁸ a Jaroslava Humbergera.⁹⁹ Posledně jmenovaný příležitostně oživoval časopis vtipy a historkami v rubrice Rozhlasové bajky: „*Ještě jednou opakovat! Zvolal československý posluchač do přijímače, vyslechnuv právě Bachovu kantátu č. 90.*“¹⁰⁰ Jaroslav Humberger přispěl i skvělým rozbořem vhodného jazykového projevu a artikulace v článku Roentgenovaná řeč: „*Zatím tedy nevíme, jak bude dál, ale když budou nějaké pokroky, nadějeme se, že si dáme dělat rozbor artikulace a že pak pozbude platnosti přísloví o zobáku, jaký člověku narostl.*“¹⁰¹ Jeho vhlad do budoucnosti se v současné době již v plné míře naplnil.

⁹⁵ Jaroslav Prokop, 1884 – nezjištěno, publicista. 1926 – 1939 vedoucí redaktor Zemědělského rozhlasu, společně s B. Horákem vytvořili oblíbené rozhlasové postavy pantáty Rákose a kmotra Brázdy, do vysílání přinesly formu dialogu. Zdroj: *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. s. 203

⁹⁶ Václav Sommer, 1906 – 1945, rozhlasový režisér a kritik. Od 1931 se účastní příprav vysílání brněnské stanice, 1932 – 35 v deníku Národní osvobození uveřejňuje pod značkou „vs“ pravidelné rozhlasové kritiky, 1935 je přijat do rozhlasu a jmenován režisérem, zde setrvává do roku 1944, kdy přestupuje do divadla Uranie. Zdroj: *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. s. 228

⁹⁷ Olga Srbová (později provdaná Spalová), 1914 – 1987, prozaička, kritička, autorka rozhlasových her. Na FF UK patřila k žákům prof. Václava Tilleho, který dokázal vzbudit zájem o rozhlasové umění. Publikovala v časopisech Divadelní noviny a Divadlo a přítomnost. Zdroj: *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. s. 230 - 231

⁹⁸ František Kocourek, 1901 – 1942, svobodný novinář a reportér. Pro rozhlas pracoval v letech 1933 – 42, s M. Dismanem se podílel na tvorbě pořadu Okénka, autor mnoha slavných a náročných reportáží, stíhán Gestapem, jako politický vězeň zemřel v koncentračním táboře. Zdroj: *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. s. 127 - 128

⁹⁹ Jaroslav Humberger, 1902 – 1945, spisovatel, novinář, prozaik. Ve 20. - 30. letech psal nejdříve lokálky, později i fejetony, soudničky, reportáže apod. hlavně do Lidových novin a Národního osvobození. Za 2. světové války byl pro svůj židovský původ perzekuován a následně transportován do koncentračního tábora. Zdroj: Jaroslav Humberger. KOUPÝ, Kamil. *Spisovatelé.cz* [online]. [cit. 2012-02-11]. ISSN 1801-5131. Dostupné z: www.spisovatele.cz/jaroslav-humberger

¹⁰⁰ HUMBERGER, Jaroslav. Rozhlasové bajky. *Přehled rozhlasu*. 2(1), 1

¹⁰¹ SVĚT MLUVÍ. Roentgenovaná řeč. *Svět mluví*. 20. 2. 1935, 4(4), 4

V polovině prvního ročníku přišel Otto Lampel v rámci úvodníku s krátkým vtipným epigramem na samotný časopis Přehled rozhlasu:

*„Ten náš titul, ach, to máme krásu:
i kritik může závistivě zblednout.
Přece, když jsme ‚Přehledem rozhlasu‘
můžeme si dovolit i něco přehlédnout.“¹⁰²*

Záležitostmi vedení a řízení společnosti Radiojournal a jejich dopadem na program rozhlasu se v časopise Svět mluví zabýval Václav Gutwirth¹⁰³. Dalším autorem, jehož články se často objevovaly v časopise Svět mluví byl rozhlasový kritik Ladislav Vír. Věnoval se kultuře a psal příspěvky o význačných režisérských a hereckých rozhlasových počinech.

V době, kdy bylo pro tištěná média velmi nákladné získávat materiály od vlastních zahraničních zpravodajů, se mohl časopis Svět mluví pyšnit zprávami od pařížského korespondenta s podpisem Dr. Li. Byly to např. rozhovory s ředitelem francouzského nezávislého listu umělecké kritiky T. S. F. Tribune A. Georgim či s předsedou Svazu francouzských rozhlasových žurnalistů M. Georges Gevillem.

Že časopis nebude jen propagačním nástrojem rozhlasu, ale arénou, z níž budou svobodně zaznívat i kritické hlasy, prakticky doložil Vilém Práger hned v prvním čísle časopisu článkem režiséra opery Národního divadla Josefa Františka Munclingera. Rozhlas je dle jeho slov médiem nevhodným pro přenosy operních divadelních her: *„Přenos divadelního kusu rozhlasem? V nynějším tvaru zásadně ne! Tedy snad jakási aplikace pro potřeby rozhlasu? Ještě rozhodnější a zásadnější zápor!“¹⁰⁴* Důvodem tohoto Munclingerova ostrého názoru je fakt, že rozhlas je neschopen zprostředkovat vizuální vjemy a navíc technické možnosti dle něho nejsou dosud na patřičné úrovni.

¹⁰² LAMPEL, Otto. Epigram o přehledu rozhlasu. *Přehled rozhlasu*. 1(6-7), 3

¹⁰³ Václav Gutwirth, 1896 – 1968, úředník, publicista, autor rozhlasových her. 1921 – 22 úředník na ministerstvu školství, od roku 1923 redaktor Tiskového odboru předsednictva vlády, posléze zde prošel různými funkcemi, až po funkci odborového rady (1939), za války krátce v ČTK, v roce 1941 nuceně nasazen, po válce opět ve vládních službách. Významný autor a externí spolupracovník předválečného rozhlasu, jako publicista přispívá například do časopisů Zítřek, Čin, Čas, do Lidových novin a do Přítomnosti. Zdroj: BĚHAL, Rostislav. Dobrodružství objevování (Václav Gutwirth). *Svět rozhlasu: Bulletin o rozhlasové práci*. 2006, s. 62 - 63

¹⁰⁴ MUCLINGER, František. Přenos divadelních her. *Svět mluví*. Leden 1932, 1(1-2), 2

Munclingerem kritizované uvádění oper bylo však u posluchačů oblíbeno i přes své technické nedokonalosti a ve vysílání vysoce zastoupeno po celá 30. léta. Takto popsal jeden z techniků atmosféru prvního přenosu celého divadelního představení – Smetanovy opery *Dvě vdovy* dne 12. února 1925 z Národního divadla: „*Zapnul jsem zesilovač, v tu chvíli jsem uslyšel poprvé v životě ze sluchátek ruch v hledišti divadla – šum, kašlání, ladění nástrojů. Pojednou vše ztichlo a zazněly první tóny přede hry Smetanovy opery. Ve sluchátkách to znělo báječně. Měl jsem čím dál větší radost. Volal jsem do studia, jak to zní z vysílače. „Je to výborné, hlásil technik Velík z Orbisu. Když doznělo první dějství a ustal potlesk obecenstva, volal hlasatel Dobrovolný, že bude-li druhé dějství stejně dobré, že můžeme být s prvním přenosem naprosto spokojeni.“*¹⁰⁵

Fyzik a elektrotechnik Doc. dr. Jaroslav Šafránek¹⁰⁶ prostřednictvím článku na první straně časopisu zveřejnil svůj názor k rozvoji regionálního rozhlasového vysílání: „*A poněvadž rozhlas nám dnes připravuje nejlepší fórum, na kterém nadějně talenty mohou být poznány, bylo by velmi spravedlivým a účelným, aby i venkovští pracovníci umělečtí a kulturní mohli být poznáni v rozhlasu.*“¹⁰⁷ Jaroslav Šafránek byl totiž průkopníkem rozvoje rozhlasu, a to již v dobách, kdy složitý přijímač byl ještě velkou událostí, a od samého začátku i průkopníkem televize.¹⁰⁸ Na poli rozhlasu se o rozvoj regionálního vysílání snažil už v roce 1926, kdy se, bohužel neúspěšně, pokusil o zřízení vysílačky v Plzni.¹⁰⁹ Tyto snahy nebyly kromě Jaroslava Šafránka žádným dalším autorem v časopise *Svět mluví* ve větší míře propagovány.

¹⁰⁵ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. s. 46 - 47

¹⁰⁶ Jaroslav Šafránek, 1890 – 1957, fyzik a elektrotechnik, průkopník rozvoje radia a televize. 1922 – 23 stáž v magnetické laboratoři prof. P. E. Weisse ve Štrasburku, 1924 – 39 působí ve fyzikálním ústavu pražské české univerzity. Za války byl středoškolským profesorem. K 1. 1. 1946 byl jmenován řádným profesorem lékařské fyziky na lékařské fakultě UK v Plzni, kde vybudoval reprezentativní ústav pro lékařskou fyziku. 1948 zvolen děkanem a v r. 1955 přešel na fakultu všeobecného lékařství UK do Prahy, kde se stal vedoucím katedry lékařské fyziky a přednostou tamního fyzikálního ústavu. Šafránkovo vědecké dílo zahrnuje na 60 publikací a 15 patentových přihlášek. Zdroj: TĚŠÍNSKÁ, Emílie. Jaroslav Šafránek: 110. výročí narození. In *Akademický bulletin* [online]. Praha : Tiskový odbor SSČ AV ČR, 2008, 25.6.2008 [cit. 2012-03-06]. ISSN 1210-9525. Dostupné z:

<http://abicko.avcr.cz/archiv/2000/4/obsah/jaroslav-safranek-23.-5.-1890-plzen-23.-8.-1957-spalene-porici-110.-vyroci-narozeni.html>

¹⁰⁷ ŠAFRÁNEK, Jaroslav. Budujeme regionální stanice. *Svět mluví*. Leden 1932, 1(1-2), 1

¹⁰⁸ TĚŠÍNSKÁ, Emílie. Jaroslav Šafránek: 110. výročí narození. In *Akademický bulletin* [online]. Praha : Tiskový odbor SSČ AV ČR, 2008, 25.6.2008 [cit. 2012-03-06]. ISSN 1210-9525. Dostupné z: <http://abicko.avcr.cz/archiv/2000/4/obsah/jaroslav-safranek-23.-5.-1890-plzen-23.-8.-1957-spalene-porici-110.-vyroci-narozeni.html>

¹⁰⁹ ŠIMÁNKOVÁ, Ilona. *Vznik Československého rozhlasu Plzeň*. Plzeň, 2011. Studentská vědecká a odborná činnost. Západočeská univerzita v Plzni Fakulta pedagogická. s. 30. Dostupné z: <http://khi.zcu.cz/svoc/Simankova.pdf>.

Adolf Ernest,¹¹⁰ jeden z podílníků společnosti Radiojournal, zastupující agrární Zemědělskou jednotu, byl dalším přispěvatelem prvního čísla časopisu Přehled rozhlasu. O důležitosti Adolfa Ernesta svědčí i fakt, že je zde umístěna jeho fotografie s uvedením, že se „nemálo zasloužil o zdar podniku.“¹¹¹ Ve svém článku Adolf Ernest podotýká, že rádio již není jen technickou záležitostí, ale také záležitostí kulturní. Toto nově vzniklé hnutí nazývá „radiokulturou“ a přiznává mu význam a důležitost přesahující hranice státu. Radiokultura „musí býti národem a státem sledována, podporována a střežena v domácí i cizí produkci.“¹¹²

Důležitým tématem druhé poloviny 30. let byla reorganizace německého vysílání. Rozhlas přistoupil k pravidelnému vysílání pro československé občany německé národnosti už v roce 1925. Připravovala jej nezávisle na Radiojournalu pražská německá osvětová instituce Urania.¹¹³ Nicméně toto vysílání neplnilo dostatečně svoji funkci ve smyslu ovlivňování veřejného mínění. Nacismus slavil v sousedním Německu vítězství a projevy Adolfa Hitlera a celá nacistická ideologie prostoupila říšský rozhlas a samozřejmě působila na německy mluvící obyvatele Československa.¹¹⁴ Vědoma si toho byla i zpravodajská sekce Ministerstva zahraničních věcí, která vypracovala v prosinci 1934 Memorandum o využití rozhlasu k propagandě státu, ve kterém za nejučinnější řešení této otázky považuje zřízení německé stanice. „Na tento návrh nemělo by se hleděti jako na ústupek Němcům, nýbrž jako na prostředek pronikavého působení na německé obyvatelstvo ve smyslu státotvorné politiky.“¹¹⁵ Problematikou se zabývala samozřejmě i Kancelář prezidenta republiky (viz např. již citovaný zápis ze schůzky předsedy Radiojournalu Dr. Šourka s Dr. Emilem Sobotou). Redakce časopisu Svět mluví oslovila osobnosti různých politických stran a kulturních směrů, aby k tomuto sdělili svůj názor. Spisovatel Karel

¹¹⁰ Adolf Ernest, 1879 – nezjištěno, profesor biochemie a rozhlasový průkopník. Od 1925 člen Poradního sboru Radiojournalu, člen výboru, od 1931 předseda Čs. radiosvazu, od 1933 člen Dozorčí rady ČsRo s.r.o., zanechal rozsáhlý archiv zápisů z jednání (tzv. Ernestova sbírka), byl výrazně publicisticky činný (Venkov, Radiorevue a další). Zdroj: BĚHAL, Rostislav. *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. s. 68

¹¹¹ SVĚT MLUVÍ. *Svět mluví*. Leden 1932, 1(1-2), 5

¹¹² ERNEST, Adolf. Radiokultura. *Svět mluví*. Leden 1932, 1(1-2), 1

¹¹³ ČÁBELOVÁ, Lenka. UNIVERZITA KARLOVA. *Radiojournal: Rozhlasové vysílání v Čechách a na Moravě v letech 1923 - 1939*. s. 112

¹¹⁴ VOTAVOVÁ, Jarmila. *Stručný nástin historie Českého rozhlasu: Příspěvek k 70. výročí*. s. 37

¹¹⁵ Archiv Ministerstva zahraničních věcí. Sekce III – zpravodajská, karton 38 Tiskové a zprav. věci - rozhlas - propagace – 1317, spis 156602, s. 6

Čapek to výstižně komentoval slovy: „*Myslím, že po posledních volbách je to poslání jasné: učiniti vše, aby tři miliony Němců u nás si zvykly poslouchat také jiný hlas a jiné životní akcenty, než jakým - při zeměpisné poloze německých menšin u nás – jsou zvyklé naslouchat s druhé strany hranic.*“¹¹⁶ Poněkud odlišný názor vyjádřila například Slezská odbočka Národní rady čsl. v Opavě: „*Právě volby ukázaly, že Němci nebudou přístupni jakékoli propagandě, byť by se prováděla v jejich mateřském jazyku, poněvadž nemají pravého porozumění pro státní úkoly. Postavení vysílací stanice pro německé by bylo proto zbytečné a bezúčelné.*“¹¹⁷

Dalším tématem tohoto ročníku časopisu byla anketa, mapující zkušenosti zejména učitelů s fungováním školského rozhlasu, ale i názory kritiků a dalších osobností na téma školský rozhlas. Ivo Ducháček ve čtvrtém ročníku časopisu mimo jiné uveřejnil článek se šesti omyly, jichž se podle jeho názoru dopouští rozhlas:

1. *Malá kultura řeči.*
2. *Veliký kult zvukové techniky.*
3. *Velký počet a malá hodnota her.*
4. *Strach před reprisami.*
5. *Malá samostatnost odboček.*
6. *Nedostatek styku Radiojournalu s kritikou.*¹¹⁸

Od roku 1936 se na stránkách časopisu Svět mluví začaly objevovat články a informace o revoluční technické novince – televizi. I když, jak píše Pravoslav Motyčka v lednu 1936: „*Československým rozhlasovým posluchačům zatím nezbyvá, než sledovati zprávy ze zahraničí, podle kterých se v cizině již pilně zkouší a v Londýně, Paříži, Berlíně se pořádají veřejné produkce přenosů z televizního jeviště.*“¹¹⁹ Články o přenosu obrazu jsou na stránkách časopisu popisovány z technického hlediska, jejich autory jsou zmíněný Pravoslav Motyčka, dále Bernard Kryl, M. Leeuwin zde otiskoval dokonce celý seriál.

¹¹⁶ SVĚT MLUVÍ. Nač německý vysílač? *Svět mluví*. 22. 6. 1935, 4(11 - 12), 2

¹¹⁷ Tamtéž, s. 7

¹¹⁸ DUCHÁČEK, Ivo. Šest omylů. *Svět mluví*. 3. 10. 1935, 4(17), 6

¹¹⁹ MOTYČKA, Pravoslav. Krátká přehlídka televise. *Svět mluví*. 28. 1. 1936, 5(2), 6

V letech 1937 – 1938 přibylo článků Dr. Alfréda Fuchse.¹²⁰ Tento novinář, vysokoškolský profesor a průkopník odborného vzdělávání novinářů se na stránkách časopisu Svět mluví věnoval zejména propagandě. Dříve se zde jeho články objevovaly od roku 1932 do poloviny roku 1933. Několika články přispěl v roce 1936. Dalším tématem Fuchsových článků byla teorie rozhlasové práce, například rozhlasová rétorika. Řečník v rozhlase by se podle něho neměl k posluchačům chovat jako k davu: „...i když je rozhlasových posluchačů sebevíce, netvoří masu v psychologickém smyslu, a proto na ni nelze působit těmi rétorickými prostředky, kterými se obyčejně působí na dav.“¹²¹

3.2.2 Po čtrnácti dnech

Nadpisem Po čtrnácti dnech je uváděn soubor krátkých příspěvků, kterými Vilém Práger glosoval nedávné události. Věnoval se jak vysílání rozhlasu, tak politické situaci domácí i mezinárodní z hlediska propagandy. Takto v jednom ze svých příspěvků hovoří o úloze rozhlasu a filmu: „Rozhlas a film patří mezi hlavní duchovní zbraně každé vlády a každého státního systému. Pomocí rozhlasu a filmu pracují diktatury i demokracie, mírumilovní i revisionisté, militaristé i imperialisté, kapitalisté i komunisté, prostě každý, kdo pochopil nesmírný význam těchto dvou technických vymožeností naší doby.“¹²² Vilém Práger v těchto příspěvcích nešetřil ani chválou, ani slovy ostře kritizujícími činnost rozhlasu. Vždy se ale snažil, aby jeho kritika byla konstruktivní, nekopíroval názory ostatních kritiků a v případě potřeby stál na straně prospěšné rozhlasovému vysílání: „Lidé, kteří chválili rozhlas, pokud byli u pramene a měli z toho osobní prospěch, nemohou nyní tlumočit a tím méně tvořit veřejné mínění. V boji rozhlasové společnosti s takovými kariéristy, štěbry a vyděrači bude seriózní rozhlasová kritika vždy na straně Radiojournalu.“¹²³

¹²⁰ Alfréd Fuchs, 1892 – 1941, V letech 1918–21 vyučoval na Vyšší průmyslové škole v Moravské Ostravě, zároveň byl politickým tajemníkem česko-židovského hnutí. Od r. 1921, kdy konvertoval ke katolictví, se věnoval publicistice (přispíval mj. do Tribuny, kde si získal jméno svými „Drafy“). 1923–39 působil jako rada tiskového odboru předsednictva ministerské rady. Roku 1925 se stal šéfredaktorem Prager Abendblattu, přispíval též do revue Přítomnost aj. Veden sociálním citěním vstoupil r. 1929 do Čuříkova křesťansko-sociálního hnutí a jako jeho člen kandidoval do sněmu. Přednášel na Svobodné škole politických nauk, kde se habilitoval a na ústavu Studium Catholicum v Praze. Roku 1940 byl zatčen a v koncentračním táboře Dachau umučen. Zdroj: PAVLINCOVÁ, Helena. Alfred Fuchs. In: GABRIEL, Jiří. Slovník českých filozofů [online]. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1998 [cit. 2012-03-06]. ISBN 80-210-1840-2. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/fuchs.html>

¹²¹ FUCHS, Alfréd. O rozhlasové stylistice. *Svět mluví*. 2. 3. 1938, 7(5), 2

¹²² -vp-. Po čtrnácti dnech. *Svět mluví*. 5. 2. 1935, 4(3), 4

¹²³ -vp-. Po čtrnácti dnech. *Svět mluví*. 20. 3. 1935, 4(6), 4

3.2.3 Posluchači vzkazují Radiojournalu...

Svět mluví byl především časopisem posluchačů rozhlasu. Neodmyslitelnou součástí každého vydání tedy byl sloupec (později i celá stránka), věnovaný jejich názorům a připomínkám. Skládal se z jednotlivých odstavců, z nichž každý začínal slůvkem „že“, což bylo míněno jako pokračování věty v nadpisu. Obsahem odstavců byly připomínky k úrovni hlasatelů a redaktorů „že hlášení při vysílání Masarykova dne zahraničí nebylo bezvadné, hlasatel si pletl jména a tituly osob“¹²⁴, nápady posluchačů „že by se snad dalo předejít stížnostem na rušení poslechu obracením a překládáním listů prostým použitím tvrdšího papíru při přednáškách i hlášeních“¹²⁵, pochvaly „že skutečně krásnou dokonalou relací byla telefonická blahopřání pošťáků panu prezidentovi“¹²⁶, méně vážné až úsměvné výtky k obsahu vysílání „že by mělo být trochu méně v dialozích věčného hehehe, hohoho a hahaha“¹²⁷, ale i například velice inspirativní doporučení, vzešlá z valné hromady Československého radiosvazu. Tyto připomínky nebyly podepsány a působily tedy dojmem jakéhosi „hlasu lidu“.

3.2.4 K programu Radiojournalu

Nejméně jedna strana každého čísla časopisu Svět mluví byla věnována přímo rozhlasovému programu. Tato rubrika byla rozdělena do několika částí – v prvních třech ročnících to byly části věnující se programové a hudební složce programu a také jednotlivým odborným rozhlasům. Přispívali sem Fedor Solvan, Jaroslav Charvát, František Bartoš, Ing. Roček, Ing. Fejtek a J. Pěnička. Od čtvrtého ročníku již byla tato rubrika rozdělena jen do dvou částí - hudební, jejímž autorem byl „Mš.“ a literární, pod kterou byl podepsán Ivo Ducháček (pseudonym I. D). Od šestého ročníku byla část literární pojmenovaná jako „Mluvené slovo“ a autorsky ji připravoval rozhlasový kritik Jiří Valja. Obě části měly formu podrobné kritické reflexe rozhlasového vysílání v uplynulých čtrnácti dnech. Hodnocení pořadů se tím odlišovalo od názorové publicistiky Viléma Prágera, laického pohledu posluchačů rozhlasu i od hodnocení převzatých z jiného tisku, jež mohla být politicky ovlivněna.

¹²⁴ SVĚT MLUVÍ. Posluchači vzkazují Radiojournalu. *Svět mluví*. 20. 3. 1936, 5(6), 3

¹²⁵ Tamtéž

¹²⁶ Tamtéž

¹²⁷ SVĚT MLUVÍ. Posluchači vzkazují Radiojournalu. *Svět mluví*. 22. 6. 1936, 5(11-12), 9

3.2.5 Rozhlasový román na pokračování

Od srpna 1932 byl součástí každého čísla časopisu román na pokračování. Nejprve to byl humorný román spisovatele A. C. Nora¹²⁸ s názvem Profesora Isidora Bruklínka sláva i pád, jež vyšel v roce 1936 i knižně. Jde o příběhy znamenitého přírodovědce, pána spíše zavalitého, než štíhlého, spíše usedlého, než větroplacha. Tento román ještě nebyl z rozhlasového prostředí. V červenci 1934 jej vystřídal román s názvem Rozhlasové dobrodružství. Autor, politický komentátor a zkušený redaktor František Kocourek, rozhlasový svět čtenářům přibližoval na příhodách mladého a odvážného reportéra Zyky, hlasatele Landy a slečny Leny. Od března 1936 mohli čtenáři rozhlasové zákulisí poznávat prostřednictvím povídky Siréna od Jaroslava Humbergera. V průběhu roku 1937 román na pokračování ze stránek časopisu zmizel.

3.2.6 Různé zprávy a Evropa volá...

Jednalo se o dvě rubriky časopisu s podobným obsahem. Přinášely zajímavosti a novinky z dalších rozhlasových stanic napříč světem. Rubrika Evropa volá... byla podepsaná pseudonymem Eterviator. Posluchače informovala o tom, co se vysílalo ve Stuttgartu, na vlnách anglické BBC, na stanici Poste Parisien, nebo například, že vysílání z New Yorku je možné poslouchat každou sobotu odpoledne prostřednictvím anglické stanice Droitwich. Eterviatorova rubrika Evropa volá... ze stránek časopisu Svět mluví zmizela v dubnu 1935, ovšem o zajímavosti ze světa čtenáři nepřišli, neboť rubrika Různé zprávy v podobném duchu pokračovala i nadále.

3.2.7 Hvězdy světového rozhlasu

Shirley Temple, Dick Powell, Bing Crosby a další – to jsou jména, jimž byla v jednotlivých číslech čtvrtého a pátého ročníku časopisu věnována vždy přibližně

---

¹²⁸ A. C. Nor, vlastním jménem Josef Kaván, 1903 – 1986, spisovatel. Již na gymnáziu se účastnil studentského literárního snažení kolem časopisu Oheň. 1929–1932 působil v redakci večerníku Telegraf. Když byl během hospodářské krize propuštěn a nenašel jiné redaktorské místo, rozhodl se pro dráhu spisovatele z povolání; některé své knihy také sám vydával, často přednášel o současné české literatuře pro veřejnost, střední a odborné školy a v Čs. rozhlase.

Zdroj: PEŠTA, Pavel. ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU AV ČR. *Slovník české literatury po roce 1945 on-line* [online]. 1998, 18. 8. 2006 [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=524&hl=Nor+>

polovina sloupce. Příspěvek se skládal z fotografie, či kresleného portrétu osobnosti a krátkého textu. Nešlo přímo o životopisná data, ale spíše o jakousi stručnou vizitku osobnosti. České čtenáře časopisu jistě potěšilo, že mezi hvězdami světového rozhlasu našli i jméno Čecha – redaktora Josefa Laufera a to přímo jako osobnost, která celý cyklus uváděla: „*Josef Laufer jest největší hvězdou československého rozhlasu. Jeho bystré reportáže patří k tomu nejzajímavějšímu, co nám náš rozhlas poskytuje. Jeho přirozený talent dává mu lehkost a svěžest, již nemožno se naučiti. Touto populární hvězdou zahajujeme naši novou obrázkovou rubriku.*“¹²⁹

3.2.8 Sloupce veřejné propagandy

Termín propaganda se vždy nepoužíval ve stejném významu, jako jej chápeme v dnešní době.¹³⁰ Svůj poněkud negativní význam slovo propaganda získávalo až v souvislosti s propagandistickou činností zejména totalitních režimů. Každý nástroj totiž přestane být užitečným, pokud je zneužíván. A takovým nástrojem je i propaganda. Může sloužit jak obhajobě demokracie, tak obhajobě diktatury.

Na počátku 20. let se propaganda používala např. jako prostředek k obhajobě samostatného Československa, jako propagace do zahraničí. Po roce 1933 byla československá státní propaganda nutná zejména proto, aby byla protiváhou agresivní a intenzivní propagandě nacistického Německa. V tomto směru byl jako médium zpočátku značně podceněn rozhlas, na což se snažil Vilém Práger se svým časopisem Svět mluví upozornit. Jeho rubriku Sloupce veřejné propagandy si poprvé posluchači mohli přečíst v letním dvojčísle roku 1934. Uvedena byla takto: „*Náš list je věnován všem problémům, jež se týkají rozhlasu. Nemůžeme proto pominout důležitou funkci, již má rozhlas ve státní a veřejné propagandě. Rozhodli jsme se proto zřídit stálou hlídku pro tyto otázky. Máme v programu sledovat všeobecně veřejnou propagandu prováděnou v Československé republice i v zahraničí.*“¹³¹ Redakce se taktéž zavázala k přísnému zachování objektivitě a dodržování zásady nepolitčnosti listu. Rubriku

¹²⁹ SVĚT MLUVÍ. Hvězdy světového rozhlasu. *Svět mluví*. 9. 1. 1935, 4(1), 13

¹³⁰ pozn.: Toto slovo pochází z latinského propagare, tedy rozšiřovat, rozmnožovat (původně o rostlinách). V 18. st. se rozšířilo z názvu protireformační organizace Congregatio de propaganda fide

„Kongregace pro šíření víry“, založené v 16. st. Zdroj: REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. s. 505

¹³¹ SVĚT MLUVÍ. Sloupce veřejné propagandy. *Svět mluví*. 1934, 3(7-8), 10

Vilém Práger zahájil otištěním memoranda Kruhu veřejné propagandy, jež bylo předloženo prezidentu republiky a předsedovi vlády. Originál tohoto memoranda je uložen v Archivu Kanceláře prezidenta republiky, včetně odpovědi pana prezidenta, ve které navrhuje členům Kruhu veřejné propagandy, aby své konkrétní návrhy předložili vládě a jemu je dále posílali ad informandum (příloha č. 14).

Výsledkem snahy redakce byla velice zdařilá rubrika, v níž podle slov jednoho z autorů, Ing. Jiřího Solara „*jde o upevnění základů republiky a republikánského režimu. Jde o upevnění myšlenky demokracie v hlavách a srdcích milionů obyvatel ČSR, jde o loyaltitu těchto milionů.*“¹³² Dalšími autory, přispívajícími do této rubriky byli kromě Viléma Prágera i Václav Gutwirth a zejména Dr. Jan Brabec¹³³, jež v ní v průběhu ročníku 1935 a 1936 zveřejňoval stručné zásady propagace, tedy jakýsi zasvěcený návod, jak propagandu provádět, doplněný zkušenostmi z různých zemí a oblastí, ve kterých byla propaganda užita (viz příloha č. 15). Rubrika Sloupce veřejné propagandy se vytratila během ročníku 1937. Nikoliv však samotné téma propagandy, tomu se časopis i nadále věnoval intenzivně.

3.2.9 Hudba na stránkách časopisu Svět mluví

Rozvoj gramofonového průmyslu, jenž začal po první světové válce, celosvětově kulminoval roku 1929. Po útlumu, který přinesla světová hospodářská krize, se velice rychle rozvíjel i v Československu. Co se týká hudebního stylu, náš největší odborník na gramofonové desky Gabriel Gössel jej dokumentuje na historii názvů orchestru Jaroslava Ježka: „*ještě v roce 1934 to byl Ježkův jazz, v roce 1936 Ježkův Hot-jazz a od roku 1937 už Ježkův Swing Band.*“¹³⁴

Novinky v hudební oblasti a nabídku na gramodeskách v hojné míře reflektoval i časopis Svět mluví. V každém čísle nalezneme alespoň jednu rubriku, či článek věnující se různým hudebním žánrům, zejména jazzu. Články i rubriky měly především

¹³² SVĚT MLUVÍ. Sloupce veřejné propagandy. *Svět mluví*. 1934, 3(9), 8

¹³³ Jan Brabec, 1897 – nevedeno, redaktor, profesor obchodní akademie, expert na prodej a reklamu. Vedoucí redaktor a zakladatel časopisu Typ, autor mnoha článků v odborných časopisech. Zdroj: DOLENSKY, Antonín. *Kulturní adresář CSR. Biografický slovník žijících kulturních pracovníků a pracovníc*. s. 45

¹³⁴ GÖSSEL, Gabriel. *Fonogram: Praktický průvodce historií záznamu zvuku*. s. 82

informační charakter, neboť podrobněji se hudbě a gramofonové produkci věnovaly odborné časopisy¹³⁵. Výrazný jazzový publicista Emanuel Uggé¹³⁶ vedl v časopise Svět mluví od roku 1934 jazzovou rubriku, jež bývala poměrně rozsáhlá, většinou cca půl stránky, a rozdělená na části podle druhu hudby (hot – jazz, straight - jazz a jiné), nebo podle jména umělce, jemuž byla věnována. Často byla psaná formou recenze nových, či zajímavých desek¹³⁷. Název této rubriky nebyl stálý – většinou se ale jmenovala jednoduše: Nové gramofonové desky, nebo Dobrý jazz na deskách, apod. Další Uggého pravidelnou, ale méně rozsáhlou rubrikou byla Gramofoniana. Zde byl prostor pouze na několikařádkové zajímavosti ze světa hudby na gramodeskách.

Z úplně jiného hlediska pojednává o hudbě na stránkách časopisu Svět mluví skladatel a publicista Jan Šíma¹³⁸. Jeho články o jazzové instrumentaci jsou odborné, často pro názornost i s notovým zápisem. Notové zápisy najdeme i v jiné rubrice - autor, jež své články podepisoval zkratkou „-ě“ vytvořil seriál, popisující hymny všech národů. Přibližuje jejich původ, historii, notový zápis i zajímavosti, jež se k nim váží. Tentýž autor se zajímal také o technickou stránku záznamu zvuku. Když v roce 1935

¹³⁵ Pozn.: mezi ně patří časopis Zvuk, který vycházel od roku 1934 do roku 1935 a sledoval aktuality gramofonové a rozhlasové reprodukce a filmu. Vydával jej Antonín Procházka, redaktorem byl Karel Brušák, který psal pod pseudonymem Ch. Chaque. (Zdroj: MACEK, Petr et al. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. [cit. 2011-09-28]. Dostupné z WWW: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=739). Dalším odborným časopisem byla Revue Ultraphonu, která vycházela od roku 1932. Měla rozsah 16-24 stran rozhovorů s různými interprety, kteří nahrávali pro firmu Ultraphon, množství propagačních textů a firemních anoncí. Dočkala se ale pouhých čtyř čísel, než v létě roku 1933 zanikla (Zdroj: GÖSSEL, Gabriel. Český Ultraphon v roce 1932. *Týdeník Rozhlas*. 4. 11. 2002, 46, s. 5. Dostupný z WWW: <http://www.radioservis-as.cz/archiv02/4602/46pub3.htm>).

¹³⁶ Emanuel Uggé, 1900 – 1970), novinář, jazzový publicista a organizátor, působil v rozhlase, zasáhl do budování domácího gramofonového průmyslu, publikoval stati a rozhovory i v zahraničních časopisech a byl ve styku se zahraničními publicisty. Soustavně sbíral gramofonové desky a literaturu k hudbě jazzového okruhu, seznamoval se svými snímky české hudebníky (E. F. Burian, Jaroslav Ježek a další). Zdroj: Uggé, Emanuel. In: ÚSTAV HUDEBNÍ VĚDY FILOZOFICKÉ FAKULTY MASARYKOVY UNIVERZITY. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Petr Macek. 21.1.2009 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=3088

¹³⁷ Pozn.: například desky Duke Ellingtona: Moon glow a Solitude, Josefina Baker: Haity, Ted Lewise: If I had a Million Dollars a Isn't a shame?, Big Crosbyho: Love me tonight, a další.

¹³⁸ Jan Šíma, 1911 – 1983, jazzový leader, aranžér, skladatel a publicista. Sledoval aktuální jazzové dění, byl jednatelem spolku Gramoklub, lektorem a zejména leadrem a aranžérem Orchestru Gramoklubu (1935–37), velmi důležitého ve vývoji českého jazzu. Sám též komponoval: např. skladby Půlnoční blues a Alkohol Ragtime, byl autorem hudby pro film režiséra Martina Friče *At' žije nebožtík*. Zdroj: Šíma, Jan. In: ÚSTAV HUDEBNÍ VĚDY FILOZOFICKÉ FAKULTY MASARYKOVY UNIVERZITY. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Petr Macek. 21.1.2009 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=3088

americký vynálezce James Müller přišel s novým způsobem záznamu zvuku pomocí speciálního rydla, vyrážejícího zvukovou křivku na proužek s tenkou neprůhlednou vrstvou, byl to právě on, kdo o této novince na stránkách Světa mluví informoval.

Do oblasti hudby spadají i odborné články muzikologa Karla Teigeho¹³⁹ z dřívější doby s názvem Hudební nástroje se stanoviska fyzikálního, jež Vilém Práger v časopise Svět mluví přetiskoval. Články se podrobně věnují fyzikální podstatě vzniku specifických zvukových vln vytvářených jednotlivými hudebními nástroji.

Úlohu jakéhosi kronikáře oblasti šantánů a kabaretů vzal proslulý kabaretiér Josef Waltner. Jeho články byly doplňovány fotografiemi kabaretních umělců Fandy Mrázka, Vládi Podivína, Jindry Láznický a dalších a čtenáři mohli jeho prostřednictvím navštívit věhlasné podniky jako Červené eso, Pasadena, či například Revoluční scéna U labutě.

3.2.10 Film na stránkách časopisu Svět mluví

Přelom 20. a 30. let 20. století byl v naší zemi zároveň i přelomem v oblasti filmového průmyslu. Od dosavadního němého filmu se přecházelo k filmu zvukovému. Většina zdrojů uvádí, že k úplně prvnímu promítání zvukového filmu u nás došlo v pražském kině Lucerna 13. srpna 1929 a tím filmem byl americký muzikál *Loď komediantů*.¹⁴⁰ Někteří autoři však s tímto názorem polemizují, jako například historik Vladimír Kaiser, a na první místo kladou promítání pěti krátkých hudebních snímků německé společnosti Wolframfilm v ústeckém kině Alhambra 26. dubna 1929.¹⁴¹

Od roku 1932 stát v důsledku krize zavedl dovozní kontingent - omezoval import zahraničních filmů a protežoval domácí tvůrce. V Československu tak vznikla řada opravdu kvalitních filmů. Ze zahraniční produkce k nám byly dováženy především

¹³⁹ Karel Teige (1859 - 1896), byl muzikolog, redaktor a odborný spisovatel v oblasti hudby. Přispíval do časopisů Dalibor a Světozor, do Kalendáře českých hudebníků a Ottova slovníku naučného. Zdroj: ŠIMÁČEK, Matěj Anastasia. Ph. Dr. Karel Teige. *Světozor*. 1896, roč. 30, č. 19, s. 191. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=SvetozorII/30.1895-1896/16/191.png>

¹⁴⁰ BARTOŠEK, Luboš. *Dějiny československé kinematografie: zvukový film 1930 - 1945*. s. 30

¹⁴¹ Rozhlasový rozhovor s Vladimírem Kaiserem: HERTL, David. *Český rozhlas* [online]. 25. 4. 2009 [cit. 2011-09-16]. Dostupné z WWW: http://www.rozhlas.cz/severoceskyatlas/historie/_zprava/576011

filmy německé, méně již pak filmy americké. Proti německým filmům se v září roku 1930 zvedla vlna demonstrací, iniciovaných především pravicovým tiskem a zaštitěných vlasteneckým cítěním a obavami z germanizace. Ministerstvo vnitra reagovalo zřízením cenzurní komise a do našich kin neměl být vpuštěn žádný německý „pobuřující“ film.¹⁴² Německá strana na to reagovala bojkotem české produkce a z celé situace se vyvinul mezinárodní problém. Nicméně situace se brzy uklidnila a k nám se opět německé filmy začaly dovážet. Jak podotýká filmový historik a pedagog Luboš Bartošek, někdy až v množství nebezpečném: „*V době kontingenčního řízení filmového dovozu, kdy Američané dočasně opustili náš trh, se záplava nacistického filmového braku stala skutečným nebezpečím pro naši národní kulturu.*“¹⁴³ Situace se změnila až v roce 1935, kdy se čeští diváci mohli opět těšit na americké filmy. Tuto dobrou zprávu přinesl čtenářům časopisu Svět mluví v únoru 1935 filmový kritik Artuš Černík: „*Poslední návštěva oficiálního zástupce amerických hospodářských kruhů Cantyho v Praze dala padnouti posledním pochybnostem ve věci obnovy obchodního spojení amerického filmového průmyslu s čs. explitačním teritoriem. (...) Bude tu sjednána protiváha jednostranné mentalitě a tendenci německého zboží. Objeví se nové náměty a herecké i režijní projevy, třebaže i americký film zůstane dlužen hladu po filmech s vážným smyslem pro věcné a sociální pravdy. I v tomto skeptickém světle vítáme filmy: Nana, Vzkříšení (...) a tváře herců W. Beeryho a Mae Westové, abychom aspoň ze zvuku těchto jmen vycítili, co nám tak dlouho hospodářští praktikové odpírali.*“¹⁴⁴

Cena vstupenky do kina se podle Jiřího Havelky až do okupace pohybovala na průměrné hodnotě 4,- Kč, tedy přibližně tolik, co 1,8 kg chleba nebo 1,4 l piva.¹⁴⁵ Kino bylo nejlevnějším zábavním podnikem a lidé sem chodili zapomenout na každodenní těžkosti. Přestože v době krize byli nuceni šetřit a návštěvnost kin poklesla,¹⁴⁶ filmy patřily k jejich životu (viz graf návštěvnosti kin – příloha č. 16). O filmech se mluvilo, o filmech se psalo v denním tisku, kde mu byly vyhrazeny pravidelné rubriky¹⁴⁷ a dokonce i celé přílohy¹⁴⁸, milovníkům filmu patřily populární časopisy¹⁴⁹. Zejména

¹⁴² BARTOŠEK, Luboš. *Dějiny československé kinematografie: zvukový film 1930 - 1945*. s. 32

¹⁴³ Tamtéž

¹⁴⁴ AČ. Nové filmy. *Svět mluví*. 5. 2. 1935, 4(3), 13

¹⁴⁵ HAVELKA, Jiří. *Kronika našeho filmu 1898 - 1965*. s. 107

¹⁴⁶ SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy*. s. 93

¹⁴⁷ pozn.: v Národních listech, Tribuně, Českém slově, Večerníku Rudého práva a dalších

¹⁴⁸ pozn.: např. v Českém slově, Národním osvobození, Haló-novinách, či Národní politice

¹⁴⁹ pozn.: např. revue pro filmové umění Studio, či týdeník pro obecnostvo Kinorevue

pro filmové profesionály pak vznikly časopisy jako Filmový kurýr a Kinematografie. Zatímco populární filmový tisk sloužil k pobavení čtenářů a k propagaci filmů v široké veřejnosti, předmětem odborného tisku měly být pokrokové metody v tvorbě a odborné hodnocení filmů po stránce umělecké, politické, technické i ekonomické, jak říká Jiří Havelka, „*měl by být prostředníkem, který shromažďuje výsledky, pozorování, fakta a zkušenosti a přizpůsobuje je praktické potřebě.*“¹⁵⁰

Pokusíme-li se o zhodnocení článků, věnovaných filmu v časopise Svět mluví, musíme konstatovat, že jejich přínos je hlavně v tom, že divák jejich prostřednictvím získá přehled o nejnovějších filmových počinech. Autorem těchto článků byl zpočátku Jan Kučera¹⁵¹, od roku 1933 jej nahradil filmový kritik Artuš Černík¹⁵². Ve čtvrtém ročníku najdeme například jeho minirecenzi na filmovou veselohru Vlasty Buriana *Nezlobte dědečka*, jíž je vytýkána špatná práce režiséra Karla Lamače. Ani veselohra *Ať žije nebožtík* režiséra Martina Friče se nedočkala v časopise Svět mluví příznivé kritiky: „*...film jest ústupkem na polokonvenční úroveň. Ani režisér, ani herec se nervou o novost výjevů a mnoho situací je prostě nahrazeno dialogem se slovními, ne vždy působivými a neotřepanými hříčkami Haasovými, jehož tvůrčí invence je pro dohlednou dobu na poli filmovém vyčerpána.*“¹⁵³ Negativní hodnocení postihlo i slavné americké filmové drama *Nana*: „*Pečlivý a líbivý film, znehodnocený názvem „Nany“, jejíž stvořitel se obrací v hrobě.*“¹⁵⁴ Artuš Černík však měl pro řadu filmů i slova chvály – například zfilmovaná Wellsova novela *Neviditelný muž* má „*skvělé situace na rozhraní tragičnosti a komiky a vynikající herecké osobnosti.*“¹⁵⁵ Další filmovou rubrikou je velice stručný přehled Filmový svět v kostce od výše zmíněného Emanuela Uggé.

¹⁵⁰ HAVELKA, Jiří. *Kronika našeho filmu 1898 - 1965*. s. 133

¹⁵¹ Jan Kučera, 1908 – 1977, režisér, filmový kritik, publicista. Působil jako filmový kritik Českého slova, redaktor Českého filmového týdeníku, po válce šéfredaktor zpravodajského filmu. Zdroj: TOMĚŠ, Josef. *Český biografický slovník XX. století. - 2. díl K-P: (1945 až současnost)*. s. 210

¹⁵² Artuš Černík, 1900-1953, publicista a filmový teoretik, organizátor avantgardního hnutí, spoluzakladatel Devětsilu, redaktor Lidových novin, časopisů Disk a Pásmo, předseda Klubu za nový film (1927), 1926-1945 pracuje v ČTK jako vedoucí obrázkového oddělení, později jako redaktor. Zdroj: Artuš Černík. OBEC PŘEKLADATELŮ. *Obec překladatelů: Databáze českého uměleckého překladu* [online]. [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://www.obecprekladatelu.cz/_ftp/DUP/C/CernikArtus.htm

¹⁵³ AČ. *Nové filmy. Svět mluví*. 20. 2. 1935, 4(4), 11

¹⁵⁴ AČ. *Nové filmy. Svět mluví*. 20. 3. 1935, 4(6), 11

¹⁵⁵ AČ. *Nové filmy. Svět mluví*. 5. 4. 1935, 4(7), 11

3.2.11 Knihy na stránkách časopisu Svět mluví

Knihy mají na stránkách časopisu Svět mluví prostor pouze okrajový, neboť časopis se věnuje převážně kultuře ztvárněné zvukem. Možným důvodem podle Ladislava Víra může být i to, že v době prudkého rozvoje rozhlasu a zvukového filmu kniha ztrácela na popularitě. Pro jedno z čísel časopisu tento autor napsal článek s názvem *Knihy se vadí s mikrofonom, ve kterém svůj názor vyjádřil ústy knihy: „A ty, mikrofone, ještě nechápeš, že jsi to ty, který jsi povinen zamezit dalšímu rozrůstání pustiny, neboť jsi to dnes právě ty, jenž jsi na mém místě. Dříve byla jsem já miláčkem národu, dnes miláčkem tím jsi ty!“*¹⁵⁶ Přesto na stránkách časopisu Svět mluví najdeme vždy alespoň základní přehled nových knih a časopisů různých vydavatelů v rozsahu přibližně jednoho sloupce. Jde jednak o české i světové romány¹⁵⁷ a dále zejména knihy, týkající se naší historie a státnosti.¹⁵⁸ Je zde zmíněna vždy i prodejní cena knihy.

3.3 Grafická stránka časopisu

V období od ledna roku 1932 kdy časopis vycházel jako měsíčník pod názvem *Přehled rozhlasu*, měl přibližně 10 stran a rozměr 450 x 305 mm. Od roku 1935, kdy došlo ke změně jména a periodicity, se změnil i formátu papíru na 310 x 245mm. Časopis měl celkem 15 – 16 stran, první číslo a dvojčísla měla stran 20. Uspořádání textu do sloupců bylo nepravidelné – někdy byl text členěn pouze na dva sloupce, v případě jiných článků na sloupce tři až čtyři. Písmo je patkové o velikosti 7 – 9 bodů, v nadpisech jsou použity různé velikosti i typy písma.

Titulní strana má vždy oddělené záhlaví s titulem. První čtyři čísla mají titul *Přehled rozhlasu* a podtitul *Kulturní měsíčník radiofonie, zvukového filmu a gramofonní hudby*. Dále je zde uvedena cena, číslo ročníku a číslo vydání. Od čísla pět se podtitul změnil na *Časopis posluchačů rozhlasu. Radio – gramofon – film*. Přibyl zde údaj o roce, kdy číslo vyšlo. K další a poslední změně došlo až na začátku čtvrtého ročníku (tedy v roce 1935). Nový název časopisu zněl *Svět mluví...*, s podtitulem *Časopis posluchačů rozhlasu, milovníků gramofonové desky, přátel dobrého filmu*

¹⁵⁶ VÍR, Ladislav. *Knihy se vadí s mikrofonom. Svět mluví*. 9. 1. 1935, 4(1), 16

¹⁵⁷ pozn.: např. knihy: Ignát Herrmann: *Felíčkův román*, Charles Dickens: *Život našeho pána*, Mariano Azuela: *Demetrio*

¹⁵⁸ pozn.: např. knihy: Jaroslav Stránský: *Střežme si Československa*, Jaroslav Koudelka: *Mír Čechů s Němci*, generál V. Klecanda: *Slovenský Zborov*

a amatérské fotografie. V titulu už bylo uvedeno i přesné datum vydání. Titul časopisu je vždy doplněn piktogramem s vyobrazením pravděpodobně vysílače a soustředných kružnic, vyjadřujících šířící se signál. Od ročníku 1935 je zde ještě grafika, zobrazující síť vysílačů. Vývoj názvu a podtitulu je vyobrazen v příloze (příloha č. 17).

Fotografie jsou ilustračním doplňkem textu a jsou opatřeny popisem, autor ale u žádné fotografie uveden není. V některých číslech ročníku 1935 na titulní straně najdeme fotografii, či koláž, jež má silnou výpovědní hodnotu sama o sobě, bohužel opět bez uvedení autora. Tematicky je tato fotografie vždy spojena s rozhlasem¹⁵⁹ a je doplněna průvodním textem Viléma Prágera (příloha č. 18).

Kresby, jež v časopise najdeme, jsou jednak portrétní (například portréty některých umělců v rubrice Hvězdy světového rozhlasu), většinou jde ale o kreslené vtipy bez uvedení autora, anebo podepsané značkami „Buchar“, či „Alaks“ (příloha č. 19). Podle Tomáše Wintera, odborníka na moderní umění 20. století a karikaturu, kresby „odpovídají dobovému stylu satirické kresby, z něhož výrazněji nevybočují“.¹⁶⁰ Od šestého ročníku je v časopise kreseb mnohem méně a jsou již všechny nepodepsané. Dalším použitým grafickým materiálem jsou přetištěné agitační a propagační plakáty, uvedené v rámci rubriky Sloupce veřejné propagandy.

Součástí časopisu jsou i inzeráty. Najdeme je vždy ke konci čísla, někdy je inzercí vyplněna celá poslední strana. Jedná se o inzeráty různých velikostí a provedení – někdy v rámečku, jindy jen oddělené tenkou čarou od ostatního textu. V časopise Svět mluví inzerovaly nejčastěji: Philips a Telefunken (rozhlasové přijímače), A. Haase, Jaroslav Mezera (tiskárny), Mirsa a B Jarolímek (psací stroje), Riunione Adriatica (pojišťovna), Pebus (bedny z vlnité lepenky) Baťa (obuv) a Kellner (psací pera).

¹⁵⁹ pozn: jde například o fotografie míst slavných světových reportáží – největší reflektor světa, nebo přehlídka námořníků v Kalifornii, či o fotografii Araba poslouchajícího rádio, dětské hvězdy za mikrofonem apod.

¹⁶⁰ pozn: dle osobní dopisové komunikace autorky s PhDr. Tomášem Winterem, Ph.D. z katedry antropologických a historických věd, Filozofická fakulta Západočeská univerzita, Plzeň

Závěr

Cílem této bakalářské práce byla analýza časopisu Svět mluví od počátku jeho vydávání v roce 1932 (pod jménem Přehled rozhlasu) až do ukončení vydávání v roce 1939, a dále zasazení časopisu do kontextu doby. Jedná se o periodikum úzce spjaté s rozhlasovým vysíláním, práce tedy přináší i přehled vývoje rozhlasu ve 30. letech 20. století.

V době vydávání časopisu Svět mluví vycházely ještě další dva časopisy podobného zaměření – Radiojournal, přinášející podrobný rozhlasový program a odborné informace a Týden rozhlasu, určený pro širokou veřejnost. Tyto dva časopisy byly iniciovány přímo společností Radiojournal, provozovatelem rozhlasového vysílání. Svět mluví se od těchto časopisů odlišoval nejen faktem, že byl nezávislým, ale také pestřejším obsahem a především svým účelem. Nešlo o technický a informační servis pro posluchače, ale o časopis hájící jejich zájmy. Svět mluví se konstruktivní kritikou snažil o neustálé zlepšování rozhlasového vysílání, o vzdělávání posluchačů a o to, aby rozhlas plnil naděje, jež do něj jeho posluchači vkládali. Nešlo jen o funkci zábavní a vzdělávací, ale také o upevňování národní identity obyvatel státu a o kvalitní státní propagandu jak směrem za hranice, tak uvnitř státu. Svět mluví byl i strážcem kvality vysílání z hlediska jazykového a stylistického. V oblasti technické a programové přinášel srovnání s rozhlasem v ostatních státech. Vysílání rozhlasu však nebylo jedinou náplní časopisu Svět mluví. Posluchači se mohli dočíst i o zajímavých počinech v oblasti hudby, gramofonového průmyslu, knih a filmu. Měl ustálený okruh kvalitních redaktorů a přispěvatelů, mezi něž patřili například Bernard Kosiner, Ivo Ducháček, Emanuel Uggé, Franta Kocourek, Jaroslav Humberger, Artuš Černík a Alfréd Fuchs.

Hlavní přínos práce spatřuji v podrobné analýze časopisu Svět mluví, neboť tento časopis nebyl dosud nikdy analyzován. Ani jeho duchovnímu otci, vydavateli a hlavnímu redaktorovi Vilému Prágerovi nebyla zatím věnována hlubší pozornost. Přitom se jednalo o skvělého a nestranného novináře s citem pro spravedlnost. Vilém Práger se bohužel dožil pouhých 39 let, jeho život předčasně ukončila válka. Další přínos této práce vidím tedy v tom, že jeho práce nebude zapomenuta.

Summary

The aim of this thesis was to analyze the magazine called "Svět mluví" since the beginning of its issuance in 1932 (under the name "Přehled rozhlasu") until the end of its publishing in 1939. I also tried to situate the magazine in the context of that time. This periodical is closely related to radio broadcasting and therefore my thesis also shows the overview of the radio development in 1930's.

There were two other magazines with similar orientation as "Svět mluví". First of them was "Radiojournal" which also brought similar information and a detailed schedule of radio broadcasting. The second one was called "Týden rozhlasu" and it was focused on the public. These two magazines were related to Radiojournal company, that was the operator of radiobroadcasting. The magazine "Svět mluví" was distinguishable by the fact that it was independent and also had a variedated content. Also its purpose was different. The magazine tried to defend the interests of listeners, not only to offer technical and information service. The aim of the magazine "Svět mluví" was to improve the radiobroadcasting and the education of listeners by a constructive criticism. According to its targets - the radio did not only have the amusing and educational function but also it tried to strenghten the national identity of citizens and to spread a quality propaganda, both inside and outside of the country. The magazine "Svět mluví" was a guardian of the quality of broadcasting in term of linguistic and stylistic. In the area of programme and technical progress it brought a comparison with radio stations abroad. It would be wrong to think that "Svět mluví" only focused on the radio broadcasting. Listeners were also able to find information about interesting events in music, recording industry, books and movies. The magazine had a steady range of high quality editors and contributors, for example Bernard Kosiner, Ivo Ducháček, Emanuel Uggé, Franta Kocourek, Jaroslav Humberger, Artuš Černík and Alfréd Fuchs.

The main contribution of this work lies in a detailed analysis of the magazine "Svět mluví" as this magazine has never been analyzed. Neither his spiritual father, publisher and chief editor Vilém Práger has not yet been given greater attention. Even though he was a great and impartial journalist with a wonderful sense of justice. Unfortunately he lived only 39 years and the war prematurely ended his life. I hope that thanks to this thesis his work will never be forgotten.

Použitá literatura a zdroje

Historické souvislosti:

BĚLINA, Pavel et al. *Dějiny zemí Koruny české II*. 1. vyd. Praha : Paseka, 1992. 309 s. ISBN 80- 85192-30-6.

CUHRA, Jaroslav et al. *České země v evropských dějinách. Díl čtvrtý - od roku 1918*. Vyd. 1. Praha : Ladislav Horáček - Paseka, 2006. 360 s. ISBN 80-7185-794-7.

HOLMAN, Robert. Výročí propuknutí Velké hospodářské deprese. In HOLMAN, Robert et al. *Velká deprese: Sborník textů č. 35*. 1. vydání. Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004. s. 11-16. Dostupné z WWW: <http://cepin.cz/cze/kniha.php?ID=32>. ISBN 80-86547-38-8

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918-1938). Díl první: Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*. Vyd. 1. Praha : Libri, 2002. 571 s. ISBN 80-7277-027-6.

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky (1918-1938). Díl druhý: Československo a České země v krizi a v ohrožení (1930-1935)*. Vyd. 1. Praha : Libri, 2002. 577 s. ISBN 80-7277-031-4.

Výsledky voleb do PS NS v roce 1935 na území České republiky. In Český statistický úřad. *Volby do zákonodárných orgánů Československa a České republiky 1920 - 2006* [online]. Praha : Český statistický úřad. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/4220-08>.

Dějiny a teorie médií:

BERÁNKOVÁ, Milena; KŘIVÁNKOVÁ, Alena; RUTTKAY, Fraňo. *Dějiny československé žurnalistiky: Český a slovenský tisk v letech 1918 - 1944*. 1. vyd. Brno : Novinář, 1988. ISBN 59-203-84.

BURTON, Graeme; JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2001. 392 s. ISBN 80-85947-67-6.

DOLEJŠÍ, Vojtěch. *Noviny a novináři*. Vyd. 1. Praha : Nakladatelství politické literatury, 1963. ISBN 25-111-63.

KONČELÍK, Jakub; VEČEŘA, Pavel; ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2010. 310 s. ISBN 978-80-7367-698-8.

PASÁK, Tomáš. *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích z let 1939 - 1945*. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1980. ISBN 60-020-79.

PIŠTORA, Ladislav. Vznik prvního masmédia - rozhlasu ve dvacátých a třicátých letech minulého století v Československé republice: Vývoj počtu radiokoncesionářů v době první republiky. *Statistika*. 1-2006, 74-85. Dostupné z: <http://panda.hyperlink.cz/cestapdf/pdf06c1/pistora.pdf>

VEČEŘA, Pavel. Jan Scheinost – prominentní katolický novinář před Národním soudem. In Marek, Pavel; Hanuš, Jiří (eds.). *Osobnost v církvi a politice: Čeští a slovenští křesťané ve 20. století*. Brno : CDK, 2006, s. 487 – 502

VEČEŘA, Pavel. Zrod Lidových listů. In „*Bílá místa*“ v dějinách Československé strany lidové: *Sborník prací z mezinárodní vědecké konference k 90. výročí založení strany (1919 – 2009)*. Olomouc : CDKP KH FF UP, 2009, s. 86 – 104

Dějiny filmu:

BARTOŠEK, Luboš. *Dějiny československé kinematografie: zvukový film 1930 - 1945*. Vyd. 1. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1982. 146 s. Dostupné z WWW: < <http://kramerius.nfa.cz/kramerius/handle/ABC135/309370> >

BILÍK, Petr; PTÁČEK Luboš. *Panorama českého filmu*. Vyd. 1. Olomouc : Rubico, 2000, 514 s. ISBN 80-858-3954-7.

GÖSSEL, Gabriel. *Fonogram: Praktický průvodce historií záznamu zvuku*. Vyd. 1. Praha : Radioservis, a.s., 2001. 229 s. ISBN 80-86212-19-X.

HAVELKA, Jiří. *Kronika našeho filmu 1898 - 1965*. Praha : Filmový ústav, 1967. 253s.

Rozhlasový rozhovor s Vladimírem Kaiserem: HERTL, David. *Český rozhlas* [online]. 25. 4. 2009 [cit. 2011-09-16]. Dostupné z WWW: http://www.rozhlas.cz/severoceskyatlas/historie/_zprava/576011

SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy*. Vyd. 1. Brno : Host - vydavatelství s.r.o., 2009. 528 s. ISBN 978-80-7294-316-6.

Dějiny rozhlasu:

BĚHAL, Rostislav. *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. Vyd. 1. Praha : Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1992. Vyšlo jako interní tisk ke studijnímu a dokumentačnímu užití.

BURDA, Alois. Československý rozhlas ve veřejné službě. In PATZAKOVÁ, A. J., *Prvních deset let Československého rozhlasu*. Vyd. 1. Praha : Radiojournal, 1935., s. 1038.

ČÁBELOVÁ, Lenka. UNIVERZITA KARLOVA. *Radiojournal: Rozhlasové vysílání v Čechách a na Moravě v letech 1923 - 1939*. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 2003. 198 s. ISBN 80-246-0624-0

ČTRNÁCTÝ, Miloš. *U kolébky rozhlasu*. [Nepublikováno, nedatováno]. Archiv Českého rozhlasu

PACOVSKÝ, Jaroslav. *Na vlnách rozhlasu*. Vyd. 1. Praha : Český rozhlas, 1993. 158 s.

POTŮČEK, Jaroslav. ČESKOSLOVENSKÝ ROZHLAS. *Ročenka Čs. rozhlasu 1937*. Praha : Radiojournal, 1937, 109 s.

ŠIMÁNKOVÁ, Ilona. *Vznik Československého rozhlasu Plzeň*. Plzeň, 2011. Studentská vědecká a odborná činnost. Západočeská univerzita v Plzni Fakulta pedagogická. s. 30. Dostupné z: <http://khi.zcu.cz/svoc/Simankova.pdf>.

TOMÁŠEK, Ludvík. RADIOJOURNAL. *Ročenka posluchače rozhlasu 1934*. Praha : Radiojournal, 1934, 111 s.

VOTAVOVÁ, Jarmila. *Stručný nástin historie Českého rozhlasu: Příspěvek k 70. výročí*. Vyd. 1. Praha : Český rozhlas, 1993. 144 s.

Další zdroje:

BLAŽÍČEK, Přemysl. ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU AV ČR. Slovník české literatury po roce 1945 on-line [online]. 1998, 30. 9. 2006 [cit. 2012-02-12]. Dostupné z WWW: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz>

DOLENSKY, Antonín. *Kulturní adresář CSR: Biografický slovník žijících kulturních pracovníků a pracovníc*. Vyd. 1. Praha : Nakladatelství Josef Zeibrdlich, 1934. 672 s.

KÁRNÝ, Miroslav. *Terezínská pamětní kniha: židovské oběti nacistických deportací z Čech a Moravy 1941-1945*. 1. vyd. Praha : Melantrich, 1995, 21559 s. ISBN 8070232250 (V. 2).

KOUPÝ, Kamil. *Spisovatelé.cz* [online]. [cit. 2012-02-11]. Dostupné z WWW: <http://www.spisovatele.cz>. ISSN 1801-5131.

MACEK, Petr, et al. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy Univerzity, 2008 [cit. 2011-09-28]. Zvuk. Dostupné z WWW: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz>

OBEC PŘEKLADATELŮ. *Obec překladatelů: Databáze českého uměleckého překladu* [online]. 1998 - 2001 [cit. 2012-02-13]. Dostupné z WWW: <http://www.obecprekladatelu.cz>

PAVLINCOVÁ, Helena. Alfred Fuchs. In: GABRIEL, Jiří. *Slovník českých filozofů* [online]. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1998 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/fuchs.html>. ISBN 80-210-1840-2.

REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. Vyd. 1. Voznice: Leda, 2001, 752 s. ISBN 80-859-2785-3.

SPOLEČNOST JOHANNESE URZIDILA. *Johannes Urzidil* [online]. České Budějovice, 2006 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z WWW: www.johannes-urzidil.cz

ŠEVČÍKOVÁ, Hana. *Osobnosti Moravy* [online]. 2009 [cit. 2012-02-14]. Dostupné z WWW: <http://www.osobnosti-moravy.eu/osobnosti/>

ŠIMÁČEK, Matěj Anastasia. Ph. Dr. Karel Teige. *Světazor*. 1896, roč. 30, č. 19, s. 191. Dostupné z WWW: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=SvetozorII/30.1895-1896/16/191.png>

TĚŠÍNSKÁ, Emílie. Jaroslav Šafránek: 110. výročí narození. In: *Akademický bulletin* [online]. Praha : Tiskový odbor SSČ AV ČR, 2008, 25.6.2008 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://abicko.avcr.cz/archiv/>. ISSN 1210-9525.

TOMEŠ, Josef. *Český biografický slovník XX. století. - 1. díl A-J: (1945 až současnost)*. 1. vyd. Praha : Paseka, 1999, 634 s. ISBN 80-718-5245-7.

TOMEŠ, Josef. *Český biografický slovník XX. století. - 2. díl K-P: (1945 až současnost)*. 1. vyd. Praha : Paseka, 1999, 649 s. ISBN 80-718-5246-5.

TRATINA, Václav. *Velký slovník osobností vědy a kultury příbramského regionu: (1945 až současnost)*. Příbram: Knihovna Jana Drdy, 2001, 304 s. ISBN 80-862-4044-4.

ÚSTAV HUDEBNÍ VĚDY FILOZOFICKÉ FAKULTY MASARYKOVY UNIVERZITY. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz>

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU AV ČR. *Slovník české literatury po roce 1945 on-line* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz>

archivní materiály:

Archiv Českého rozhlasu
 Archiv Kanceláře prezidenta republiky
 Národní archiv Chodovec
 Židovské muzeum v Praze - Oddělení pro dějiny šoa
 Vojenský ústřední archiv Praha

Seznam příloh

Příloha č. 1: Srovnání voličské základny (graf). Zdroj: BĚLINA, Pavel, et al. *Dějiny země Koruny české II*. 1. vyd. Praha : Paseka, 1992. 309 s. ISBN 80-85192-30-6. s. 181

Příloha č. 2: Úspěšnost politických stran v letech 1990-2010 (tabulka). Zdroj: Výsledky voleb do PS NS v roce 1935 na území České republiky. In Český statistický úřad. Volby do zákonodárných orgánů Československa a České republiky 1920 - 2006 [online]. Praha : Český statistický úřad, 2.10. 2008, 5.11. 2008 [cit. 2011-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/4220-08>>.

Příloha č. 3: Vývoj počtu koncesionářů rozhlasu v letech 1927 – 1933 (tabulka). Zdroj: PIŠTORA, Ladislav. Vznik prvního masmédia - rozhlasu ve dvacátých a třicátých letech minulého století v Československé republice: Vývoj počtu radiokoncesionářů v době první republiky. Statistika. 1-2006, 74-85. Dostupné z: <http://panda.hyperlink.cz/cestapdf/pdf06c1/pistora.pdf>, str. 77

Příloha č. 4: Vývoj počtu koncesionářů rozhlasu v letech 1934 – 1938 (tabulka). Zdroj: PIŠTORA, Ladislav. Vznik prvního masmédia - rozhlasu ve dvacátých a třicátých letech minulého století v Československé republice: Vývoj počtu radiokoncesionářů v době první republiky. Statistika. 1-2006, 74-85. Dostupné z: <http://panda.hyperlink.cz/cestapdf/pdf06c1/pistora.pdf>, str. 82

Příloha č. 5: Písemný záznam rozhovoru s Dr. Šourkem ze dne 23. 11. 1937 (foto archivního materiálu). Zdroj: Archiv Kanceláře prezidenta republiky. 1057 - D13444 Němci v ČSR - F) různé (něm. rozhlas), karton 143

Příloha č. 6: -Zápis Radiojournalu do seznamu registrovaných podniků důležitých pro obranu státu (foto archivního materiálu). Zdroj: Vojenský ústřední archiv Praha, fond MNO, hlavní štáb, oddělení br. výchovy, r. 1938, K 337, signatura 32 3/3, 3/3 2.

Příloha č. 7: Přehled publikací informující tisk a veřejnost o práci rozhlasu

(**tabulka**). Zdroj: POTŮČEK, Jaroslav. ČESKOSLOVENSKÝ ROZHLAS. Ročenka Čs. rozhlasu 1937. Praha: Radiojournal, 1937, s. 110

Příloha č. 8: Ohlášení změny názvu časopisu Přehled rozhlasu (dokument).

Zdroj: Národní archiv Chodovec. PŘ II – ODD Policejní ředitelství Praha 2 – oddělení tiskové, spolkové, bezpečnostní a dopravní, karton 293, sign. 211/14

Příloha č. 9: Ohlášení ukončení vydávání časopisu Svět mluví (dokument).

Zdroj: Národní archiv Chodovec. PŘ II – ODD Policejní ředitelství Praha 2 – oddělení tiskové, spolkové, bezpečnostní a dopravní, karton 293, sign. 211/14

Příloha č. 10: Ohlášení vydávání časopisu Mikrofon (dokument).

Zdroj: Národní archiv Chodovec. PŘ II – ODD Policejní ředitelství Praha 2 – oddělení tiskové, spolkové, bezpečnostní a dopravní, karton 293, sign. 211/14

Příloha č. 11: Foto Viléma Prágera (fotografie).

Zdroj: Národní archiv Chodovec. PŘ II – ODD Policejní ředitelství Praha 2 – oddělení tiskové, spolkové, bezpečnostní a dopravní, karton 293, sign. 211/14

Příloha č. 12: Policejní přihláška – Hilda Prágerová.

Zdroj: Národní archiv Chodovec. PŘ II – EO Policejní ředitelství Praha 2 – evidence obyvatelstva. PŘ 1941 – 1951, karton 9026, sign. P/3321/1

Příloha č. 13: Potvrzení Syndikátu československých novinářů (dokument).

Zdroj: Národní archiv Chodovec. PŘ II – ODD Policejní ředitelství Praha 2 – oddělení tiskové, spolkové, bezpečnostní a dopravní, karton 293, sign. 211/14

Příloha č. 14: Memorandum Kruhu veřejné propagandy (foto archivního

materiálu). Archiv Kanceláře prezidenta republiky. 744 - D6788 Výňatek tiskových zpráv o radiu 1933, karton 67

Příloha č. 15: Rubrika Sloupce veřejné propagandy(foto strany časopisu).

Zdroj: Svět mluví, 5. 9. 1935, 4(13 – 14), 14

Příloha č. 16: Úhrnná návštěvnost československých kin v letech 1929 – 1937(graf).

Zdroj: SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy*. Vyd. 1. Brno : Host - vydavatelství s.r.o., 2009. 528 s. ISBN 978-80-7294-316-6. s. 110

Příloha č. 17: Vývoj názvu a podtitulu časopisu Svět mluví (foto části strany časopisu).

Zdroj: Přehled rozhlasu, leden 1932, 1(1 - 2), 1;

Zdroj: Přehled rozhlasu, květen 1932, 1(5), 1;

Zdroj: Svět mluví, 9. 1. 1935, 4(1), 1

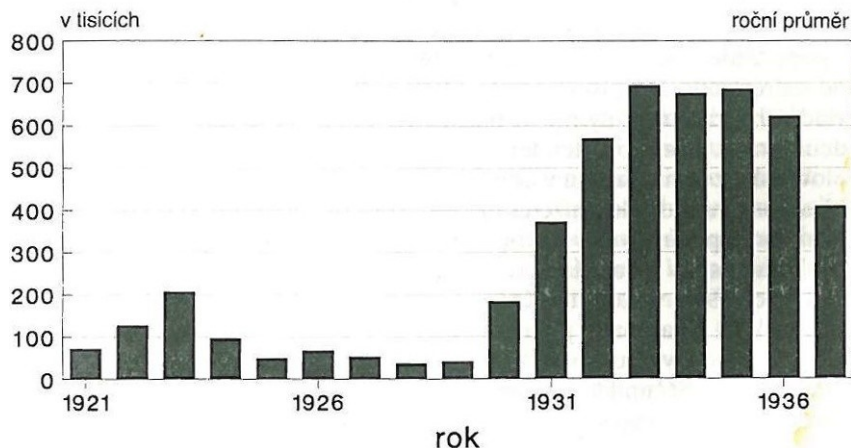
Příloha č. 18: Fotografie na titulní straně časopisu Svět mluví – ročník 1935 (foto části strany časopisu). Zdroj: Svět mluví, 20. 2. 1935, 4(1), 1**Příloha č. 18: Příklady kreseb v časopise Přehled rozhlasu (Svět mluví). (foto části strany časopisu).**

Zdroj: Buchar. *Přehled rozhlasu*, září 1933, 9(2), 2

Zdroj: Alaks. *Přehled rozhlasu*, září 1933, 9(2), 7

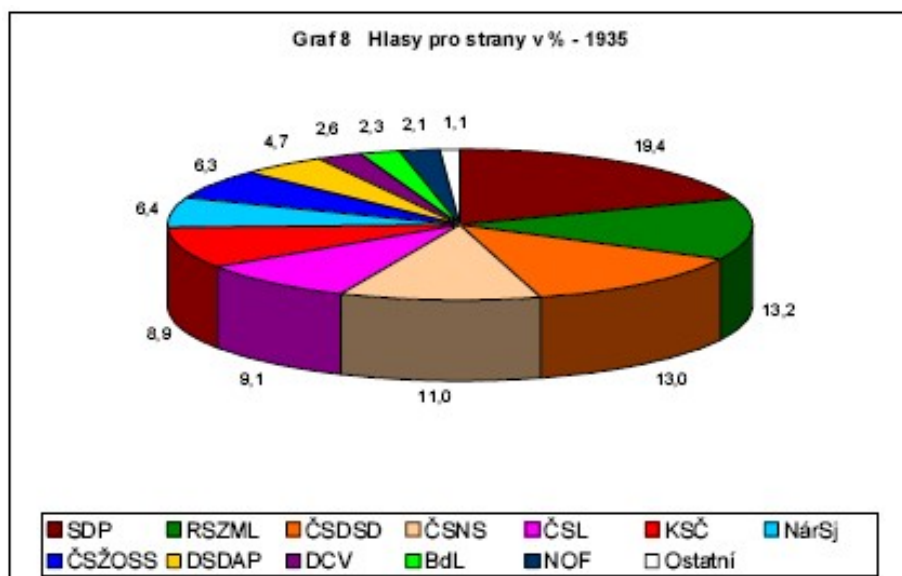
Přílohy

Příloha č. 1: Vývoj nezaměstnanosti v ČSR v letech 1921 až 1937

zdroj: BĚLINA, Pavel, et al. *Dějiny země Koruny české II.* 1. vyd. Praha : Paseka, 1992. 309 s. ISBN 80-85192-30-6. s. 181

Příloha č. 2: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Národního shromáždění v roce 1935 na území České republiky

zdroj: Výsledky voleb do PS NS v roce 1935 na území České republiky. In Český statistický úřad. *Volby do zákonodárných orgánů Československa a České republiky 1920 - 2006* [online]. Praha : Český statistický úřad, 2.10. 2008, 5.11. 2008 [cit. 2011-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/4220-08>>.

Příloha č. 3: Vývoj počtu koncesionářů rozhlasu v letech 1927 – 1933

Území	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Čechy	158 765	163 566	165 272	182 541	223 806	286 969	360 873
z toho Pražská oblast	144 183	147 650	147 686	161 662	195 625	244 309	304 803
% podíl z ČR	65,3	61,9	55,1	51,3	50,9	51,7	53,2
Morava	48 123	53 783	71 409	89 567	107 325	124 263	143 944
Čechy + Morava	206 888	217 349	236 681	272 108	331 131	411 232	504 817
% podíl z ČR	94,0	91,2	88,3	86,3	86,1	87,1	88,1
Slovensko	13 061	19 817	29 311	40 030	49 323	55 985	62 618
% podíl z ČR	5,9	8,3	10,9	12,7	12,8	11,9	10,9
Podkarpatská Rus	700	1 175	1 970	3 103	4 059	4 970	5 674
% podíl z ČR	0,1	0,5	0,8	1,0	1,1	1,0	1,0
ČR	220 649	238 341	267 962	315 241	384 513	472 187	573 109

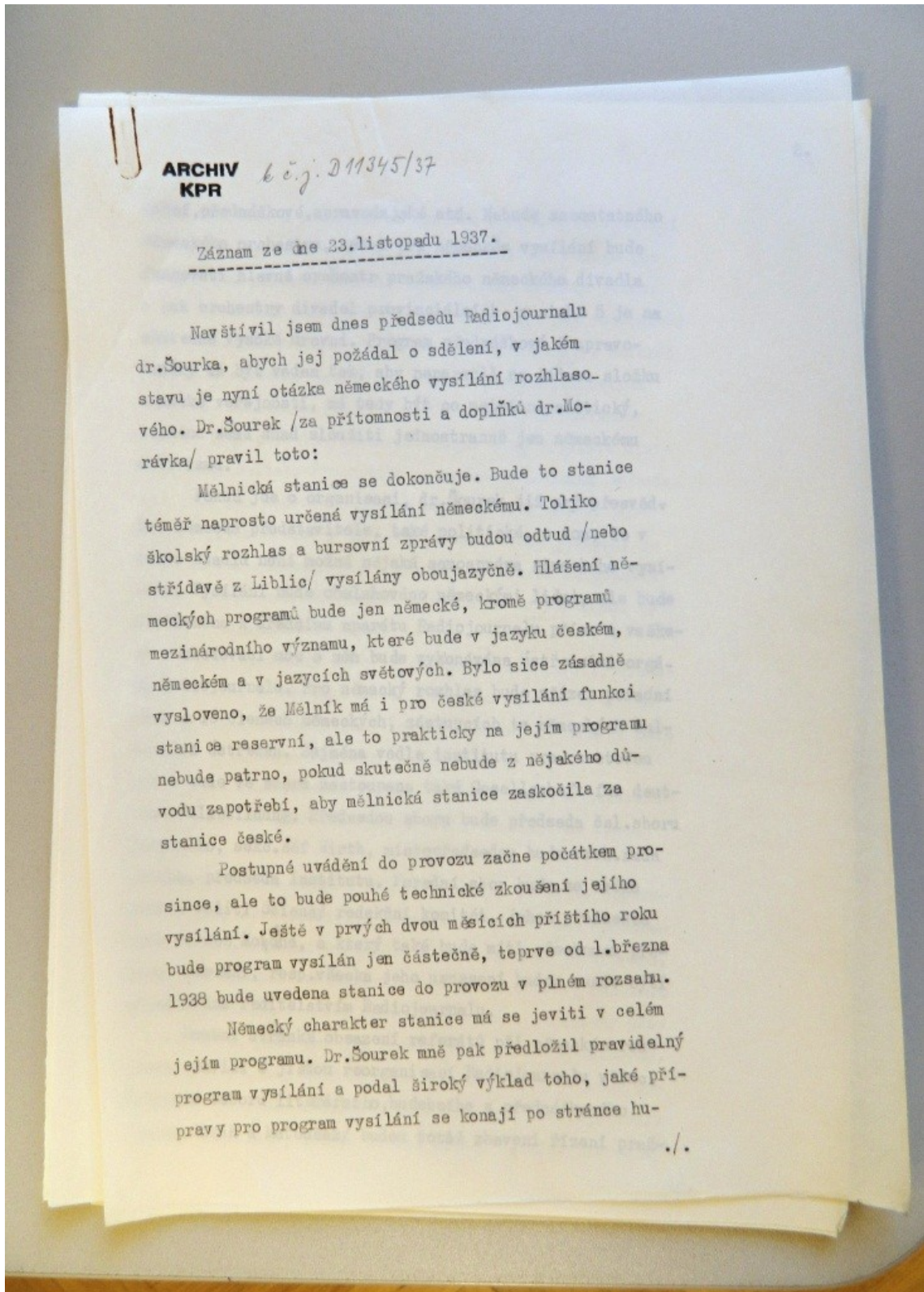
zdroj: PIŠTORA, Ladislav. Vznik prvního masmédia - rozhlasu ve dvacátých a třicátých letech minulého století v Československé republice: Vývoj počtu radiokoncesionářů v době první republiky. *Statistika*. 1-2006, 74-85. Dostupné z: <http://panda.hyperlink.cz/cestapdf/pdf06c1/pistora.pdf>, str. 77

Příloha č. 4: Vývoj počtu koncesionářů rozhlasu v letech 1934– 1938

Území	1934	1935	1936	1937	1938*
Čechy	444 387	544 058	591 319	662 126	717 143
z toho Pražská oblast	375 356	459 909	500 597	561 125	608 262
% podíl z ČR	54,1	54,2	53,9	53,7	53,9
Morava a Slezsko	169 105	209 225	232 780	265 567	286 330
Čechy + Morava	613 492	753 283	824 099	927 693	1 003 473
% podíl z ČR	88,4	88,8	88,8	88,8	89,0
Slovensko	73 378	86 294	47 708	106 078	113 042
% podíl z ČR	10,6	10,2	10,5	10,2	10,0
Podkarpatská Rus	6 824	8 378	9 305	10 611	11 540
% podíl z ČR	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
ČR	693 694	847 955	928 112	1 044 382	1 128 055

zdroj: PIŠTORA, Ladislav. Vznik prvního masmédia - rozhlasu ve dvacátých a třicátých letech minulého století v Československé republice: Vývoj počtu radiokoncesionářů v době první republiky. *Statistika*. 1-2006, 74-85. Dostupné z: <http://panda.hyperlink.cz/cestapdf/pdf06c1/pistora.pdf>, str. 82

Příloha č. 5: Písemný záznam rozhovoru s Dr. Šourkem ze dne 23. 11. 1937

ARCHIV
KPR

č. j. 211345/37

Záznam ze dne 23. listopadu 1937.

Navštívil jsem dnes předsedu Radiojournalu dr. Šourka, abych jej požádal o sdělení, v jakém stavu je nyní otázka německého vysílání rozhlasového. Dr. Šourek /za přítomnosti a doplňků dr. Morávků, rávka/ pravil toto:

Mělnická stanice se dokončuje. Bude to stanice téměř naprosto určená vysílání německému. Toliko školský rozhlas a bursovní zprávy budou odtud /nebo střídavě z Liblic/ vysílány oboujazyčně. Hlášení německých programů bude jen německé, kromě programů mezinárodního významu, které bude v jazyku českém, německém a v jazycích světových. Bylo sice zásadně vysloveno, že Mělník má i pro české vysílání funkci stanice rezervní, ale to prakticky na jejím programu nebude patrné, pokud skutečně nebude z nějakého důvodu zapotřebí, aby mělnická stanice zaskočila za stanice české.

Postupné uvádění do provozu začne počátkem prosince, ale to bude pouhé technické zkoušení jejího vysílání. Ještě v prvých dvou měsících příštího roku bude program vysílán jen částečně, teprve od 1. března 1938 bude uvedena stanice do provozu v plném rozsahu.

Německý charakter stanice má se jeviti v celém jejím programu. Dr. Šourek mně pak předložil pravidelný program vysílání a podal široký výklad toho, jaké přípravy pro program vysílání se konají po stránce hu-
./.

dební, přednáškové, zpravodajské atd. Nebude samostatného německého orchestru, nýbrž při německém vysílání bude fungovati hlavně orchestr pražského německého divadla a pak orchestry divadel provinciálních, z nichž 5 je na skutečně vysoké úrovni. Program přednáškový i zpravodajský má být veden tak, aby nenarazil na žádnou složku německé veřejnosti, má tedy být co možná nepolitický, zejména nemá snad sloužiti jednostranně jen německému aktivismu.

Pokud jde o organisaci, dr. Šourek již prý přesvědčil německé představitele, také politické, o tom, že v tomto stadiu není možná nějaká samospráva německého vysílání. Vysílání bude obsluhováno německými lidmi, ale bude přiřčeno k úřednímu aparátu Radiojournalu přímo a veškerá rozhodovací moc o něm bude vykonávána ústředními orgány Radiojournalu. Pro německý rozhlas bude zřízen poradní sbor o 16 členech německých, zástupcích to německých kulturních ústředí. Zejména vedle institutu pro osvětovou práci bude ve sboru zastoupena také Gesellschaft für deutsche Volksbildung. Předsedou sboru bude předseda čl.sboru poradního, sekč.šéf Wirth, místopředsedou bude vrch.rada Moucha, předseda Institutu. Poradní sbor bude ze svého středu voliti 5členný redakční komitét, jehož předsedou bude rovněž Moucha, a který také bude míti působnost převážně poradní, resp.všecka jeho usnesení budou musit býti schvalována ředitelstvím Radiojournalu.

Osobní stránka obsazení referátů při německém rozhlase souvisí s jistou reorganisací Radiojournalu vůbec. Ředitelé odboru literárního, hudebního a přednáškového /Kareš, Jiráček a Matoušek/ budou totáž zbaveni řízení praž-

ského vysílání a pověření centrálním dohledem na vysílání všech stanic, tudíž i nové stanice mělnické. Jejich působnost při pražské stanici bude svěřena mladším silám.

Řízení programu mělnické stanice bude pak analogicky jako u stanice pražské rozděleno ve tři referáty. Referát hudební a slovesný je již po stránce personální celkem rozřešen. Ředitelem hudebního odboru má býti Holländer. Jemu má býti přidělen kapelník Rieger a na přímluvu ministra Spiny Nettel. Pro službu gramofonových desek Svoboda. Dále jsou pro podřízené funkce uváděny tyto osoby: Kurt Seidel, pí. Eckertová a dirigent Nowak. Tento poslední je dosti blízek sudetoněmecké straně a dr. Šourek se domnívá, že toto gesto vůči SdP. nemůže býti na škodu postavení vysílačky v německé veřejnosti.

Odbor slovesný má býti svěřen Mühlbergerovi, dramatický referát v něm Marrasovi. Pro reportáže má býti /za podpory demokratické strany- Kostka a Bacher- / Hornik. Dále zde mají býti činní Multerer a Schneider.

Budou 3 hlasatelé, z nichž 2 /Merz z Aše a Zeislervá z Mimoně/ se dobře doplňují. Třetí hlasatel se dosud hledá.

Pro přehled tisku a kulturní hlídku je určen doporučenec strany křesť. sociální Lorenz. Tím je strana demokratická, křesť. sociální a německá strana agrární saturována. S německou sociální demokracií jsou ovšem obtíže, poněvadž prý se interesuje o osoby nekvalifikované a stranicky příliš vyhrocené, jimž prý jde především o otázku výdělkovou. Také požadavek, aby celé německé vysílání bylo svěřeno odpovědnosti jediného ředitele, na ředitelství Radiojournalu ne dosti závislého, kterým by byl učitel Kessler/starosta

města Podmokel/, považuje dr.Šourek za naprosto nemožný z důvodů zásadních. Měl dojem, že zástupci aktivistických stran od tohoto požadavku již upustili a že se spokojili s nějakou podružnější funkcí pro Kesslera, a z toho důvodu s Kesslerem vyjednával. Bohužel však Kessler si prý začal stavěti požadavky, z nichž bylo patrné, že chce přece jen vykonávati funkci na venek rozhodnou a reprezentativní: požadoval místnost, kde by přijímal strany atd., ačkoliv podle představy dr.Šourka Kessler ve své funkci nemá míti vůbec styků se stranami.

Dr.Šourek hodlá učiniti v této věci aktivistům následující návrh, jež pokládá za krajní koncesi německým sociálním demokratům: odbor 3.přednáškový by byl rozdělen ve dva referáty, z nichž jeden by byl svěřen Kesslerovi, druhý pak Ponj Köhlerovi. Kessler by měl hlavně přednáškový rozhlas dělnický. Nemůže jej učiniti ani šéfem celého odboru přednáškového, poněvadž je příliš politicky vyhraněn a jeho rozhled učitele, lidovčevného pracovníka a provinciálního starosty nestačí prý k tomu.

Pan předseda vlády přál si míti v přednáškovém odboru také Urzidila. Dr.Šourek je velice proti tomu, poněvadž Urzidil nemá sympatie ani aktivistů, ani nacionální německé veřejnosti, ^{není spolehlivý v úř. jeho} ~~není spolehlivý~~ ani s našeho hlediska státního a byl by pokládán za nežádoucí osobu i s hlediska zahraničních Němců. Ředitel Šourek se domnívá, že se mu podaří tuto věc panu předsedovi vlády rozmluviti, a to tím spíše, poněvadž chystá pro Urzidila jinou funkci. Jedná se totiž o reformu rozhlasového zpravodajství, která je u nás velice špatně organizována. Kdyby se podařilo, což dr.Šourek pokládá za jediné a nejlépe možné řešení, aby řízení zpravodajské roz-

hlasové služby bylo svěřeno osobě zvlášť povoláné, t.j. vrch.radovi Krausovi /dříve z Č.T.K./, tu by pro německou službu zpravodajskou pod Krausovým vedením mohl se Urzidil velmi dobře uplatnit, neboť to je funkce jaksi anonymní, která nevystupuje na veřejnost a nevzbuzuje tudíž kriticism Urzidilových odpůrců. Pro tuto práci by také Urzidil byl zvlášť schopen. Dr.Šourek prosí, aby pan president této věci, /t.j.reorganisaci zpravodajské služby rozhlasové/ věnoval svou pozornost.

Konečně je nerozřešena a dr.Šourkovi působí veliké obtíže otázka osobního složení pětičlenného redakčního sboru německé vysílačky. Sbor má býti, jak řečeno, pětičlenný; jedním členem a zároveň předsedou má být dr.Moucha. Pro další členy pak aktivistické strany uváděly jako kandidáty soc.demokrata Paula, dr.Průšu za křesť.sociály a Haudeka za německé agrárníky. V této věci je odpor soc. demokratů německých velmi značný, neboť energický Paul prý sám stojí za věcí a doléhá na Tauba a Jaksche, aby byli neústupní. Dr.Šourek má za to, že v redakčním sboru nemohou být tak vyloženi politikové. —

Z tohoto vyličení dr.Šourka vyplývá, že uskutečnění německého rozhlasu stojí v cestě již jen některé otázky osobní, ovšem otázky značně nesnadné. Jde o to, že zejména z německých aktivistických stran strana nejsilnější - němečtí sociální demokraté - jsou v poměru ke svým požadavkům nejméně uspokojeni a budou úpravě jistě velmi opovrhovat. Jde při tom ostatně nejenom o otázku vhodnosti osob, nýbrž i o otázku základního názoru na poslání německé stanice, na níž se němečtí sociální demokraté dívají jako na orgán německého aktivismu, kdežto dr.Šourek vědomě

nechce, aby stanice tuto funkci měla. Dívá se na německou vysílačku jako na orgán ryze kulturní a nepolitický.

Dr. Šourek posléze pravil, že by prosil, aby jej pan prezident republiky ještě během tohoto týdne přijal ve slyšení. Odjíždí v sobotu na 10 dní do zahraničí. Po dobu jeho nepřítomnosti bude celá otázka německé stanice zatím blokována, takže jakékoliv nebezpečí, že by v té věci došlo k nějakému definitivnímu řešení některé nevyřešené otázky, neexistuje.-

San. prezident vrací! *Dr. Šourek*
29/XI/35

zdroj: Archiv Kanceláře prezidenta republiky. 1057 - D13444 Němci v ČSR - F) různé (něm. rozhlas), karton 143

Příloha č. 6: -Zápis Radiojournalu do seznamu registrovaných podniků důležitých pro obranu státu (foto archivního materiálu).

865788

1938 Hlav. štáb.
národní obrany
oddělení.
obraně výchovy.

32 3
3 3

Z á p í s

do seznamu registrovaných podniků důležitých pro
obranu státu.

Podle § 27, odst.1 a 2 zákona ze dne 13. května 1936, č. 131 Sb.z.a n., o obraně státu a se zřetěním usnesení Nejvyšší rady obrany státu ze dne 6. dubna 1938 zapisuje ministerstvo národní obrany celý podnik

Radiojournal, Československé zpravodajství radiotelefonické, společnost s r.o. v Praze XII., Fochova tř.16, a to jak jeho studia v Praze XII., Fochova tř.16, v Praze X., Národní dům, Brně, Kauniova ul., Mor.Ostravě, Bratislavě, Jakubská ul., a Košicích, tak i vysílací stanice v Praze XIII.-Strašnicích, Liblicích, Poděbradech, Mělníku, Komárově u Brna, Svinově, Feričkách u Bratislavy, Banské Bystrici a v Hanisce u Košic,

-/kterýžto podnik je podnikem důležitým pro obranu státu podle ustanovení § 18, odst.1, písm. b/ citovaného zákona o obraně státu a § 3, odst.1 vládního nařízení č. 197/1936 Sb.z.a n./-

do seznamu registrovaných podniků důležitých pro obranu státu vzhledem k souhlasu projevenému tímto podnikem a ministerstvem pošt a telegrafů dopisem ze dne 13. dubna 1938, čis. 368-Mob-1938.

Jako registrovaný podnik počítá tento podnik nejen ustanovením hlavy VIII., části 2 zákona o obraně státu a části 5 vládního nařízení č. 197/1936 Sb.z.a n., jakož i ostatním ustanovením uvedeného zákona, vládních nařízení a jiných právních

32 3
3 3 ✓

-- 2 --

ustanovení daným pro registrované podniky důležité pro obranu státu, nýbrž i ustanovením platným pro ostatní /neregistrované podniky důležité pro obranu státu, zejména pak ustanovením hlavy III., části I zákona o obraně státu a příslušným ustanovení prováděcích předpisů.

Dostane v opise na vědomost velitelství I., II., III., IV., VI., VII. sboru a ministerstvo pošt a telegrafů.

Praha, 27. květen 1938.

L.S.
MNO.

Za ministra:
Arm.gen.K r e j ů í v.r.

Ministerstvo národní obrany.

Praha, 27. květen 1938.

Čj. 15.278 Dáv.gen.sekr.1938.

Důvěrné.

Věc: Zápis Radiojournalu, spol. s r.o. v Praze, do seznamu registrovaných podniků důležitých pro obranu státu.

Hl.št./odděl.branné výchovy

Na vědomost.

Hl.št.-gen.sekr.03. poznamenává, že seznam registrovaných podniků důležitých pro obranu státu bude vydán až po ukončení provádění registrace podniků podle § 18 vl.nař. č.197/1936 Sb.s.a n.

Jde na hl.št./1., hl.št./2. a hl.št./odděl.branné výchovy, proo./2.oddělení a MNO-IV./2.oddělení.

Za správnost:

gen. Krejčí

Hlavník hlavního štábu:
Arm.gen.K r e j ů í v.r.

Příloha č. 7: Přehled publikací informující tisk a veřejnost o práci rozhlasu.

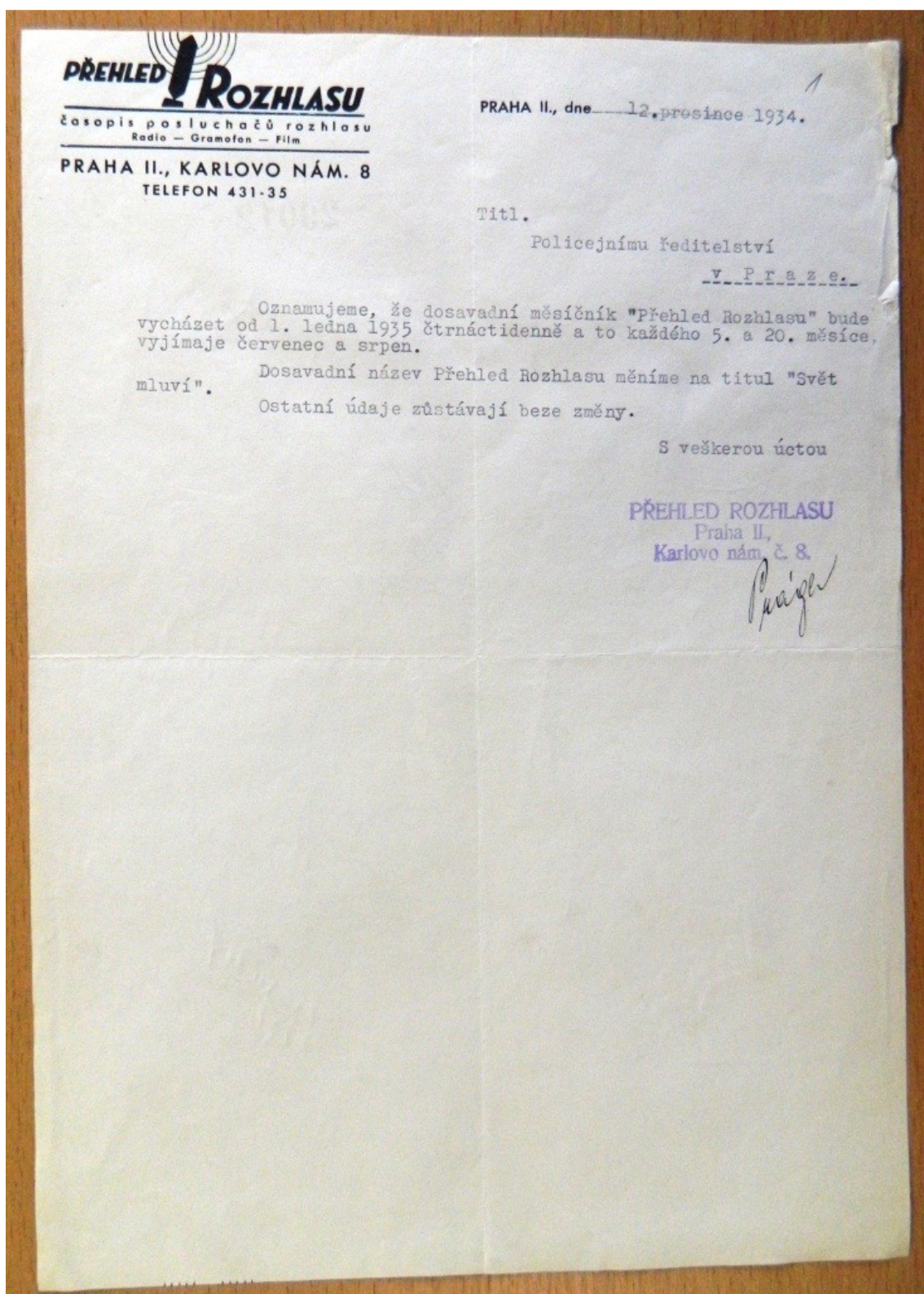
15. VEŘEJNOST A TISK JSOU INFORMOVÁNY O PRÁCI ČS. ROZHLASOVÉ SPOLČNOSTI TĚMITO PUBLIKACEMI:

Název publikace	Vydává	Období
Rozhlasová korespondence	Radiojournal	denně
„ „ zvláštní vyd.	„	občas
Krajinská rozhlasová korespondence	„	týdně
Rozhlasová korespondencia slovenská	„	„
Rozhlasová korespondence karpatoruská	„	„
Wochen-Kultur-Korrespondenz der deutschen Sendung	Urania	„
Radió Hirszolgálat (korespondence)	Radiojournal	3krát týdně
Školská rozhlasová korespondence	„	občas
Rundfunk und Schule	„	14denně
Pressedienst des tschechoslowakischen Rundfunks (pro cizinu)	„	měsíčně
Bulletin d'Informations concernant les émissions de la Radiodiffusion Tchécoslovaque	„	„
Zemědělský rozhlas československý	Redakce odborných rozhlasů v Praze	měsíčně
Dělnická rozhlasová korespondence		týdně
Zprávy rozhlasu pro průmysl, obchod a živnosti		14denně
Předběžné pořady československého rozhlasu	Radiojournal	čtvrtletně
Přednášky čs. rozhlasu (výběr přednášek)	„	občas
Rozhlas mladých	„	měsíčně
Radiojournal, programový týdeník	Orbis	týdně
Týden rozhlasu, programový týdeník	„	„
Programové zprávy krátkovlnného vysílání (česky, francouzsky, anglicky)	Radiojournal	měsíčně
Europa-Stunde, programový týdeník	Urania-Stiepel	týdně
Szivárvány (úřední list maďarského školského rozhlasu v Československu)	Dr. G. Borka	měsíčně
Freie Schulzeitung	Vychází v Liberci Vychází v H. Litvínově Vychází v Chebu Vychází v Mostě Vychází v Praze	8denně
Deutsche Bürgerschulzeitung		14denně
Willmann Blätter		14 „
Lehrerinnenzeitschrift		14 „
Unsere Zeitung		měsíčně

Pořady československého rozhlasu otiskují denně téměř všechny denní listy a některé týdeníky.

zdroj: POTŮČEK, Jaroslav. ČESKOSLOVENSKÝ ROZHLAS. Ročenka Čs. rozhlasu 1937. Praha : Radiojournal, 1937, s. 110

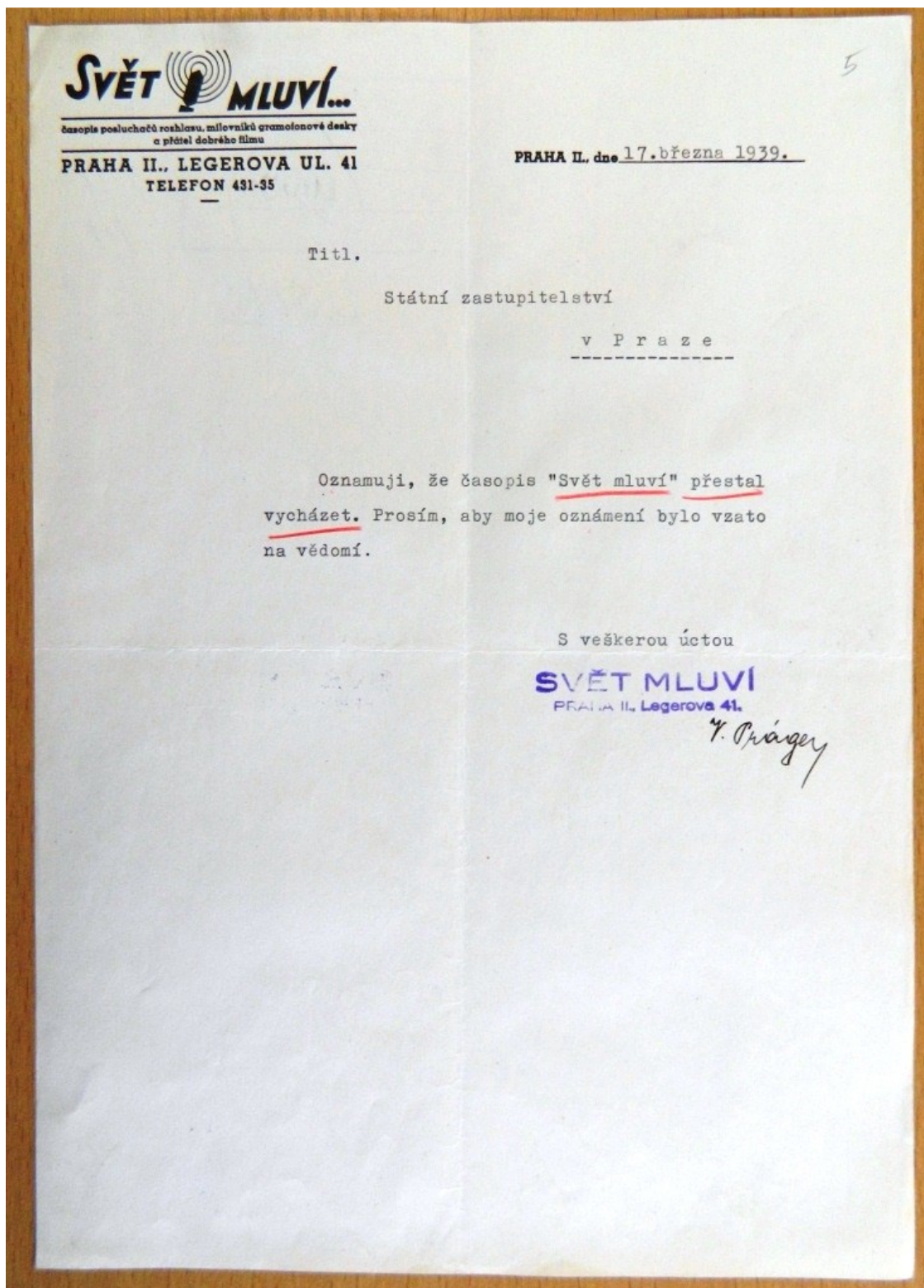
Příloha č. 8: Ohlášení změny názvu časopisu Přehled rozhlasu (dokument).

Zdroj: Národní archiv Chodovec. PŘ II – ODD Policejní ředitelství Praha 2 – oddělení tiskové, spolkové, bezpečnostní a dopravní, karton 293, sign. 211/14

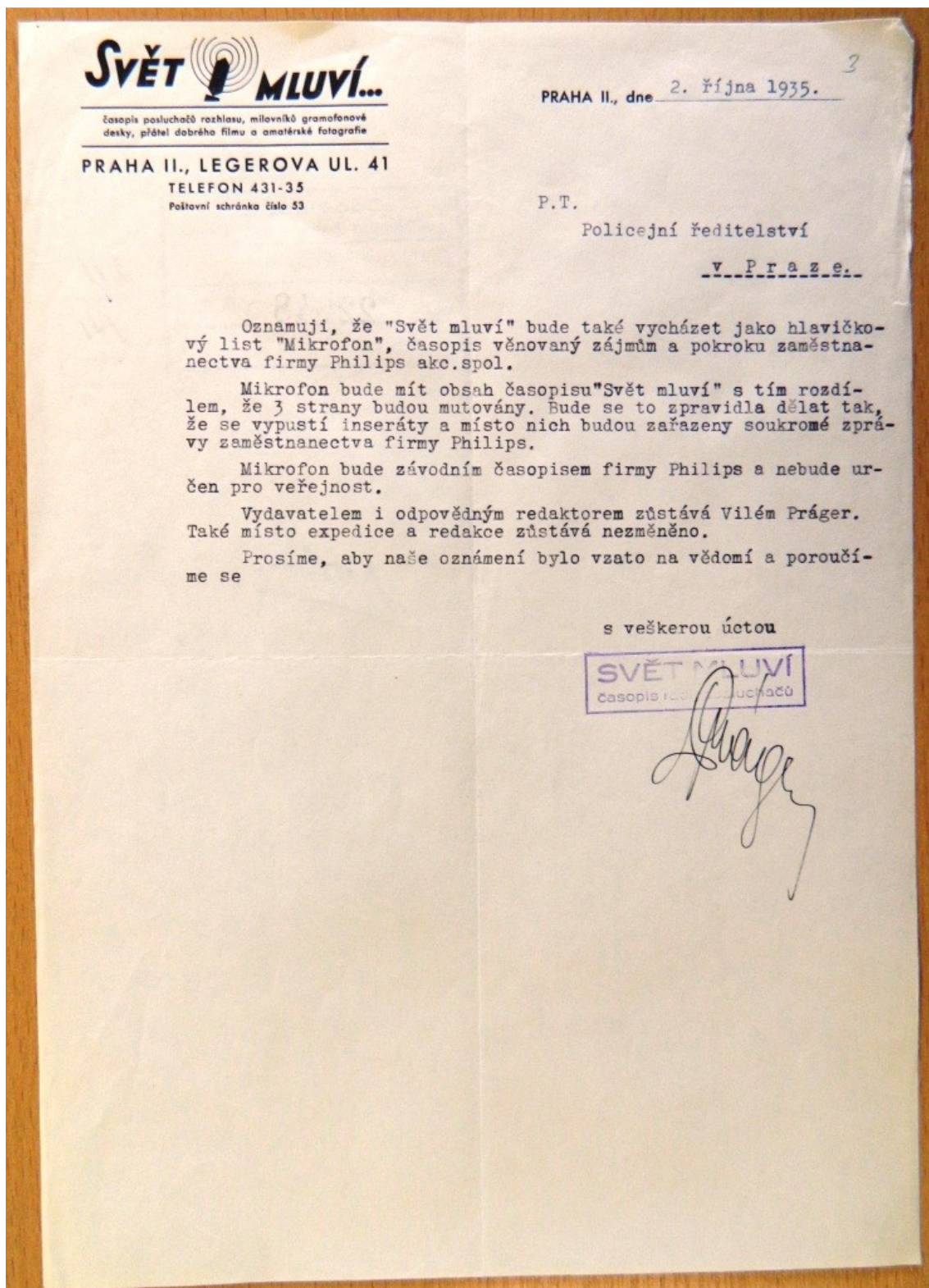

Příloha č. 9: Ohlášení ukončení vydávání časopisu Svět mluví (dokument).

Zdroj: Národní archiv Chodovec. PŘ II – ODD Policejní ředitelství Praha 2 – oddělení tiskové, spolkové, bezpečnostní a dopravní, karton 293, sign. 211/14

Příloha č. 10: Ohlášení vydávání časopisu Mikrofon (dokument).

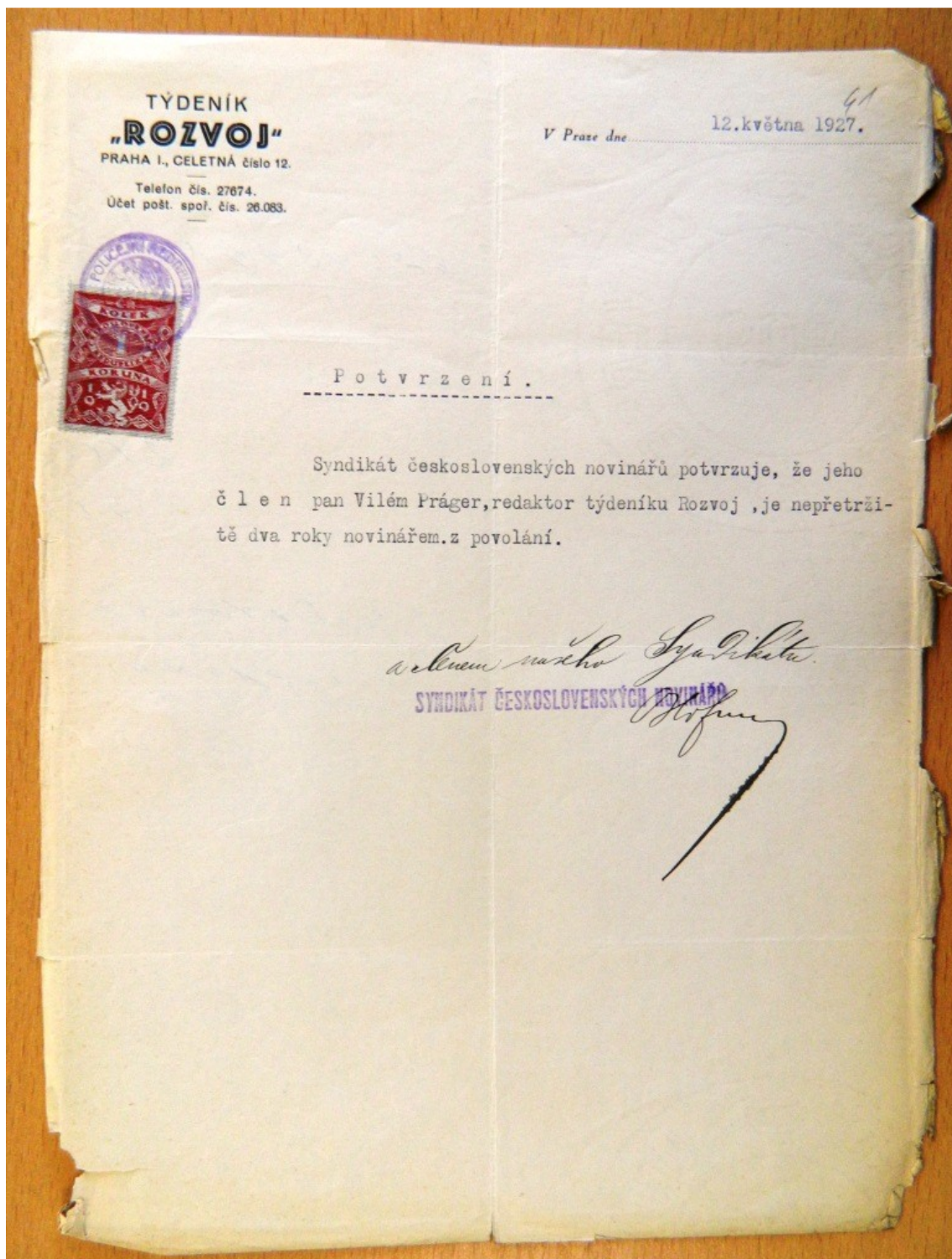
Zdroj: Národní archiv Chodovec. PŘ II – ODD Policejní ředitelství Praha 2 – oddělení tiskové, spolkové, bezpečnostní a dopravní, karton 293, sign. 211/14

Příloha č. 11: Foto Viléma Prágera (fotografie).

Zdroj: Národní archiv Chodovec. PŘ II – ODD Policejní ředitelství Praha 2 – oddělení tiskové, spolkové, bezpečnostní a dopravní, karton 293, sign. 211/14

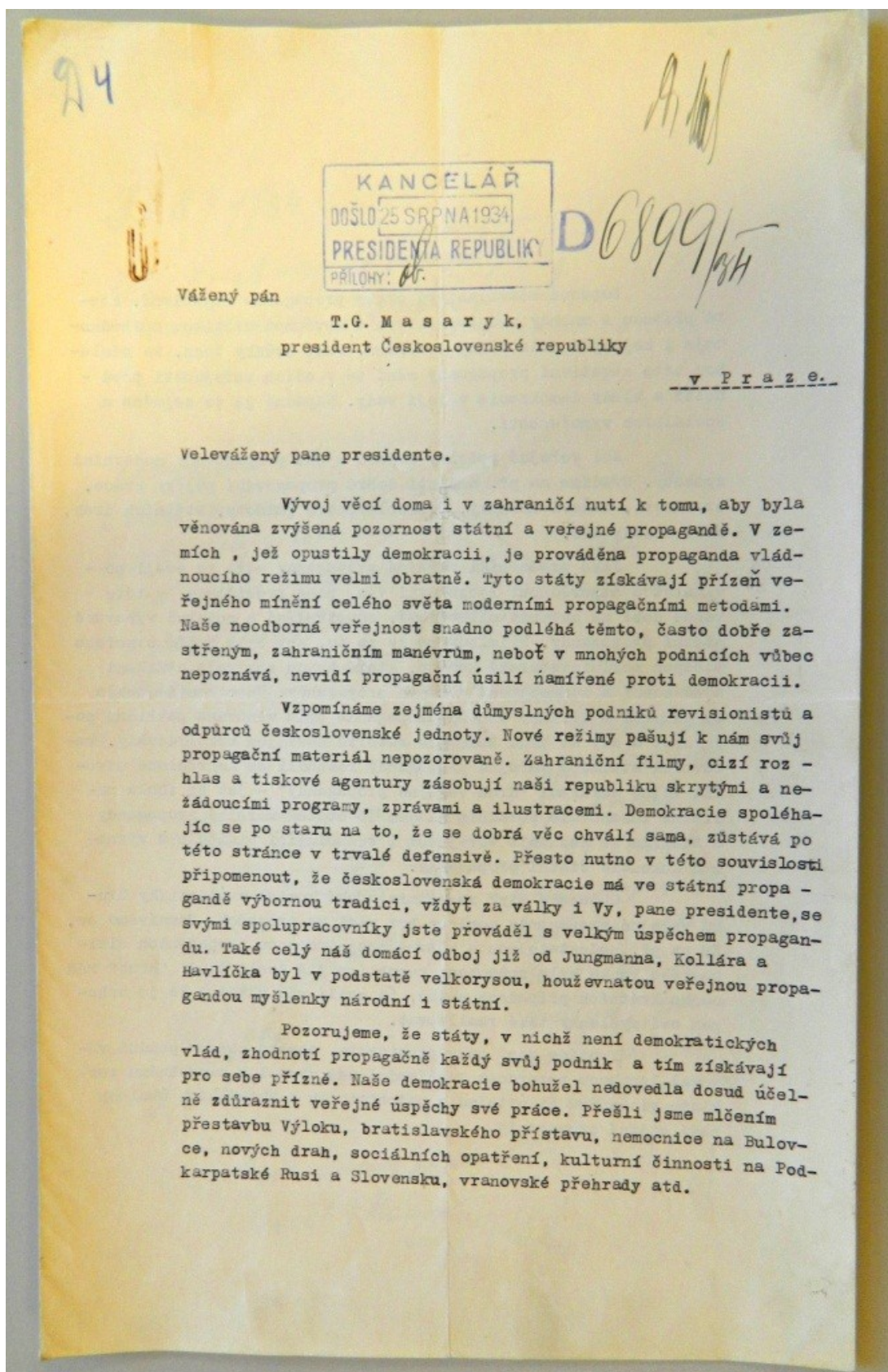

Příloha č. 13: Potvrzení Syndikátu československých novinářů (dokument).

Zdroj: Národní archiv Chodovec. PŘ II – ODD Policejní ředitelství Praha 2 – oddělení
 tiskové, spolkové, bezpečnostní a dopravní, karton 293, sign. 211/14

Příloha č. 14: Memorandum Kruhu veřejné propagandy (foto archivního materiálu)

Vážený pán

T. G. M a s a r y k,
prezident Československé republiky

v P r a z e.

velevážený pane presidente.

Vývoj věcí doma i v zahraničí nutí k tomu, aby byla věnována zvýšená pozornost státní a veřejné propagandě. V zemích, jež opustily demokracii, je prováděna propaganda vládnoucího režimu velmi obratně. Tyto státy získávají přízeň veřejného mínění celého světa moderními propagačními metodami. Naše neodborná veřejnost snadno podléhá těmto, často dobře zastřeným, zahraničním manévrum, neboť v mnohých podnicích vůbec nepoznává, nevidí propagační úsilí namířené proti demokracii.

Vzpomínáme zejména důmyslných podniků revisionistů a odpůrců československé jednoty. Nové režimy pašují k nám svůj propagační materiál nepozorovaně. Zahraniční filmy, cizí rozhlas a tiskové agentury zásobují naši republiku skrytými a nežádoucími programy, zprávami a ilustracemi. Demokracie spoléhá se po staru na to, že se dobrá věc chválí sama, zůstává po této stránce v trvalé defenzivě. Přesto nutno v této souvislosti připomenout, že československá demokracie má ve státní propagandě výbornou tradici, vždyť za války i Vy, pane presidente, se svými spolupracovníky jste prováděl s velkým úspěchem propagandu. Také celý náš domácí odboj již od Jungmanna, Kollára a Havlíčka byl v podstatě velkorysou, houževnatou veřejnou propagandou myšlenky národní i státní.

Pozorujeme, že státy, v nichž není demokratických vlád, zhodnotí propagačně každý svůj podnik a tím získávají pro sebe přízně. Naše demokracie bohužel nedovedla dosud účelně zdůraznit veřejné úspěchy své práce. Přešli jsme mlčením přestavbu Výloku, bratislavského přístavu, nemocnice na Bulovce, nových drah, sociálních opatření, kulturní činnosti na Podkarpatské Rusi a Slovensku, vranovské přehradě atd.

Doposud slaví hotové orgie propaganda negativní, která přísnou a mnohdy nespravedlivou a nevěcnou kritikou znehodnocuje i nejlepší díla vlády a režimu. Jsme svědky toho, že zásluhou této negativní propagandy mění se v očích veřejnosti přednostní a klady demokracie v její vady. Nápadné je to zejména u sociálních vymožeností.

Ani veřejné podniky nejsou u nás propagovány moderními způsoby. Uvádíme na př. nedostatek dobré propagování půjčky práce, brannosti, daňové morálky, československé jednoty, státních drah, Malé dohody atd.

Jako pracovníci veřejné propagandy máme za svoji povinnost a odpovědnost upozornit Vás, pane presidente, v této vážné době na nutnost cílevědomé, soustředěné a moderně vybavené státní propagandy. Přimlouváme se za to, aby byla zatím utvořena alespoň meziministerská komise, která by se zabývala otázkami sjednocení a zdokonalení veřejné propagandy. Tato komise mohla by pečovat o to, aby státní propagandě byla věnována patřičná pozornost a aby si akce takových resortů navzájem nekolidovaly. Pracovníci státní a veřejné propagandy rozhodli se neprodleně utvořit volné sdružení "Kruh veřejné propagandy" - jež by zcela nezávisle zasahovalo poradním hlasem do otázek veřejné propagandy a snažilo se seznámit veřejnost i rozhodující činitele s významem dokonalé státní propagandy.

Občanský styk meziministerské komise s účastníky Kruhu veřejné propagandy mohl by být věci na prospěch. Domníváme se, že na př. nedostatečnou a hlavně nesjednocenou propagandou cizineckého ruchu bylo způsobeno republice již dosti škod. "Kruh" rád na konkrétních případech ukáže, že myslí věc vážně a že je schopen své myšlenky také realizovat.

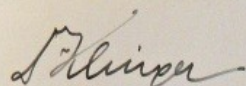
Prosíme Vás, pane presidente, abyste našemu podání věnoval laskavou pozornost a případně nás vyzval k zevrubnému rozkladu písemnému či ústnímu o nedostatecích a aktuálních úkolech naší státní propagandy.

S obsahem tohoto memoranda vyslovili souhlas:

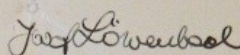
Dr Jan Brabec, red. Ant. Cekota, Prof. dr Ernest, Jiří Havelka,
red. J. Herben, red. Hlaváč, dr Jan Kose, dr Jan Hiller, Ing.
J. Kotrbáček, Ph.dr B. Markalous, Ing. Frant. Munk, vrch. řed.
Řezáč, dr Otta Štross, Ing. Miroslav Sutnar, Bertý Ženatý.

Račte, velevážený pane presidente, přijmout

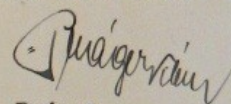
ujištění naší úcty:

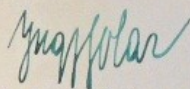
Dr Miroslav Klinger,
Nusle, Palackého 585.

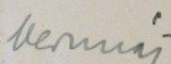
Josef Löwenbach,
Smíchov, Rusova 20.

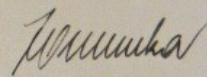
Vilém Práger,
Praha, Legéřova 41.

Ing. J. Solar,
Vinohrady, Fochova 76.

Doc. dr. Werunáč,
Dejvice, Meherovská 1522

Jar. Veverka,
Praha XII.,
Mikovcova 4.

V Praze dne 27. srpna 1934.

Příloha č. 15: Rubrika Sloupce veřejné propagandy

SLOUPCE VEŘEJNÉ PROPAGANDY

Dr. Jan Brabec:

Stručné zásady propagace

Prvým předpokladem úspěšné propagace je jasné uvědomění si jejího cíle. Tak jako v každém jiném lidském jednání tak i v propagaci dopouštíme se bez jasného uvědomění cíle nutně mnohých chyb a nákladných omylů.

Proto před každou propagační činností, ať celkovou nebo i jen její jednotlivou částí, je třeba si položit otázku: »Čeho chci tím dosíci?« a mít na ni úplné přesnou odpověď.

Jde totiž prostě o to, že teprve tehdy, mám-li jasnou odpověď na otázku, čeho chci propagací dosíci, mohu i dáti dobrou odpověď na základní otázku druhou, t. j. jak tohoto cíle dosíci.

Přesné stanovení propagačního cíle je však nutné i z důvodů, abych tak řekl, operačních. Nejsou-li totiž všichni činitelé, kteří propagaci provádějí, jasné a přesné uvědomeni o propagačním cíli, tu je nejen možné, ale i pravděpodobné, že podle jejich různých názorů bude propagace směšována s cíli jinými, což její účinnosti nemůže ovšem býti nijak ku prospěchu.

Každá propagace má tudíž mít předem stanovený jeden hlavní či základní cíl. K jeho dosažení nevede ovšem obvykle přímá cesta, nýbrž je nutno se ubírat přes, abych tak řekl, útočné body, jejichž obsazení nám umožní a vede k dosažení cíle hlavního. Můžeme je nazvat cíly postupovými nebo dílčími.

Účelná propagace předpokládá tudíž: jasné stanovení jejího cíle, vhodné určení cílů postupových či dílčích a nalezení nejvhodnějších způsobů, jak těchto cílů dosíci.

Má-li člověk něčeho dosíci, je k tomu v kaž-

V Rakousku jsou volně prodávány pohlednice, propačníci zplněn připojení jižních Tyrol k Rakousku.

dém druhu lidského snažení třeba tři podmínky: znalosti, správného postupu a dovednosti, t. j. musíme předem vědět, co je vhodné a co není, musíme tyto své znalosti uplatňovat plánovitě a musíme mít i lidi, kteří by je uplatnili dovedli.

Propagace je hromadné působení na lidskou mysl. Proto si nejdříve promluvíme o tom, jak na ni působit, načť jakými prostředky lze tak činit a posléze o jejím plánování.

Jak působiti propagandou.

Každý člověk je více méně založen egocentricky, t. j. domnívá se, že tak jako on usuzuje, usoudí i jiní lidé, že co ví on, je i jiným známo a že co by působilo na něho, bylo by i u nich působivé.

Toto mylné domnění je v propagaci největší příčinou ztrát a plýtvání. Chceme-li je vyloučit a provádět svou propagaci opravdu účinně a pokud lze s co nejmenším nákladem, musíme si jako naprosto nezbytný požadavek uvědomit, že propagace má odpovídat těm, na něž chceme působit.

Má jim odpovídat: 1. fyzicky, 2. psychicky.

Fysická účelnost propagace.

Tento požadavek prostě znamená, abychom svoji propagaci prováděli tam, kde jsou lidé, na něž chceme svoji propagaci působiti. To znamená, že dříve nežli přikročíme k provádění propagace, musíme si objektivně zjistit, jak bychom tyto lidi svou propagací co nejúčelněji a s co nejmenším nákladem zasáhli.

Je to otázka vhodné volby způsobů provádění propagace, t. j. zda ji budeme prováděti časopisy a kterými, zda plakáty a kde bude plakátováno, zda letáky a jak je rozšíříme atd.

V tomto ohledu se mnoho plýtvá. A to jednak z toho důvodu, že mnozí lidé soudí podle sebe (na př. myslí si, že noviny, které oni čtou, čte každý), jednak i z toho, že používáme propagačních prostředků, jež mohly býti účinnými kdysi, ale naprosto ne dnes. V dřívějších dobách působila třeba úřední vyhláška, nalepená na největších ve formě textového plakátu, skutečný rozruch. Dnes jich, kromě výjimečných případů, nikdo nečte, avšak přes to se jich konservativně používá dále.

Nechceme-li se dopouštět těchto omylů, tu musíme si předem objektivně vyšetřiti, jakým způsobem bychom svou propagací co nejúčelněji a s co nejmenším nákladem do myslí lidí, na něž chceme působiti, dostali.

Předpokládá to, že si objektivně odpovíme na otázky, jako: Kde Tito lidé žijí? Co čtou a kdy čtou? Kde a kdy se obvykle shromažďují? Která národa neb místa v krajině a pod. nemožou ujiti jejich pozornosti? Atd.

Správné a objektivně vyšetřené odpovědi na tyto otázky mohou znamenati velmi podstatné zvýšení účinnosti reklamy a tím i značné úspory při jejím provádění.

Psychická účelnost reklamy.

Základ propagačních znalostí i dovedností! To je otázka, jakými apely působiti na lidské mysle v našem případě tak, aby lidé, na něž chceme působiti, došli k názoru a chovali se tak, jak si přejeme.

Předpokládá alespoň základní znalost psychologie, vědy o lidském chování a pak speciální znalost názorů, přání a tužeb těch, na něž chceme v daném případě působiti.

Až do dob zcela nedávných panovalo přesvědčení, že člověk se chová či jedná podle svého rozumu. Že má svobodnou vůli atd. Teprve moderní psychologie vyvrátila tuto pověru a ukázala nám, že chování rozumové není nikterak tím hlavním a nejčastějším, ale že mnohem důležitější jsou pudů a city. Tento mylný názor

držel se tak dlouho, protože dobře hověl lidské ješitnosti, jež má rovněž pudový základ.

Ne příliš přesně, ale pro nás úplně postačující, můžeme říci, že lidské chování závisí na pudech, citech, zvycích a rozumu.

Pudů.

Původ pudů není vědě dosud dosti jasný. Převládá názor, že pudů jsou jakýmsi dědičným vývoje celé lidské rasy. Že je to něco, co je

Der kaiserliche Soldat bei Heilbrunn, beim den Kaiserlichen Soldaten. Der kaiserliche Soldat bei Heilbrunn, beim den Kaiserlichen Soldaten. Der kaiserliche Soldat bei Heilbrunn, beim den Kaiserlichen Soldaten.

Ukázka rakouské propagandy: Rakusiani dávají ve jménu Andree Hofra osvobození jižních Tyrol.

uloženo v každém člověku na podkladě skutečnosti, jež učinila lidská rasa za všechny ty miliony let svého vývoje, při čemž ovšem má svůj vliv i fyziologický základ člověka.

Co se pro zachování nebo pro uplatnění tohoto fyziologického základu po celé miliony let vývoje lidské rasy osvědčilo, je podkladem našich pudů.

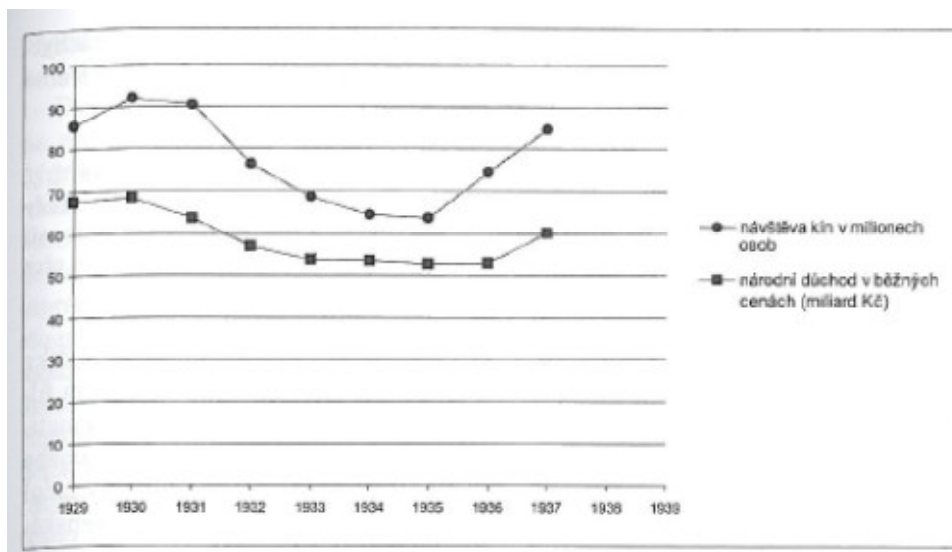
Velmi významná a pro propagaci neobyčejně důležitá vlastnost pudů je jejich velmi značná motorická síla, t. j. apel na nějaký pud vede člověka přímo k nějakému určitému chování, jež je předem dáno.

JAROSLAV MEZERA
knihtiskárna

Karlín, Královská tř. 24

provádí
veškeré tiskařské
práce co nejpečlivěji

Příloha č. 16: Úhrnná návštěvnost československých kin v letech 1929 – 1937 (graf)

zdroj: SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy*. Vyd. 1. Brno : Host - vydavatelství s.r.o., 2009. 528 s. ISBN 978-80-7294-316-6. s. 110

Příloha č. 17: Vývoj názvu a podtitulu časopisu Svět mluví (foto části strany časopisu)

zdroj: *Přehled rozhlasu*, leden 1932, 1(1 - 2), 1

zdroj: *Přehled rozhlasu*, květen 1932, 1(5), 1

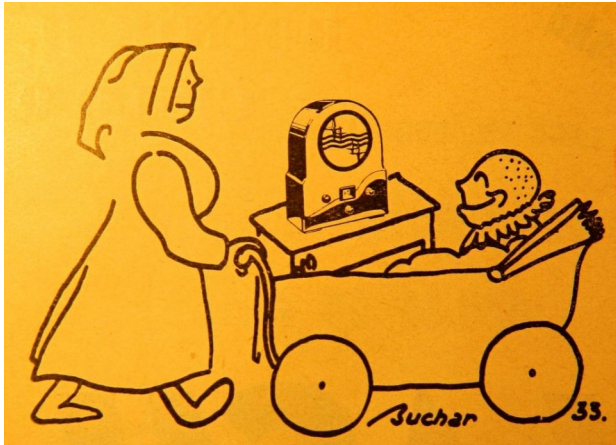
zdroj: *Svět mluví*, 9. 1. 1935, 4(1), 1

Příloha č. 18: Fotografie na titulní straně časopisu Svět mluví – ročník 1935 (foto první strany časopisu)

zdroj: *Svět mluví*, 20. 2. 1935, 4(1), 1

Příloha č. 18: Příklady kreseb v časopise Přehled rozhlasu (Svět mluví). (foto části strany časopisu).

Zdroj: Buchar. *Přehled rozhlasu*, září 1933, 9(2), 2

Zdroj: Alaks. *Přehled rozhlasu*, září 1933, 9(2), 7